



NAFARROAKO PARLAMENTUKO

ALDIZKARI OFIZIALA

VII. legegintzaldia

Iruña, 2008ko otsailaren 12a

13-2. ZK.

A U R K I B I D E A

G SAILA:

Txostenak, deialdiak eta Parlamentuko informazioa:

—“Nafarroako administrazio publikoen jarduna adingabeak babesteko” izeneko txosten berezia, Nafarroako arartekoaren bulegoak egin [\(2. or.\)](#).

(Txostena Aldizkari Ofizialaren bi aletan argitaratzen da, 13-1 eta 13-2. zenbakietan).

G saila:
TXOSTENAK, DEIALDIAK ETA PARLAMENTUKO INFORMAZIOA

“Nafarroako administrazio publikoen jarduna adingabeak babesteko” ize-neko txosten berezia, Nafarroako arartekoaren bulegoak egina.

“Nafarroako administrazio publikoen jarduna adingabeak babesteko” ize-neko txosten berezia, Nafarroako arartekoaren bulegoak egina

13-2 ALEKO AURKIBIDEA

- | | |
|--|---|
| <p>8. Babesgabetasun larriko egoeretan esku hartzean (3. or.).</p> <p>8.1. Adingabeen gaineko ikuspegi orokorra (3. or.).</p> <p>8.2. .lkerketa eta ebaluazioa (6. or.).</p> <p>8.2.1. Informazioa, artekaritza eta negoziazioa (hitzarmenak) (7. or.).</p> <p>8.2.2. Bermeak eta laguntza (9. or.).</p> <p>8.2.3. Jakintza arlo askotako profesionalen artean erabakitzea (Ebaluazio Batzordea) (10. or.).</p> <p>8.3. Egoera konpontzeko plana, arduraduna eta ebaluazioa (15. or.).</p> <p>8.3.1. Plan orokorra (15. or.).</p> <p>8.3.2. Mailaketa eta proportzionaltasuna (17. or.).</p> <p>8.3.3. Ebaluazioa (17. or.).</p> <p>8.4. Familian esku hartzeko programa espezializatua (24. or.).</p> <p>8.4.1. Esparru teorikoa (24. or.).</p> | <p>8.4.2. Egungo egoera (25. or.).</p> <p>8.4.3. Hobetu beharrekoak (27. or.).</p> <p>8.5. Adingabeak familian hartzea (28. or.).</p> <p>8.5.1. Helburua (28. or.).</p> <p>8.5.2. Bildutako datuak (29. or.).</p> <p>8.5.3. Familia hartzaileen jarraipena egin eta haiek laguntzea (35. or.).</p> <p>8.5.4. Familia hartzaileen iritzia (37. or.).</p> <p>8.5.5. Elkartzeko guneak eta bisita erregimena (41. or.).</p> <p>8.6. Adingabeak harrera etxeetan hartzea (44. or.).</p> <p>8.6.1. Helburua (44. or.).</p> <p>8.6.2. Bildutako datuak (47. or.).</p> <p>8.6.3. Adingabeen iritzia (54. or.).</p> <p>8.6.4. 18 urte bete eta harrera etxetik joan beharra (62. or.).</p> <p>8.6.5. Aipamen laburra zentzatzeko etxeetan dauden adingabeei buruz (65. or.).</p> <p>8.7. Jarraipena eta babesia (68. or.).</p> <p>8.8. Sistemaren ebaluazioa eta ikerketa (71. or.).</p> <p>9. Ondorio eta gomendio nagusiak (74. or.).</p> |
|--|---|

8. BABESGABETASUN LARRIKO EGOERETAN ESKU HARTZEA

8.1. ADINGABEEN GAINEKO IKUSPEGI OROKORRA

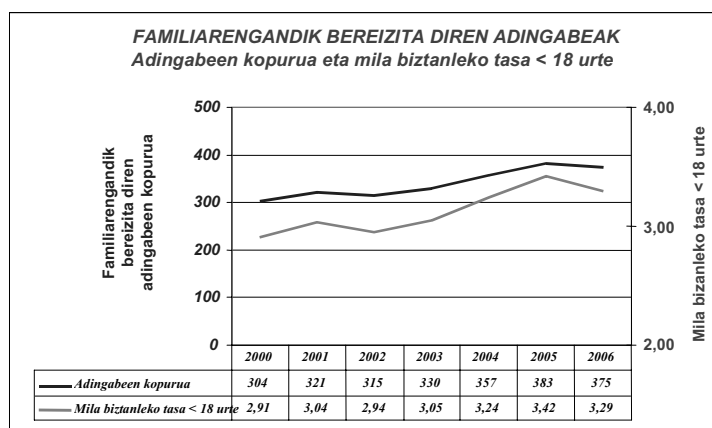
Babesgabetasun larriko egoeran dauden adingabeei buruzko atalean, txostena egituratzeko erabili ditugun bertze ataletako hurrenkerari jarraikiko gatzaizkio, hots, esku hartzeko prozesu kronologikoari. Hortaz, ordena honetan, adingabea ikertu eta ebaluatzeko eta erabakitzeko prozesuaz arituko gara, egoera bakoitza aztertzeko planaz hitz egingen dugu, lantalde espezializatuek familian esku hartzeaz, adingabeak familian eta harrera etxeetan hartzeaz...

Hala eta guztiz ere, atal bakoitzean murgildu aurretik, babesgabetasun egoeran dauden eta laguntza lortzen duten adingabeen gaineko ikuspegi orokorra azaltzen saiatuko gara.

Bereziki, familiak banantzen direnean sortzen diren egoeretan (alegia, adingabeak familiarengandik bereizten direnean sortzen direnetan) jarriko dugu arreta, horiek baitira hobekien dokumentatutakoak, eta bertze autonomia erkidegoetakoekin konpara daitezkeenak.

Neurri handi batean, familiarengandik bereizten diren adingabeen kopurua babes zerbitzu jakin batek esku hartzeko aplikatzen duen politikaren adierazgarri da, baina bertze adierazle batzuen bidez osatu behar da: familiarengandik bereizten ez diren adingabeen babesgabetasun larriko egoeretan esku hartzeko bertze bideei buruzko adierazleez. Zoritxarrez, kasuoi buruzko informazioa askoz urriagoa da, txostenean ikusiko dugunez, eta are urriagoa hura konparatzeko aukera.

Nafarroan, familiarengandik bereizten diren adingabeen kopuru absolutuak eta 18 urtetik beherako mila biztanleko tasak gora egin dute azken urteotan.



Familiarengandik bereizten diren adingabeen kopuruak gora egitea ez dirudi ona, baina, bilakera behar bezala aztertzeko, informazioa osatu egin behar da, eta ikusi babesgabetasun larriko egoeren zer ehunekotan izan den beharrezkoa haurrak

familiarengandik bereiztea. Funtsezko gaia da, baina, halere, datu bakarra lortu dugu: 2004. urtean Programa behin-behinean ebaluatu ostean, urte hartako oroitidazkian argitaratutakoa; antza, lagin batean oinarritzen da.

FAMILIARENGANDIK BEREIZTEN DIREN ADINGABEEN % 2004ko BEHIN-BEHINEKO EBALUAZIOA

	2002	2004
Babesgabetasun egoera larriko dauden eta familiarengandik bereizten diren adingabeen %	16	14

Erran bezala, babesgabetasun egoera larriarri dauden baina familiarengandik bereizten ez dituzten adingabeei buruzko informazioa osatugabea da. Kasuok analizatzean ikusiko dugunez, informazio sistemak ez du behar bezalako jarraipena egiten, eta, hortaz, ez da fidagarria, ez duelako

aztertzen adierazle horren denborazko bilakaera osoa.

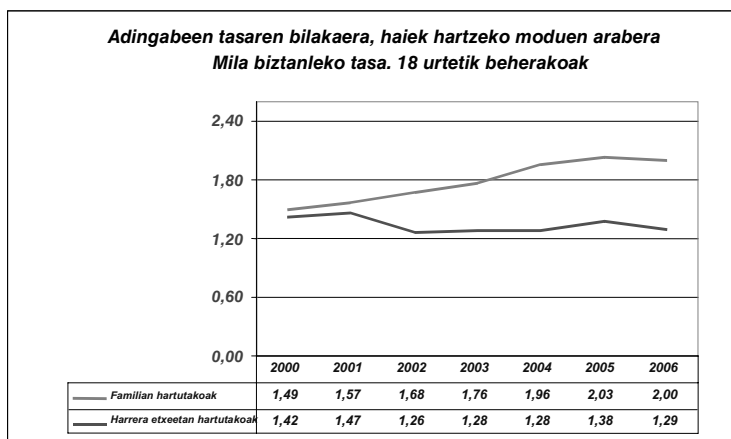
Honako taula honetan, dela familian edo dela harrera etxe batean hartu dituztelako, familiarengandik bereizten dituzten adingabeen kopuruaren bilakaera ageri da.

2000-2006

Adingabeen kopurua	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Familian hartutakoak	156	166	180	191	216	228	228
Harrera etxeetan hartutakoak	148	155	135	139	141	155	147
Familiarengandik bereizitako adingabeak, guztira	304	321	315	330	357	383	375

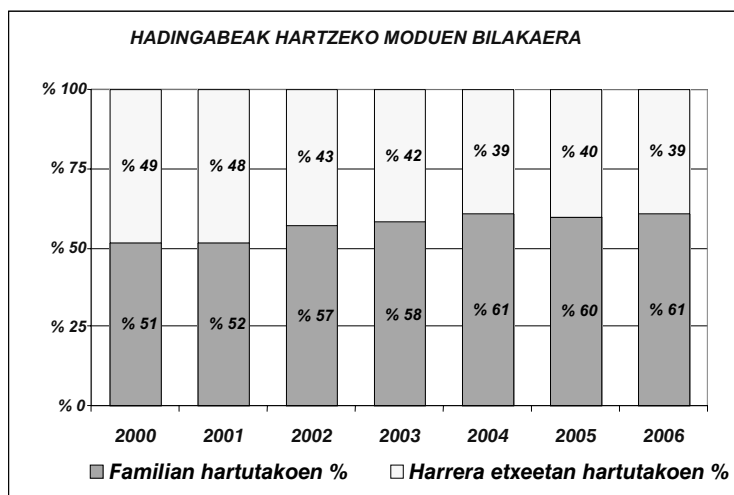
Adingabeak hartzeko modu bakoitzaren 18 urtetik beherako mila biztanleko tasari erreparatuz gero, bestalde, ikusten da aipagai dugun aldiaren ez zela aldaketa handirik izan harrera etxeetan hartu-

tako adingabeen kopuruan, baina familian hartu zituztenen tasak, pixkanaka, nabarmen egin zuela gora.



Bilakaera horren ildoan, harrera etxeetan hartzen dituztenen ehunekoa jaitsi egin da familiaren-

gandik bereizten dituzten adingabeen artean, eta ontzat jotzekoa da hori.



Bertze autonomia erkidegoetan familiarengandik bereizten dituzten adingabeei buruz dituzten datuak zaharrak (1996koak eta 2000koak) dira,

eta, hortaz, Nafarroako urte haietako bilakaera Espainiako batez bertzeakoarekin alderatu bertzerik ez dugu eginen.

18 URTEK BEHERAKO MILA BIZTANLEKO TASEN KONPARAZIOA 1996. ETA 2000. URTEAK

	1996. URTEA		2000. URTEA	
	Nafarroa	Espainia	Nafarroa	Espainia
Familian hartutakoak	1,57	1,55	1,49	2,70
Harrera etxeetan hartutakoak	2,12	1,70	1,42	2,08
Familiarengandik bereizitako adingabeak, guztira	3,69	3,25	2,91	4,78

Ikusten denez, 1996tik 2000ra, familiarengandik bereizi zituzten adingabeen 18 urtetik beherako mila biztanleko tasak behera egin zuen, funtsean, harrera etxeetan hartutako kopuruak nabarmen egin zuelako behera, eta, neurri txikiagoan bada ere, baita familian hartutakoena.

Ondoko taulan ikusten denez, berriz, 1996an, Espainiako autonomia erkidegoen zerrendan, Nafarroa erdialdean zegoen harrera etxeetan hartutako adingabeen 18 urtetik beherako mila biztanleko tasari dagokionez, eta Espainiako batez bertzekotik gora. Egun, ordea, Nafarroako tasa laugarren txikiena da, eta Espainiako batez bertzekoa baino askoz ere txikiagoa.

BIZTANLEKO TASEN ETA KOPURUEN KONPARAZIOA, AUTONOMIA ERKIDEGOEN ARABERA 1996. ETA 2000. URTEAK

Autonomia erkidegoak	1996. URTEA		2000. URTEA	
	Kop.	Milako tasa *	Kop.	Milako tasa *
Andaluzia	2666	1,5	2792	1,8
Aragoi	294	1,4	424	2,3
Asturias	374	2,1	394	2,7
Balear Uharteak	181	1,1	136	0,9
Gaztela-Mantxa	366	1,0	368	1,1
Gaztela eta Leon	961	2,2	629	1,6
Kanariak	1208	3,3	1182	3,4
Kantabria			259	3,0
Katalunia	556	0,5	1883	1,8
Ceuta eta Melilla	79	2,1	1250	34,8
Extremadura	659	2,7	461	2,1
Galizia	1563	3,1	1373	3,2
Errioxa	141	3,0	112	2,6
Madrilgo Erkidegoa	1963	2,0	1866	2,0
Murtzia	124	0,5	93	0,4
Nafarroa	205	2,1	148	1,4
Euskal Autonomia Erkidegoa	810	2,3	437	1,4
Valentziako Erkidegoa	1220	1,5	1645	2,2
GUZTIRA	13.370	1,7	15.452	2,1

* 18 urtetik beherako 1.000 biztanleko tasa.

Erran bezala, adingabeak familiarengandik bereiztea ez da adingabeak babesteko Nafarroako sare espezializatuaren barruan dauden adingabeak laguntzeko bide bakarra, eta, hori dela-eta,

ondoko taulan, hark ematen dituen zerbitzu guztiak agertzen saiatu gara; dena dela, zenbait txosten berezi honen xedeetatik kanpo daude, gure gaia babestu egiten diren adingabeak dira eta.

SARE ESPEZIALIZATUAREN BARNEAN DAUDEN ADINGABEAK (LABURPENA)	2004	2005
Bigarren mailako prebentzio programaren barruan daudenak	109	205
Kanpoko laguntza taldeek laguntzen dituztenak		
<i>Zailtasun sozial oso larriak dituzten adingabeen egoera ikertu eta ebaluatzeko taldeak</i>	31	36
<i>Adingabeen aurkako sexu abusuek ebaluatu eta halakoetan terapeutikoki esku hartzeko taldeak</i>	3	13
<i>Familian Esku Hartzeko Programa Espezializatuan parte hartzen dutenak</i>	90	96
<i>Nerabeak hezteko programan parte hartzen dutenak</i>	20	30
Familian hartutakoak	216	228
Behaketa eta harrera zentroetan hartutakoak	105	145
Erabateko barnealdian daudenak	163	187
Eguneko zentroan hartutakoak	*	19
Elkartzeko guneetan parte hartzen dutenak	105	188
Bertze batzuk		
<i>Eskola ordaintzeko diru-laguntzaren bat dutenak</i>	20	21
<i>Diru-laguntzaren bat duten eta beregain bihurtzeko prozesuan daudenak</i>	6	1
Adoptatutakoak		
<i>Jarraipena egiten ari zaizkien adoptatutako adingabe atzeritarak</i>	250	274
<i>Adingabe atzeritar adoptatu berriak</i>	133	101
<i>Espanian adoptatutakoak</i>	4	9
Epailleek zigortutako adingabeak		
<i>Barnealdira zigortutakoak</i>	81	45
<i>Erregimen irekian daudenak</i>	125	120
<i>Guztira</i>	206	165

8.2. IKERKETA ETA EBALUAZIOA

Egoera orokorraren berri eman ondoren, arrisku edo babesgabetasun egoeran dauden adingabeen kasuak tratatzeko diseinatzen den esku hartzeko prozesuaren hurrenkera kronologikoari jarraikiko gatazkie.

Hasiera batetik, eskumenen aipatu banaketa izan dugu oinarri, oro har onartu eta ezarri baita. Haren arabera, Nafarroako toki erakundeei dagokie adingabeen babesgabetasun txikiko eta neurrikoko egoerak antzeman, haiei buruzko adierazpena egin eta halakoetan esku hartzea; babesgabetasun larriko egoerei eta, aldi baterako edo behin betiko, adingabeak familiarengandik bereiztera behartzen duten egoerei buruzko adierazpena egin eta halakoetan esku hartzea, berriz,

Nafarroako Gobernuko Adin Txikikoak Babesteko Atalaren eskumena da.

Ildo horretan, atal honen oinarria izanen da kontuan hartzea, lehen mailako zerbitzuek edo oinarriko gizarte zerbitzuek hasiera bateko egoeraren ebaluazio azkarra egin ondoren, babesgabetasun larriko egoerak zerbitzu espezializatuera (alegia, Nafarroako Gobernuko Familia Zuzendaritza Nagusiko Adin Txikikoak Babesteko Atalera) bideratzen dituztela. Hark, bere mendeko langileen bidez, lehenik, helarazten dioten egoera egiaztatu behar du. Horretarako, beharrezko ikerketa eta ebaluazio lanak egin behar ditu, eta, askotan, oinarriko gizarte zerbitzuek kasua bideratzen diotenean ematen dioten informazioa osatu ere egin behar du; bertze zenbaitetan, berriz, hutsetik hasi behar du informazioa biltzen, egoera bertze ins-

tantzia batzuek jakinarazten diotelako Atalari, zuzenean.

Beraz, atal honetan, gure helburua Adin Txikikoak Babesteko Atalak halako egoeretan zer egin behar duen aztertzea izanen da.

Nafarroako Foru Komunitatean haurren babesgabetasun egoeretan esku hartzeko eskuliburua-rekin bat, hoako hauek izan behar dute, funtsean, ikerketa fasearen helburuak:

1. Babesgabetasun egoerarik dagoen egiaztatu eta zenbateraino larria den ebaluatzea.

2. Babesgabetasun egoera dagoela egiaztatu ondoren, edo badagoela pentsatzeko arrazoizko eta oinarritun susmoa izanez gero, etxean haurren osasuna eta segurtasuna arrisku larrian dagoen zehaztea eta, beharrezkoa baldin bada, hura babesteko premiazko legezko neurriak hartzea.

3. Hau erabakitzen bada, haurra babesteko premiazko legezko neurriak betearaztea.

Ikerketa fasearen ostean, ebaluatu egin behar da, eta ebaluazioaren helburuek, eskuliburuarekin bat, honako hauek izan behar dute:

1. Babesgabetasun egoera sortu eta irautea eragiten duten banakoaren baitako, familiarteko eta gizarteko faktoreak zein diren jakitea, baita familiarren funtzionamenduaren alderdi onak ere.

2. Babesgabetasun egoerak adingabeen garapen fisiko, kognitibo, psikologiko edota sozialean zer-nolako ondorioak izan dituen ebaluatzea.

3. Haurra eta bere familia tratatu eta laguntzeko beharrak zein diren zehaztea.

4. Gurasoak gaitzeko pronostikoa zein den zehaztea.

8.2.1. Informazioa, artekaritza eta negoziazioa (hitzarmenak)

Egin beharreko lehen lanak (alegia, ikerketa lanak), pentsatzekoa denez, haurrari, haren egoerari eta ematen dioten laguntzari buruz ahalik eta informazio gehien bildu beharrean jarri behar du arreta.

Horretarako, ahal bezainbat informazio bildu behar da adingabeei, haien gurasoei, –baldin badituzte– anai-arrebei, familiarteko harremanei eta baldintzei, babesgabetasun egoera eragiten duten arrazoiei eta abarri buruz. Azken batean, kontua adingabeen bizitzako elementuei buruzko informazioa biltzea da, antzematen den arrisku edo babesgabetasun egoera ebaluatu eta, hartara, zuzen erabakitzeko.

Hasiera batean, alor honetan esku hartzeko ezarritako irizpideekin bat, familiari eta adingabearen egoerari buruz datuak eman ditzaketen iturri guztietatik bildu behar da informazioa: soziala, medikoa, psikologikoa eta psikiatrikoa, eskolakoa, Poliziarena...

Gainera, ikerketa fasean, garrantzizkoa da gurasoekin harremanetan jartzea ere, egoerari buruzko zuzeneko informazioa lortzeko eta babesgabetasun egoera konpontzeko zer urrats emanen diren jakinarazteko ere.

Adin Txikikoak Babesteko Atalak aurrez analizatzen dituen espedientei dagokienez, aipatzekoa da zenbaitetan ez dituztela biltzen aipatu txosten guztiak, bereziki, adingabeen eta familien hezkuntza eta osasun arloko egoerari buruzkoak; halere, halakoetan, litekeena da bertze zerbitzu edo erakunde batzuek egindako txostenak aipatzea.

Alde horretatik, Haur eta Gazteendako Planak badio Nafarroako Gobernuko zerbitzu espezializatuak egiten duten ikerketa fasearen ahulguneetako bat dela, oro har, ikerketa eta ebaluazio txostenek datu gutxi ematen dutela haurren egoerari buruz.

Bestalde, gurasoekiko harremanei eta elkarrizketei dagokienez, aztertutako zenbait txostenetan bada aipamen laburrik noiz izaten diren, baina, hala ere, ebaluazio fasean, haurrak babesteko neurriak erabaki aurretik, komeni da nola esku hartzen den xehetasunez adieraztea; batez ere, gorabehera eta neurririk garrantzitsuenen berri ematea komeni da, prozedurak ez dezan isilpean utz ikerketa fase osoa.

Esku hartzeko eskuliburua horretarako ere da erabilgarria, ikerketaren eta ebaluazioaren edukiari eta hura egiteari buruzko informazioa baitakar. Nolanahi ere, gogoan izan beharra dago, larrialdietan eta erabateko arrisku egoeretan izan ezik –halakoetan, beharrezkoa eta halabeharrezkoa da erabakia eta ebazpena azkar ematea–, ezinbestekoa da babes neurriak onartzeko beharrezko informazio oro biltzea, neurri bakoitza zehaztasunez dokumentatzea, baita ikerketan eta ebaluazioan parte hartzen duten profesionalen antzematen dituzten egitate eta ezaugarri teknikoak ere.

Informazio gehiago ematea eta guztia behar bezala azaltzea funtsezkoa da erabakitzeko, eta neurri handiago batean ziurtatzen du azkenean erabakitzen dena egokiena izanen dela. Gainera, erabaki jakin bat hartzea eragiten duten elementuak ikuskatu eta aztertzeko bide ematen du, baita kasuan parte hartzen duten bertze pertsonen kasuan kasuko egitateak eta gorabeherak analizatzeko. Dударik gabe, hartara, segurtasun juridikoa

handiagoa litzateke eta hobeto babestuko lirateke adingabeen eta haien inguruko pertsonen eskubi-deak.

Ebaluazioa egin eta erabakitzeko prozedurei dagokienez, azkenik, oro har eztabaida ezina den akats bat egotzi izan zaie: adingabeek eta familiek parte hartze aktibo txikia izatea. Baliteke horren arrazoia izatea haurrentzako zerbitzuetan erabiltzen diren informazio eta partaidetza bideak eskasak izatea, eta, era berean, litekeena da horren arrazoia izatea, zerbitzuotako profesionalen lan kantitate handiaz gain, gizarte zerbitzuen funtzionamenduan alor honetan antzematen den joera edo kultura jakin bat: erabiltzaileek gizarte zerbitzuetan parte hartzearen garrantzia txikiagotu edo kontuan ez hartzea. Aldi berean, alor honetan, arrazoirik izan gabe ere, pentsatzen da erabiltzaileek ez daudela hartzen diren neurriak ulertzeko moduan eta prest.

Hori dela-eta, profesionalak esku hartzeko fase honetan duten eginkizunak berebiziko garrantzia du, baina zaila eta oso-oso konplexua ere bada, adingabeen ongizatea bermatzeko beharrezko neurriak hartu behar baitituzte. Horretarako, maiz, adingabeen eskubideen alde egin behar dute gurasoekin talka egiten dutenean, baina interesen arteko kontraesanak esku hartzea eragotzi eta oztopatzen du, eta horixe da gakoa.

Hortaz, halakoetan, profesionalen egiteko nagusiak haurren eta nerabeen ongizatea bermatzea izan behar du, baina baita gurasoek aukerarik egokienak analizatzen parte har dezaten lortzea ere, eta, horretarako, neurri jakin batzuen desegokitasunaren arrazoiak azaldu behar dizkiete, eta haiei buruz zer iritzi duten entzun.

Alde horretatik, oro har, nabarmentzekoa da, muturreko egoera berezietan izan ezik –litekeena da halakoetan esku hartzen duten profesionalak mehatxatzea ere–, gurasoak seme-alaben ongizateak eta etorkizunak kezkatzen dituela, baita abandonatu egin dituzten zantzu nabariak daudenean ere, eta, hori dela-eta, garrantzizkoa da neurriak aukeratu eta erabakitzen parte har dezaten bultzatzea. Hartara, zenbaitetan, edonork guraso izateko ezigauza dela nabarmentzen duenean sentitzen den ia ezin saihestuzko lehen erreakzioa gainditu daiteke: ukazioa. Zailtasunak izanen lirateke edonola ere, baina uzkuratasuna eta esku hartzearen aurkako jarrera hobetu daiteke, eta baita gurasoek laguntza ematea lortu ere.

Zalantzarik gabe, horixe da haurrak babesteko sistemako eta alor honetan aritzen diren profesionalen laneko alderdirik zailenetako bat, baina baita adingabeen beharrei erantzuteko modurik egokie-

na ere, neurriak ahalik eta baldintza hoberenetan hartzen direla ziurtatzeko, eta adingabeak familia-rengana itzultzen laguntzeko.

Jakina, helburuok lortzeko, esparru honetan jarduten diren profesionalak laguntzeko neurriak onartu behar dira: baliabide gehiago eman behar zaizkie eta behar bezala prestatu eta aholkatu behar dira.

Egun erabiltzen diren prozeduren esparruan egiten diren elkarrizketak hori guztia lortzen saiatzen dira, baina, maiz, familiei iruditzen zaie ez dutela behar bezala parte hartzeko aukerarik, dela galdetu egiten ez dietelako, dela galdetu egin bai baina haien iritzia kontuan hartzen ez dutelako; erabakiak jakinarazten dizkiete, baina ez diete erabakitzeko prozesuan parte harrarazten.

Hala ere, kontuan hartu beharra dago iritzi hori baldintzatuta dagoela askotan, familiek ez dutelako onartzen zalantzan jartzea beren betebeharra betetzen duten. Halaber, aintzat izan behar da parte hartzeko aukerak ezin direla oro har eta alde zuzenetik ezarri; aitzitik, kasuan kasuko baldintzatzaileen eta senideen beraien gorabehera pertsonalen eta sozialen araberakoak dira.

Zalantzarik gabe, haurrak babesteko sisteman sartzea esperientzia zaila da. Osatzen duten elementu guztiak arrotzak dira: ingurune fisikoa, profesionalak, prozedurak, hizkuntza; ez datoz bat adingabeek ohiko giroan ezagutzen dutenarekin. Deserosotasunaren, ulergaitzasunaren eta nahasmentuaren eta, areago, izuaren ondorioz, halakoetan, adingabeek defentsazko jarrera oldarkorra hartzen dute ezinbestean, eta zailagoa da elkarrizketa, negoziazioa eta, jakina, elkarlana. Azken batean, elkarri hurbiltzeko prozesua bideratzeko modu bakarra informazioa da, bai idatzizkoa eta bai ahozkoa.

Horretarako, baina, gurasoei haien ulermenera egokitutako azalpenak eman behar zaizkie. Izan ere, jakinarazpen formalak hobetu egiten ari dira edukiaren eta luzeraren aldetik, baina haien ezaugarriak hiztegi eta idazkera juridiko administratibo ilunak dira nagusiki; legezko bitartekoak dira, eta bertze neurri batzuek osatu behar dituzte. Gurasoen eta profesionalen arteko elkarrizketek, neurri batean, funtzio horiek betetzen dituzte, baina hobetu egin behar dira, eta informazio gehiago eman. Behin eta berriz egin behar izan arren, oinarritzakoa da babes sistemak nola funtzionatzen duen argitzea, haien kasua non kokatzen den, eta, kasuan-kasuan, zein diren aurrera egiteko balizko konponbideak. Alde horretatik, hizkuntza apalean prozeduraren ezaugarri orokorreki eta haurren zein gurasoen eskubideei buruzko liburuxkak idaztea,

dudarik gabe, oso lagungarria litzaieke familiei ezagutzen ez duten eta, ondorioz, beldur ematen dien esparru bati aurre egiteko.

Ildo berean, bertze neurri batzuk ere aztertu beharko lirakeke, hala nola, gurasoei halako erabakiak hartzeko osatzen den ebaluazio batzorde teknikora jotzeko aukera ematea. Zaila da, baina, hartara, kasuan kasuko gorabeherei buruzko eztabaida plural batean parte hartuko lukete eta iritzi sendoagoa lukete neurri bat ala bertzea hartzeko arrazoiei buruz.

Bestalde, adingabeen eta nerabeen beraien parte hartzea ere nabarmenki hobetu daiteke. Alor hau arautzen duten legeek iritzia emateko eskubidea xedatzen dute adingabeengan eragina duten auzi guztietan, eta, horrenbestez, haiek babesteko eskumena duen agintaritzak, haiek entzuteaz gain, hitz egin eta, ahal dela, haien iritzia kontuan hartuz erabakitze bide egokiak eskaini behar dizkie.

Adingabeek ulertu egingen badute zer gertatzen den babes sistemak esku hartzen duenean, azalpen egokiak eman behar zaizkie: non dauden, zergatik babesten dituzten, galdekatu egiten dituztenak nor diren eta ondoren zer jazoko den argitu behar zaie. Izan ere, haien ulermenera egokitutako azalpen argiak dira behar duten gutxienerako segurtasuna sentiarazteko bide bakarra.

Horregatik, oinarrizkoa da alor esanguratsu horiek guztiak nabarmenztzea, esku hartzeko jarraibideak ezarri eta profesionalek egokiro esku hartzen dutela ziurtatzeko, oso memento garrantzitsua baita hau haurren eta haien familien bizitzan.

Azkenik, komenigarria litzateke haurren eta nerabeen ulermenera egokitutako material didaktikoak prestatzea, prozedurekin eta profesionalekin ohitzeko, beraien eta gurasoen zer eskubide dituzten argitzeko, zer egoeratan dauden eta haiengan eragina duten erabakiak nork hartzen dituen azaltzeko eta erabakiei buruzko iritzia nola ematen ahal duten jakinarazteko.

8.2.2. Bermeak eta laguntza

Adingabeen eta familien parte hartze aktibo txikiak ari ginela, egoeraren errua, neurri batean, egotzi diogu, esparru honetan, arrazoirik izan gabe ere, pentsatzeari erabiltzaileak ez daudela hartzen diren neurriak ulertzeko moduan eta prest.

Bada, gizarte zerbitzuen gure sistemako bertze akats orokor bat da kexak eta erreklamazioak egiteko sistema formal baina sinplifikaturik ez izatea. Haren bidez, administrazioaren edo epaileen aurrean helegiterik aurkeztu behar izan gabe,

auziak ebazteko bide emanen litzateke, bertze profesional batzuen laguntzaz; izan ere, auziok garrantzi txikia dute batzuetan, baina gatazka pizten dute, gurasoen eta kasuan kasuko egoera ebaluatzen duen profesionalaren artean.

Ildo berean, faltan ematen da konponbideak ez bilatzea, hala nola, erreklamazioak ebazteko egitekoa Ebaluazio Batzordeari egokitzea. Horretarako, gizarte edo komunitate zerbitzuen alorrean eskuemena duten profesionalek ere osa dezakete, eta gurasoei, lehen erran bezala, esku hartzeko aukera eman behar zaie; haien konfiantzako pertsona baten laguntza izan dezakete horretarako, lagundu egiteko eta, beharrezko izanez gero, zer nahi duten, zeren beldur diren, zer espero duten eta zenbaterainoko konpromisoa onartzeko prest dauden adierazten laguntzeko.

Bestalde, halako prozeduren esparruan hartzen diren neurriei buruz aholkatzeari dagokionez, aintzat hartu beharra dago, hainbatetan, nahiko luzeak izaten direla, eta kaltetutakoek nekez dute la beren eskubideen berri; halaber, baliteke ez jakitea zergatik kentzen dizkieten seme-alabak. Halakoetan, ez dute doako laguntza juridikoa eskuratzeko aukerarik eta, hortaz, legelari batek prozedura epaitegira heldu artean zuzenbide aldeetik aholkatu eta orienta ditzan. Bitartean, ordea, litekeena da familiek seme-alabekiko harremanik ez izatea nahiko denbora luzean eta beren burua nola defendatu argi ez izatea.

Babes sistemaren alderdi juridikoari buruz aritu garenean argitzen ahalegindu garenez, alor honetako prozedura teknikoak nabarmenki konplexuak dira, eta jurisdikzio zibilean eta zigor eta administrazio arloko jurisdikzioetan izan dezakete eragina. Alde batetik, Kode Zibileko lehenengo liburuak arautzen dituen gai zibilak bideratzen dira, guraso ahala erabiltze bidez dagozkion betebeharrak buruzkoak oro har. Administrazioak esku hartzen du halako prozeduretan, haurrak babesteko erakunde publikoa den aldetik, eta adingabeak babesteko administrazio espedienteak abiarazten ditu. Haiek bideratu ostean, adingabeen eskubideak, interesa eta ongizatea babesteko neurriak hartzen ditu, baina haien aurka egin eta errekursoak aurkezteko eskubidea dute gurasoek, guraso aharen jabe diren aldetik.

Bertze alde batetik, tratu txar mota jakin batzuk gertatzen direnean, zigor legediaren kontrako delitu jakinen adierazgarri tipikoak (kalteak, sexu askatasunaren aurkako delituak, etab.) jazo daitezke, eta baliteke haiek aipatu prozedura zibilekin eta administratiboekin batera bideratzea, zigor arloan. Hori dela-eta, are beharrezkoagoa da ebazpena azkarrago eta zaluago ematea, eta

esparru honetako instantziek adingabe bakarraren inguruko auzi eta prozedura judizial guztiak kasu edo espediente bakarraren esparruan tratatzea, epaileek zigor arloan ematen duten ebazpenak ondorio larriak izan ditzakeelako administrazio publikoak bideratzen dituen prozeduretan.

Horregatik, justizia administrazioaren esparruan betiere, begi bistan dago neurriak hartu behar direla, beharrezko baliabideak izan eta halako egoeretan behar bezain azkarrak izateko, eta epaitegiatako egungo profesionalak laguntza izateko lanean. Izan ere, gaur egun lan gehiegi dute atzeratuta, baina, hartara, hain eginkizun esanguratsua betetzen jarrai lezakete berdin-berdin eta, jakina, horrek guztiak bizkortasunean eta hartzen diren neurrietan ere izanen luke eragina.

Alderdi bakoitzaren mailari dagokionez, berriz, argi eta garbi dago baliabideen eta bitartekoen aldetik berdintasunik eza handia dagoela halako prozedurak bideratzen direnean. Administrazioa da haurrak babesteko erakunde publikoa, eta, babesgabetasunari aurre egiteko hartzen dituen neurriek kalte egiten dietenean edo haren edozein erabakirekin ados ez daudenean, gurasoek legediaren berri izan gabe eta haien inguruko prozedurei buruz oinarrizko ideiarik ere izan gabe aurre egin behar diote. Hots, alderdi batek (administrazio publikoak) administrazio teknikek onartzen dituen ebazpenak (babes neurriak) bermatzeko ematen dituzten frogak teknikoak erakuts ditzake, baina bertze batek (adingabeen familiek) ez du haiei aurre egiteko argumenturik aurkezterik.

Azkenik, kontuan hartu beharra dago halako prozedurak ahalmen ekonomiko txikia duten pertsonen buruzkoak izaten direla oro har, oinarrizko udal gizarte zerbitzuen erabiltzaileei buruzkoak. Hori dela-eta, ezin eztabaidatuzkoa da peritu pribatuen frogak ordaintzeko ahalmen ekonomikorik ez dutela, eta, horregatik eta frogak aurkeztea alegatu egiten duenari dagokiola xedatzen duen prozedurazko printzipioa aplikatu beharregatik, interesdunek beren burua babesteko modu bakarra prozeduraren bideetik desadostasuna adieraztea da; izan ere, auziaren muiari buruz ezer gutxi egin dezakete, txostenen edukiaren kontra protesta egin edo desadostasuna adieraztea izan ezik.

Alabaina, Doako laguntza juridikoari buruzko urtarrilaren 10eko 1/1996 Legeak xedatzen duenez, bi baldintza jazo behar dira litateke haien esku-bideak hedatu eta peritu pribatuen frogak ordaintzeko: alde batetik, administrazioan dena delako frogak egiten ahal duen teknikeririk ez izatea eta, bertze aldetik, epaileak edo auzitegiak horixe erabakitzea, frogabide hori onartzeko ebazpenaren bitartez.

Hori guztia arautzea Estatuaren eskumena da, Konstituzioko 149. artikulua ezartzen duenez, baina araudiak estu mugatzen du perituen frogak doako justiziaren esparruan sartzeko aukera, eta ez du onartzen administrazioak prozedurak bideratzen dituenearan. Arartekoaren ustez, ordea, nabarmendu beharra dago doako laguntza juridikoa izateko eskubidea hedatu behar dela, hain zuzen ere, abokatu defentsariak administrazioak prozedura bideratzen duenean (batez ere, babesgabetasunari buruzko adierazpena egiteko prozedura hasten duenean) parte hartzeko.

Eskubide hori onartu egin dute dagoeneko zenbait autonomia erkidegotan, eta, administrazioa halako prozedurak bideratzen hasten denetik, horri esker, gurasoek behar bezala prestatutako eta esparru honetan trebatutako zuzenbide arloko profesionalen aholkularitza izan dezakete. Gainera, ahal dela, profesionalok ofiziozko txanda espezializatuetan aritu behar lukete, bertze alor batzuetan bezala, mintzagai dugun esparruaren espezifikotasun eta zailtasun teknikoak direla-eta, eta neurriak behar bezain azkar hartu behar dira litateke, bai administrazioan eta bai epaitegiatan. Horretarako, baina, prestakuntza mailak eta iaioitasunak eskakizunekin bat etorri behar dute.

Planteamendu garrantzitsua da hori. Izan ere, berriro ere errepikatuko dugu interesdunek, oro har, ez dutela batere prestakuntzarik zuzenbide arloan eta baliabide ekonomiko urriak dituztela eta, ondorioz, eskubideak erabiltzeko, abokatuen aholkularitza lortzen dutenerako, epaitegian daudela. Ordurako, administrazioak abiarazitako espedienteak amaitutzat eman dute, eta litekeena da interesdunek beren asmoen kalterako agerraldiak, alegazioak eta adierazpenak egin izana haren esparruan eta, askotan, araudiak beren buruak defendatzeko ematen dizkien aukera guztiak agortu ez izana.

Gainera, profesionalak, eremu honetan espezializatuta dauden eta kaltetuak haiekin fida daitezkeen heinean, prozeduraren fase honetan lagundu eta babestu egiten dituztenez gero, gurasoen eta esku hartzen duten teknikerien artean ezinbestean izan beharrek elkarriketa eta harremana bideratzen lagun dezakete, ahalik eta normalizatuena izan dadin, eta gurasoen uzurtasuna eta esku hartzearen aurkako jarrera hobetzen.

8.2.3. Jakintza arlo askotako profesionalen artean erabakitzea (Ebaluazio Batzordea)

Kasuan kasuko gorabehera oro ikertu eta, batez ere, ebaluatu ondoren, adingabeen babesgabetasun egoerari buruz erabaki behar da, eta haiek familiarengandik bereiztea dakarren neurri

bat hartu edo familiaren baitan utzi. Erabakitzeaz gain, baina, esku hartzeko eta onartzen diren prebentzio neurrien bilakaera ikusi eta haren jarraipena egiteko beharrezko estrategia ere finkatu behar da.

Gainera, berriro nabarmenduko dugu, erabakitzeke, gurasoek, adingabeek –garapen eta heldutasun mailarekin bat– eta kasuan-kasuan esku hartzen duten profesionalek eta zerbitzuek ahal bezainbat parte har dezaten lortu behar dela. Aldi berean, gurasoei eta haurrei informazio osoa eta ulergarria eman behar zaie haien banakako edo familiartereko egoeran eragina duten erabaki guztiez, 1/1996 Legeko 9. eta 22. artikuluek diotenari jarraiki.

Ildo horretan, lehenago ere adierazi dugu haurrak babesteko zerbitzuek erabakitzen dutena taldeka erabaki behar dela, inola ere ezin duela profesional bakarrak erabaki. Horretarako, alta, profesionalek trebakuntza espezializatua behar dute.

Halaber, oinarrizko gizarte zerbitzuetan halako erabakiak hartu behar direnean zer gertatzen den ere azaldu dugu, alegia, alor honetan prestakuntza txikia duen profesional batek erabakitzen duela maiz.

Alabaina, ez gara aritu Adin Txikikoak Babesteko Atalak hartzen dituen erabakiez. Bada, Nafarroako Foru Komunitatean haurren babesgabetasun egoeretan esku hartzeko eskuliburuak, kasuan-kasuan arduradun tekniko bat izanda ere, lantaldean erabaki behar diren garrantzia ezartzen du jardunaren printzipiotzat, bertzeak bertze, eta Haurrak Babesteko Ebaluazio Batzordeari egokitzen dio erabakiak hartzeko erantzukizun nagusia. Ebaluazio Batzordea kide anitzeko organoa da, eta, eskuliburuarekin bat, honako eginkizun hauek ditu:

- Adingabeak legeko babesgabetasun egoeran daudela adieraztea.
- Adingabeen tutoretza bere gain hartzea, babesgabetasun egoeran daudelako adierazpena egiten denean edo epaileen ebazpen batek horixe ezartzen duenean.
- Gurasoen eskariari edo epaileen ebazpenari erantzunez, adingabeen gaineko zaintza bere gain hartzea.
- Baliabidea aldatzeko eta espediente amaitutzat emateko proposatzea.
- Adingabeak erietxe psikiatriko batera bidaltzeko proposatzea.

- Epaileen esku dauden espediente guztiei buruzko proposamenak ebaluatzea.

- Adoptatu aurreko harrerei buruzko proposamenak egitea.

- Dagokion epaitegiari harrerei eta adopzioei buruzko proposamenak egitea.

- Dagokion epaitegiari erantzukizun penala duten adingabeei buruzko proposamenak egitea.

- Adingabeen eta haien gurasoen, senideen eta ingurukoaren arteko harremanen erregimena ezartzea.

- Haurrak babesteko erakundeak eta zerbitzuak koordinatzea.

- Alor honetan eskumenik duten organo judizialekin elkarlanean aritzea.

Praktikan, berriz, Batzordea oso egoera bereziak aztertzeko bertzerik ez da biltzen, teknikarien ustez dena delako egoera analizatu behar duenean, baina teknikariek beraiek ere jotzen dute komenigarri eskuliburuak hasiera batean egokitzen dizkion egitekoak bere gain hartzea, haien lanean onuragarria izanzen baita; hala ere, jakin badakite, baliabideen egungo egitura ikusirik, ezinezkoa dela Batzordea behar bezainbatean eta behar bezain sarri biltzea.

Haurrentzako eta nerabeentzako sustapenari, laguntzari eta babesari buruzko abenduaren 5eko 15/2005 Foru Legea garatzeko foru dekretuaren proiektuak ere Batzordearen egitekoa mugatzearen alde egiten du, eta Esku hartzeko eskuliburuak esleitzen dizkion eginkizun zabalaren kontra. Zehatz-mehatz, honako funtzio hauek baino ez dizkio egokitzen aipatu testuak:

a) Babesgabetasun egoerei buruzko adierazpena egiteko eta hura bertan behera gelditzeko proposatzea.

b) Baliabideak eta babes mota aldatzeko proposatzea, salbuespenezko egoeretan.

c) Salbuespenezko egoeretan, babesgabetasun egoeran, gatazka sozialen batean murgilduta edo zentzatzeko etxeetan dauden adingabeak babesteko neurri guztiak proposatzea.

d) Lege eta arau mailako arauak egokitzen dituen bertze edozein.

Ildo berean, Batzordearen osaerari dagokionez, foru dekretuaren proiektuak egungo egoerari eusten dio, eta egungoaren antzekoa izan behar duela xedatzen du. Zehazki, honako hauek osatu behar omen dute:

a) Buruak (Adin Txikikoak Babesteko Ataleko buruak).

b) Batzordekideek

– Adingabeak Familietan Hartzeko eta Adoptatzeko Bulegoko buruak.

– Zailtasun edo Gatazka Sozialak dituzten Adingabeak Laguntzeko Bulegoko buruak.

– Dena delako auziaz arduratzen den lantalde teknikoko bi ordezkariak.

– Atalean sortzen diren bulegoetako buruak.

– Gatazka eta Berreziketa Lantaldeko ordezkari batek.

c) Idazkari batzordekideak (Familia Zuzendaritza Nagusiari atxikitako eta haurren babesean espezializatutako administrazio publikoko (alor juridikoko) teknikaria

Oro har, Adin Txikikoak Babesteko Ataleko lantaldeetako arduradunen erranetan, erabakiak irizpide tekniko zorrotzei jarraiki hartzen dituzte, kasuan kasuko egoeran esku hartzen duten profesionalen artean, egiaztatutako egitateen eta adingabeen beraien gorabeheren arabera, eta, betiere, arduraren eta lehentasuna adingabeen babesari emateko printzipioaren esparruan esku hartzen saiatzen dira.

Dena delako egoera aztertzeke eta beharrezko neurriak proposatzeko txostenak dagokion lantaldeko bi profesionalak egiten dituzte: gizarte langile eta gizarte hezitzaile banak, bi gizarte langilek edo bi gizarte hezitzailek, edo gizarte langile edo hezitzaile batek eta psikologo batek. Hala ere, jakinarazi digutenez, egoerak eta proposamenak bertze taldekideekin lantzen eta eztabaidatzen dituzte sarritan, informalki bada ere.

Txostenei beraiei dagokienez, ikusi dugu berriki egindako txostenak luzeagoak eta xeheagoak direla espediente zaharrak baino, espediente zaharren edukia nabarmen eskasagoa dela. Era berean, ikusi dugu nor aipatzeko joera dagoela nolabait, batzuetan, txostenak bertze zerbitzu eta erakunde batzuek egindako txostenetan oinarritzen baitira; hori dela-eta, arriskua dago itxuraz hainbat erakundetan eta pertsonatan oinarritzen den informazio corpusa biltzeko, baina informazio hori kanpokoekin ere osatu behar da.

Txostenak egin ostean, Adin Txikikoak Babesteko Ataleko buruari aurkezten zaizkio, eta hark edukia eta proposamenak aztertu eta Familia Zuzendaritza Nagusiari jakinarazten dizkio, iritzia eman dezan. Azkenean, zuzendari nagusiaren ebazpen bidez, Zuzendaritzak adingabearen ego-

eraz erabakitzen du eta, beharrezkoa bada, zer neurri hartu behar diren ebazti. Dena dela, jabetu gara, noizean behin, txostenak proposatutako neurria onartu edo abian jarri ondoren formalizatzen direla.

Arartekoaren ustez, berriz gogora ekarri beharra dago oso garrantzitsua dela halako erabakiak lehen aipatutakoa bezalako batzorde bati jakinarazi eta proposamenak egiteko aukera ematea; batzordea askotariko profesionalak (gizarte langilek, hezitzailek eta psikologoek) osatu beharko lukete, eta, kasuan-kasuan har daitezkeen erabaki guztietan, onena aukeratzen dela ziurtatzeko berzte berme bat da.

Gainera, batzordeak benetako ebaluazio lana ere egin beharko luke, eta ebaluazioa espedienteetan dokumentatu, ebazpen fasean gogoan hartzen dena espedientetik kanpo ez gelditzeko. Horretarako, orobat, akta edo antzeko dokumenturen baten bidez, batzordearen hausnarketa behar bezala azaldu beharko litzateke, proposatzen diren konponbideak egokienak direla egiaztatzeke eta batzordekideen arrazoiak eta iritziak agertzeke.

Halako formalitateak ez dira bete gabe utzi behar, eta profesionalak ez dituzte jo behar lan egiteko oztopotzat; aitzitik, administrazioaren esku-hartzearen egokitasuna bermatzen dute. Azken batean, onartezina da, prozesuaren ekonomiaren printzipioan hainbertze oinarritzearen ondorioz, segurtasun juridikoaren printzipioa guztiz ahultzea eta adingabeak ez ikustea argi administrazioaren jardunaren gardentasuna.

Batzordearen funtzionamenduari dagokionez, bestalde, agian komeni da babesgabetasun egoeran dauden adingabeentzako laguntzaren arloan aritzeko bitartekoak dituzten erakunde publikoetako eta pribatuetaordezkariei eta bertze profesional batzuei (hala nola, oinarritzko gizarte zerbitzuetakoei eta komunitate zerbitzuetakoei) batzordean parte hartzeko aukera formala ematea, kasuan-kasuan aholkatu egin dezaten.

Fiskaltzak ere izan dezake eginkizunik batzordearen barnean, adingabeen interesak babesten. Egia erran, indarrean dauden arauak eta prozedurak Fiskaltzari informazioa ematera behartzen dute eta harrera etxeak zaintzen esku hartzera behartzen dute hura, baina oso baliagarria izan daiteke aldiari-aldiari biltzen den eta esku hartzeko proposamenak formalizatzeke ahalmena duen batzorde batekin elkarlanean aritzea erakundeak koordinatu eta erabakiak jakintza arlo askotako profesionalen artean hartzen aurrera egiteko. Komeni da aukera hori ere aztertzea, bideragarria den analizatzea,

bereziki, epaileen esku geldi daitezkeen kasuak aztertzeko.

Nolanahi ere, hautatzen den eredia hautatzen dela, begien bistakoa da, lantalde teknikoek beraien diotenez, egungo baliabide formalak nahiko mugatuak direla egungo beharrei erantzuteko, eta, egun, egoera horretan, nekez onartuko dutela batzordeak erran bezala funtzionatzea.

Adingabeak babesteko legezko neurriren bat hartu behar den ala ez erabaki eta, baiezkoan, neurririk egokiena onartu ondoren, garrantzizkoa da dena delako kasua edo egoera bideratu edo jakinarazten duen pertsonarekin berriro ere harremanetan jartzea, lehenago erran dugunez; hots, erabakia kasua jakinarazi edo bideratzen duenari helaraztea. Aurreko atal batean azaldu dugu jada zer garrantzitsua den hori pertsona horrek babes sisteman esku hartzeko eta dagokion ardura bere gain hartzeko, eta, bereziki, zenbaterainoko garrantzia duten halako jardunbideek profesionalen artean; halaber, zehaztu dugu hori guztia isilekotasun printzipioa onartu beharrez ezartzen dituen mugen barruan egin behar dela betiere.

Azkenik, fase honetan esku hartzeko garaiaz edo epeez hitz egin beharrean gaude ezinbestean. Izan ere, denboraren joanak izugarritzko eragi-

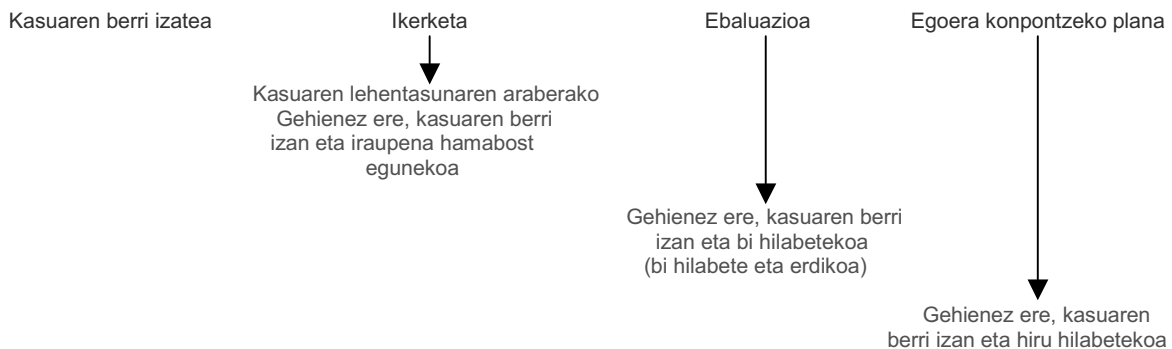
na du babesgabetasun larriko egoera guztietan, are gehiago kontuan izanik haurrak oso txikiak direla jazo daitezkeela.

Nabarmendu beharra dago halako prozeduren kaltetu nagusiak adingabeak beraien direla. Haien babesteko neurriak hartzen dira, baina neurriok zaluak, berehalakoak izan behar dute, eragingarriak izanen badira. Alde horretatik, inola ere ezin da konparatu ondarearen gaineko eskubide ekonomiko huts bat galdu eta hartaz gabetzea eta pertsonen giza izaerari dagozkion eskubideak (familiar-terko harremanak) galdu eta haietaz gabetzea, denbora igarotze hutsak bidegabe bihur baititzake hainbat erabaki, teknika juridikoaren ikuspegitik eztabaidaekin izan arren.

Nafarroako Foru Komunitatean haurren babesgabetasun egoeretan esku hartzeko eskuliburuak esku hartzeko denborazko alderdiari buruzko zenbait aipamen dakar, haren garrantziaren adierazgarri.

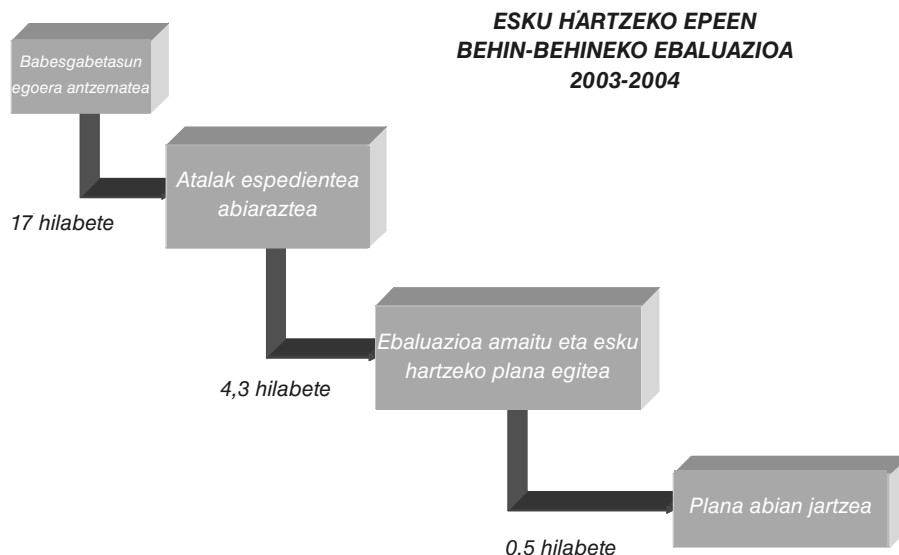
Eskuliburuak esku hartzeko honako epe hauek ezartzen ditu aztertu ditugun faseetan (kasuaren berri izaten denetik erabaki eta erabakia egoera konpontzeko plana onartuz formalizatu artean –geroago arituko gara egoera konpontzeko planaz–), laburbilduta:

Haurrak babesteko zerbitzuek (oinarrizko gizarte zerbitzuek eta Familia Zuzendaritza Nagusiak) abiarazitako espedienteen kronograma



Kronogramak ezartzen dituen epeekin aldera ditzakegun datu bakarrak 2003. eta 2004. urteetan egin zuten ebaluazioan azaltzen dira, eta, ikusten denez, esku hartzeko ordura arteko epeak ezarritako denborazko erreferentziak baino nabarmen

luzeagoak izatea da joera orokorra. Horrek guztiak eragin handia du halako espedienteetan; izan ere, adingabeak halako adinekoak dira, litekeena da haien egoera konponezin bilakatzea denbora igarotze hutsaren poderioz.



Esku hartzeko epeak eskuliburuak ezartzen dituenak baino luzeagoak dira oraindik, eta horrek eta aurrerago profesional bakoitzak lantzen dituen espedientei buruz emanen ditugun datuek haurrak babesteko zerbitzuak (fase honetan, Adin Txikikoak Babesteko Atala) tresna eta baliabide gehiagoz hornitu behar direla adierazten dute,

berriro ere. Hartara, oro har, ezarritako epeak bete ahal izanen lituzkete, baita laburtu ere, eta ez lituzkete landuko behar bezala lan ditzaketanak baino kasu edo espediente gehiago.

2006an, informazioa eskatu genion Familia Zuzendaritza Nagusiari gai honi buruz, eta zera erantzun zigun:

ZENBAT DENBORA IGAROTZEN DA...	
oinarrizko gizarte zerbitzuei susmoa jakinarazten zaienetik arriskua hasiera batean ebaluatzeko txostena egiten den arte?	15 egun
oinarrizko zerbitzuek Adin Txikikoak Babesteko Atalari egoeraren berri ematen diotenetik jakintza arlo askotako profesionalak txostena egin eta neurriak proposatzen dituzten arte?	Hiru hilabete
Adin Txikikoak Babesteko Atalak adingabea familiarengandik bereiztea proposatzen duenetik adingabea harrera etxe batera joaten den edo familia batek hartzen duen arte?	Batere

Familia Zuzendaritza Nagusiari informazioa eskatu genionean, honako galdera hau ere egin genion:

– *“Zer sistema aplikatzen dira, babesgabetasun edo arrisku egoeraren larritasunaren arabera, epeak kontrolatzeko?”*

Helarazi zigun erantzuna eskasa da argi eta garbi:

– *“Adingabeen adinaren eta babesgabetasun arriskuaren arabera, haurren babesgabetasun egoeretan esku hartzeko eskuliburuak ezartzen dituen epeak errespetatzen dira”.*

8.3. EGOERA KONPONTZEKO PLANA, ARDURADUNA ETA EBALUAZIOA

Ikerketa eta ebaluazio lana egin beharra eta hartu beharreko neurriak erabaki beharra eragiten duen egoeraren arabera, ondoren, kasuan kasuko egoera konpontzeko plana onartu eta abian jarri behar da. Hasiara batean, esku hartzeko eskuliburuak ezartzen duen prozedurarekin bat, plana Ebaluazio Batzordeak onartu behar du, edo oniritzia eman behar dio, eta, gero, Batzordeak Familia zuzendari nagusiari aurkeztu behar dio, onetsi egin dezan, baina, azaldu dugu dagoeneko, oro har, ez zaizkiola bide horri jarraikitzen, eta Batzordeak oso egoera berezietan bertzerik ez duela ematen iritzia.

Aldez aurretik, dena delako kasuaren ardurdun teknikoak eta haren lantaldeak egoera konpontzeko planaren edukia prestatu behar dute, kasuari buruzko hasiera bateko ebaluazioa egin ondoren. Haur eta Gazteendako Planaren eta etengabe aipatzen ari garen esku hartzeko eskuliburuaren arabera, esku hartzeko faseko funtsezko bitartekoa da, adingabe bat behin betiko gizarteratu bitartean hartu beharreko erabaki nagusiak bildu behar ditu eta zailtasun sozialak dituen familia eta haur bakoitzaren egoeran esku hartzen duten zerbitzu guztiek osatu behar dute, batera eta elkar adostuta.

Planaren bertze ezaugarri esanguratsu bat da, hura prestatzeko, ahal dela, zailtasun sozialak dituen familiarekin adostu behar dela eta, ahal dela betiere, familiak onartzen dituen konpromisoak adierazi behar dituela.

8.3.1. Plan orokorra

Dudarik gabe, planean familiarekin adosteari esker, familiek eta adingabeek halakoetan izaten duten ziurgabetasuna argitzen laguntzen da hasiera batean; izan ere, ez batzuek eta ez bertzeek ez dute aurrez ikusten diren planen eta neurrien berri zehatzik. Edonola ere, plana prestatzeko moduak,

oro har, bide eman behar du plana halako moduan egituratzeko, analisia egitea eta kasuaren gaineko ikuspegi orokorra izatea errazagoa da eta hartzen diren erabakiak oinarrituak dira.

Gainera, garrantzitsuena da planak kasuan-kasuan planteatzen diren erronkei aurre egiteko bide egokiak proposatu behar dituela, eta, horretarako, zerbitzu bakoitzak zer neurri hartu behar dituen eta esku hartzearen helburu nagusia zein den finkatu behar duela. Azken batean, planak babes neurriak koordinatu behar ditu eta, babes sistemak hartzen dituen neurriak ez ezik, zuzeneko zerikusia duten bertze sistema batzuekiko (hezkuntza eta osasun sistemarekiko, gizarte zerbitzuekiko eta adingabeak laguntzeko gainerako administrazioekiko) harremanak ere bildu behar ditu.

Helburu horiek guztiak lortu behar ditu, hain zuzen, esku hartzeko eskuliburuaren arabera egoera konpontzeko planak. Zehazki, honako hauek dira agertu behar dituen datu edo aldagai nagusiak:

- 1) Adingabearen eta haren familiaren datu pertsonalak.
- 2) Kasuaren aurrekariak
 - a) Familiaren historiako aurrekariak.
 - b) Aurrez familian esku hartu den (baiezkoan, zer baliabide erabili diren eta legezko zer babes neurri onartu diren).
- 3) Esku hartzearen helburua
 - a) Ebaluazioa, esku hartzea.
 - b) Familia babestea.
 - c) Familia aldi baterako banandu eta berriz elkartzea.
 - d) Adingabea familiarengandik behin betiko bereizi eta familia berri batean barneratzea, familia biologikoaren bisitak izanik ala gabe.
 - e) Adingabea familiarengandik behin betiko bereizi eta bere kabuz bizitzeko prestatzea.
 - f) Adingabea familiarengandik behin betiko bereizi eta harrera etxe espezializatu batera joatea.
- 4) Adingabearekin eta familiarekin lortu beharreko helburu orokorrak.
- 5) Helburuak lortzeko epeak.
- 6) Legezko neurririk hartu behar den eta, baiezkoan,

a) nolakoa izan behar duen: tutoretza (dela administrazioarena, dela epaileena) edo zaintza;

b) bananduta egoteak zenbat iraun behar duen;

c) adingabea babesteko zer baliabide espezifiko erabili behar den: familia hedatua edo harena ez den familian hartzea, harrera etxera joatea, adopzioa...;

d) zer baldintzatan hartu behar den, iraunaldiaren, kokalekuaren eta adingabea hartzen duen familiaren edo zentroaren ezaugarrien aldetik: zerbitzu terapeutiko edo hezkuntza zerbitzu bereziak behar dituen, familiako edo zentroko bertze adingabeak zer adinetakoak diren, etab.;

e) adingabeek senideak bisitatzeko erregimenak nolakoa izan behar duen: haiek bisitatzeko duen, zenbatean behin bisita ditzakeen, kanpo ikuskatzailerik izan behar den...;

f) eta zer baliabide juridiko proposatu behar diren.

7) Bai adingabearen ingurunean eta bai familian hartu beharreko bertze neurri batzuk Zerbitzu espezializatuak (hala nola, familian esku hartzea).

b) Komunitatearen zerbitzuak (hala nola, eskolak, osasun etxeak, kultur eta kirol patronatuak, ludotekak, gazte elkarteak, emakume elkarteak eta oinarrizko gizarte zerbitzuen esparruko bertze programa batzuk).

c) Bertze zerbitzu edo baliabide espezializatu batzuk (hala nola, adimen osasunaren alorreko zentroak eta drogazaletasuna tratatzeko zerbitzuak).

8) Planik egokiena zein den, zer ezberdintasun dauden proposatzen den planaren aldean eta zer dela-eta ez den gauzatzen.

9) Gertakizunen arabeko plana, gorabehera berriak direla-eta, erabaki jakin batzuk aldatu behar direnean gauzatu beharrekoa.

10) Familiarekin eta adingabearekin egindako hitzarmenak eta haiek onartutako konpromisoak-

11) Kasuan kasuko arduradun teknikoa.

12) Kasua berrikusteko epea.

Aldaera horiek guztiak mamitzearren, esku hartzeko eskuliburuak kontuan izan beharreko oinarrizko hainbat printzipio edo irizpide ezartzen du, baita proposamenak egiteko ere.

Ildo horretan, berebiziko garrantzia aitortzen dio plana gauzatzen esku hartzen duten eragileekin bat planaren inguruko hitzarmenak proposatu

eta haietan adosteari: adingabeen jatorrizko familiarekin; horretarako adina eta gaitasunik badute, adingabeekin beraiekin; familia zerbitzuekin; ego-kia bada, kasuan-kasuan, esku hartzeko prozesuan zuzenean parte hartzen duten komunitateko bertze zerbitzu batzuekin; harrera etxearekin edo familiarekin; eta kasuan-kasuan esku hartzen duten bertze pertsona edo zerbitzu batzuekin.

Dena dela, babes sistemaren lehentasunak familiaren batasunari eustea izan behar duela aipatzen duenean, behin eta berriro adierazi dugunez, nabarmentzen du bereziki esanguratsua dela familiak birgaitzeko esku hartzen duten zerbitzu guztiak elkarrekin koordinatzea neurriak hartzen dituztenean.

Esku hartzeko eskuliburuak ere nabarmentzen du esku hartzearen ezaugarri hori, eta zera dio:

“Babesgabetasun larriko egoerak Nafarroako Gizarte Ongizatearen Institutura bideratzen dira –egun, Adin Txikikoak Babesteko Atalera– eta hark hartzen ditu bere gain, baina, hala ere, bertze zerbitzu batzuek familiaren baitan esku hartzen jarraitzen dute. Horregatik, erakundeak elkarrekin koordinatzea oinarrizkoa da, I. kapituluko printzipioek beraiek diotenez.

Gogoan izan beharra dago, adingabeak familiarengandik bereizi arren, askotan, komunitateko zerbitzuek familia laguntzen jarraitzen dutela, eta, hain zuzen ere, haiek deitzen dituztela ia beti haurrak babesteko zerbitzuak. Hori dela-eta, familia askok eta askok uste dute oinarrizko gizarte zerbitzuekin dutela harremanik estuena eta haiengana jo dezaketela behar dutenean, hartzen ari diren neurriekin ados ez daudela adierazi nahi dutenean.

Halaber, gogoan izan beharra dago, familiak berriz elkartzeko programaren helburuak lortzean, oinarrizko gizarte zerbitzuen esku gelditzen direla, edo oinarrizko gizarte zerbitzuen esparruan aritzen diren osasun etxeen laguntza eskatzen dela. Horregatik guztiagatik, haurrei eta familiei neurri koherente eta eraginkorrak eskaintzeko, biziki garrantzitsua da instantzia guztiak elkarrekin komunikatu eta koordinatzea”.

Eskuliburuak bertze hausnarketa bat ere egiten du eta zera dio, logikari jarraiki: egoera konpontzeko planaren proposamenak eta, beraz, planak berak bideragarri izan behar dutela. Izan ere, batzuetan, zerbitzuek ez dituzte eskura egoera bakoitzari aurre egiteko baliabiderik egokienak, eta litekeena da kasuan-kasuan baliabide edo zerbitzu jakin batzuk behar direla pentsatzea baina, praktikan, haiek erabili ezin izatea, edo behar bezalako baldintzetan erabili ezin izatea. Halakorik

gertatzen denean, bertze aukera batzuk bilatu behar dira, kasuan kasuko beharrei erantzuten dietenak eta, aldi berean, bideragarriak direnak.

Azken batean, kasuan-kasuan esku hartzeko irizpide objektibo oro baldintzatuta dago, zer baliabide erabil daitezkeen. Administrazioako zerbitzuen bertze esparru batzuetan ere gertatzen da hori, baina alor honetan are okerragoa da, neurrian onuradunek aparteko begirunea merezi dutelako, eta baita Nafarroako Foru Komunitateko egoera bera dela eta.

Esate baterako, esku hartzeko eskuliburuak dioenez, 2003. urteko Haur eta Gazteendako Planeko 6. programarekin bat, familiak laguntzeko bigarren mailako programa finkoak oro har sortzekoak ziren, baina, eskuliburuarekin berarekin bat, gaur egun, baliabideok ez daude oro har erabilgarri eta ohikoa da bertze baliabide batzuk erabili behar izatea. Desordena esanguratsu horren ondorioz, baliabideak beharretara egokitzen diren ebaluatzeko, planik egokiena eta proposatutako plana bereizten ditugu. Hartara, datu fidagarriak bil daitezke baliabide edo zerbitzu berrien behar espezifikoari buruz.

Bestalde, egoera konpontzeko plana bera eta planak sortzen diren gorabeheren berri ematea berme elementuak dira: dena delako egoeraren bilakaera eta hartzen diren erabakiak analizatzeko bitarteko esanguratsua ez ezik, adingabeek familieren baitan jarrai dezaten saiatzeko neurriak hartu dituztela egiaztatuzko elementu argiak dira; izan ere, bertzeak bertze, baliteke epaileek edo epaileek osaturiko organoek aztertu behar izatea gurasoen aurkakotasuna familia banandu behar izateari.

Nolanahi ere, Adin Txikikoak Babesteko Atalean ikusitako espedienteek ez dute lotura handirik aipatu formalitate horiekin guztiekin. Espediente batzuek badakarte "esku hartzeko plana" delakoa, kasuan kasuko egoera konpontzeko planaren ordezkotzat har daitezkeen dokumentu labur bat hartako zenbait aldagai adierazten dituen neurri-an, baina ez da aipatu bezain sakona eta zehatza.

Ildo berean, Ataleko profesionalen arabera, kasuan-kasuan esku hartzen duten zerbitzuak elkarrekin koordinatuta daude eta dagozkion neurriak betearazteko oinarritzko printzipioei eta irizpideei funtsean jarraitzen zaizkie, baina, berriro ere, hori guztia ez da behar bezala azaltzen espedienteak osatzen duten dokumentuetan. Dena den, kontuan hartu beharra dago zaila dela prozesu guztia behar bezala adieraztea, espedienteak egiteko erabiltzen den egitura eta sistema direla eta: batzuetan, askotariko dokumentuek (osasan,

gizarte, psikologia eta hezkuntza arloko txostenek, epaileen jakinarazpenek, epaiek, administrazioaren jakinarazpenek eta abarrek) osatzen dituzte, eta, ondorioz, konplexuak eta heterogeneoak dira, eta, hainbatetan, baita deserosoak ere profesionalen eguneroko jardunean erabili ditzaten.

8.3.2. Mailaketa eta proportzionaltasuna

Ikusi dugu dagoeneko, haurren babesaren esparruan, egungo araudiak esku hartzeko eta onartzen dituen neurriak mailakatzeko ahalmen handia egokitzen diola administrazioari, hark, kasuan kasuko berezitasunekin eta gorabeherekin bat, babesgabetasun eta arrisku egoerei aurre egiteko.

Bai 1/1996 Lege Organikoko printzipio gidariak, bai 15/2005 Foru Legekoak horren adierazgarri argiak dira, halako egoeretan adingabeak familian barneratzea eta gizarteratzea bultzatuz esku hartzea sustatzen baitute, komunitatearen laguntza baliabideak-eta erabiliz, adingabeen garapen pertsonalari kalte egiten dioten egoerei aurrea hartuz...

Lehen aipaturiko batzuk errepikatuko ditugu, baina, edonola ere, erran daiteke, esku hartzeko ereduak edo aukerei dagokienez, gaur egungo joeraren ezaugarriak honako hauek direla:

- Askotariko beharrei erantzun behar zaiela-eta, askotariko aukerak eta mekanismoak izatea.
- Lehentasuna ematea babes beharrei familia bateratuta mantenduz erantzuteko bide ematen duten neurriak.
- Behar bereziak dituzten familietan esku hartzeko jarraibideak elkarlanean eta parte hartzean oinarritzea, hertsatuta esku hartzeko eredian baino gehiago.
- Adingabeek haiengan eragina duten neurriak erabakitzen parte har dezaten bultzatzea.
- 10 urtetik beherako haurrak, ahal dela, familiek hartzea, erakundeek (harrera etxeek) baino gehiago.
- Familietan barneratzeko askotariko formulak erabiltzea.
- Pentsatzea hobea izan daitekeela multzo jakin batzuk, hala nola, nerabeak eta anai-arrebak, harrera etxeetan hartzea, hobeto egokitzen direlako haien beharretara eta gogora, eta anai-arrebak ez bereiztea funtsezkotzat hartzea.
- Harrera etxeetan hartzen dituzten adingabeen kopuruak pixkanaka behera egitea.

• Harrera etxe handiak itxi eta hori egiteko gomendatzea eta, haien ordeztan, adingabe gutxi har ditzaketen eta askotariko ezaugarriak dituzten zerbitzuak sortzea.

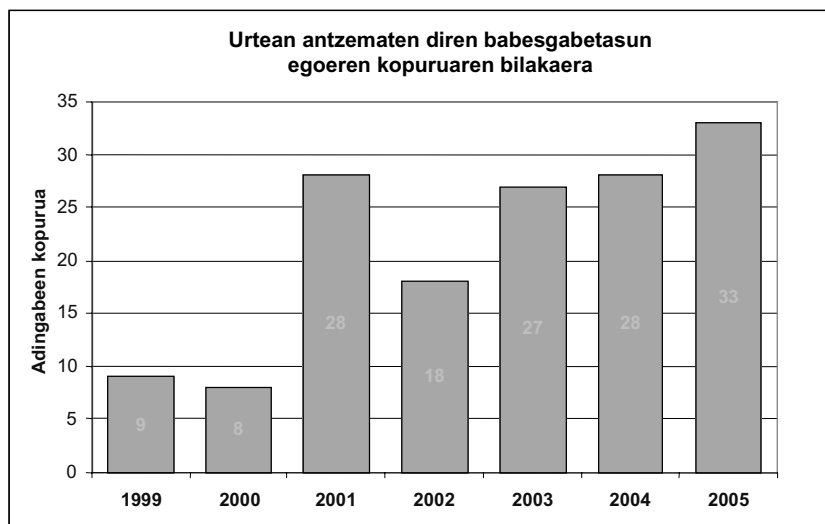
Kasuan-kasuan dagokion legezko neurria erabaki eta babesgabetasun edo arrisku egoeran dagoen familian eta adingabearen ingurunean esku hartzeari dagokionez, Nafarroako Foru Komunitatean haurren babesgabetasun egoeretan esku hartzeko eskuliburuak halako egoeren babesgabetasun eta arrisku maila zehazteko irizpideak ezartzen ditu eta, gainera, hainbat irizpide tekniko proposatzen ditu beharrezko neurriak har-

tzeko: Familian Esku Hartzeko Programa Espezializatua proposatzea; behin-behineko edo behin betiko, adingabea familiarengandik zenbat denboran bereizten den erabakitzea; adingabeak eta jatorrizko familiak harremanik izanen duten eta, baiezkotan, zer baldintzatan izanen duten zehaztea; eta adingabea familian (dela hedatuan, dela harena ez den batean) edo harrera etxe batean hartzea edo, azkenik, adoptatzea komeni den aztertzea.

Ondoko tauletan 2002an eta 2004an onartu zituzten neurriak ditugu, baita urtean antzematen diren babesgabetasun egoeren bilakaera ere.

HARTUTAKO BABES NEURRIAK

Hartutako neurriak	babes	Kopurua		Ehunekoak	
		2002	2004	2002	2004
Zaintza		219	229	55,3	53,0
Tutoretza		93	125	23,5	29,0
Batere		84	78	21,2	18,0
GUZTIRA		396	432	100,0	100,0



Adin Txikikoak Babesteko Atalak esku hartzeko erabiltzen dituen baliabideei dagokienez, berriz, taula honetan ikusten da familian esku hartzen

den aldien kopurua ezin dela alderatu oraindik adingabeak dela familian, dela harrera etxeetan hartzen dituzten aldien kopuruarekin.

ESKU HARTZEKO ERABILITAKO BALIABIDEAK

Esku hartzeko erabilitako baliabideak	Kopurua		Ehunekoa	
	2002	2004	2002	2004
Familian esku hartzea	63	81	16,6	18,6
Adingabeak familia hedatuan hartzea	128	151	33,7	34,6
Adingabeak haiena ez den familian hartzea	49	57	12,9	13,1
Adingabeak harrera etxeetan hartzea	138	134	36,3	30,7
Adopzioa	2	13	0,5	3,0
GUZTIRA	380	436	100,0	100,0

Datuon kariatara, nabarmentzekoa da, adingabeak eta haien familiak babesgabetasun egoera sortu eta goiz eta behar bezala laguntzeak babesgabetasun egoerak ez larriagotzen laguntzen duela eta, ondorioz, kasu gutxiagotan hartu behar direla babesgabetasunari luzaroan aurre egiteko edo familia luzaroan banantzeko neurriak.

Hots, hasierako faseetan lagundu eta esku hartzeko baliabideak badaude, argi eta garbi dago askoz kasu gutxiagotan egin behar dela azkenean babesgabetasun adierazpena, eta, neurri berean, kasu gehiagotan jarrai daitekeela adingabeak eta familiak familiartean tratatzen.

Izan ere, pentsatzekoa da esku hartzeko programen eta komunitate laguntzaren eta prebentzioaren hobekuntzak laguntza hobetzea ekarriko duela eta, horregatik, adingabe eta familia gehiago sartuko direla guztira babes sisteman.

Azkenik, lehenago aipatutakoaren ildoan, badi-rudi, Nafarroako Foru Komunitatean onartzen dituzten neurrien artean, alor honetan esku hartzeko argibideei jarraiki, garrantzi handiagoa ematen zaiola adingabeak familian hartzeari, harrera etxeetan hartzeari baino; gainera, askoz handiagoa da familia hedatuak hartzen dituen adingabeen ehunekoa, haienek ez bertze familiek hartzen dituztenena baino.

8.3.3. Ebaluazioa

Zerbitzu espezializatuak (hain zuzen, Adin Txikikoak Babesteko Atalak) egoera konpontzeko plana egin behar dute, legezko zer neurri hartu behar diren erabakitzeko, eta, ondoren, abian jarri behar da, hau da, proposatutako neurriak betearazi eta esku hartzen duten zerbitzuen eginkizunak eta ardurak finkatu behar dira.

Prozesu guztian berebiziko garrantzia du kasuan kasuko arduradun teknikoak. Horrelaxe deitzen du esku hartzeko eskuliburuak, eta prozesua prestatzeaz eta egoera konpontzeko plana osatzen duten proposamenak sustatu eta koordinatzeaz arduratu behar du nolabait; gainera, haien jarraipena egin ere egin behar du.

Oso ontzat jotzekoa da halako norbait izatea. Izan ere, babes sistemaren zailtasunik handienetako bati (alegia, babesgabe dauden adingabeen behar bezalako jarraipena egin beharri) aurre egiteko ekarpena da, eta egiteko hori pertsona jakin bati egokitzeko modua. Izan ere, babesgabetasun eta arrisku egoeretan esku hartzeko zerbitzuak, neurriak eta aukerak askotarikoak dira eta panorama konplexua eratzen dute, eta, hori dela-eta, koordinazioaren bidez eta babes prozeduran esku hartzen duten profesionalak eta eragileek dagokien erantzukizuna onartuz bakarrik antola daitezke.

Prebentzio edo babes lana hasi eta espediente abiarazten denetik bertatik, adingabeak eta familiak ere askotariko teknikariek eta pertsonak tratatzen dituzte. Teknikari eta pertsona horiek haien bizitza erabaki eta baldintzatzen dute eta, ondorioz, halako norbait izateak segurtasun eta berme handiagoa ematen die, zalantzak edo gatazkak argitzeko erreferentia den aldetik.

Gainera, arartekoaren ustez, halako erreferente bat sortzeari dagokionez, kontuan izan beharra dago zein den, oro har, gure babes sistemaren egungo egoera, zerbitzu espezializatuak profesionalak eginkizun bikoitza baitute: batetik, adingabeekin eta haien familiarekin harremanetan jartzen direnetik, esku hartzeko arduradunak dira, eta, hainbatetan, baita familia banantzearen ere, baina, bertzetik, egoera bideratzen saiatzeko arduradunak dira, adingabeekin eta gurasoekin hartu beharreko neurriak buruz adostasuna lortuz eta haiek beharrezko deritzen konpromisoak onartzera bultzatuz.

Gure ustez, eginkizunaren bikoiztasunak hainbat kontraesan edo gatazka pizten ditu hura bete behar duten profesionalen baitan, eta, pentsatzen denez, ziurgabetasuna eta nahasmendua sortzen du babes sistemaren erabiltzaileengan (nagusiki, familiengan), zenbaitetan kontrolatzailetzat eta bertze zenbaitetan laguntzailetzat hartzen baitituzte.

Hori guztia aintzat hartu behar da kasuan kasuko arduradun teknikoaren egitekoak finkatzeko, eta profesional kopuru egokia izaten saiatu behar da, hark behar bezala bereiz eta bana ditzan aipatu bi eginkizunak, kontuan hartu gabe, gaur egun, zer neurri hartzen diren, espedienteak Adin Txikikoak Babesteko Ataleko bertze bulego batera bidera daitezkeela.

Esku hartzeko eskuliburuan oinarrituta, honako eginkizun hauek nabarmen ditzakegu kasuan kasuko arduradun teknikoak bete behar dituen artean:

- Adingabeari eta haren familiari eta esku-hartzearen bilakaerari buruzko informazioa etengabe biltzea eta informazioa espedientearen adieraztea.
- Kasuan-kasuan esku hartzen duten profesionalak zuzendu eta koordinatu eta haiei laguntza tekniko ematea.
- Kasuan-kasuan esku hartzen duen taldearekin bat, esku hartu artean biltzen den informazio guztia aldi-aldi (adingabeak 4 urtetik gorakoak badira, sei hilabetean behin, eta haurrak txikiagoak badira, lau hilabetean behin) formalki analizatzea eta, beharrezkoa izanez gero, egoera

konpontzeko planaren zenbait alderdi aldatzeko proposamenak egin edo, areago, hura berrikustea.

Berriro ere, agerian gelditzen da, eginkizun horiek guztiak betetzeko, zer garrantzitsua den zerbitzu guztietako taldeak eta profesionalak elkarrekin koordinatzea, hartzen diren neurriak beteazterako eta haien jarraipena egiteko. Alde horretatik, nabarmentzekoa da oinarritzko gizarte zerbitzuek egiteko oso esanguratsua izan dezaketela alor honetan, haiek dauden neurrian adingabearen eta familiaren inguruetik hurbilen, baina, horretarako, esku hartzeko ahalmen erreala izan behar dute.

Bestalde, egoera konpontzeko planaren bilakaeraren eta jarraipenaren arabera, azkenean, kasu edo espediente amaitutzat eman behar da, babes sistemak esku hartzea beharrezkoa ez denean, edo, bestela, adingabea babesteko behin betiko neurri bat erabaki: adingabeak familiaretan jarraitu edo harengana itzultzea, adingabea familia hedatuan edo harengana ez bertze familia batean bantzeratzea, edo adingabea bere kabuz bizitzeko prestatu edo zentro espezializatu batera joateko prestatzea.

Orduan ere, denbora oso aintzakotzat hartu behar da, eta esku hartzeko eskuliburuak behin betiko neurriak erabakitzeko gehieneko epeak ezartzen ditu: haurrak 2 urtetik beherakoak badira, gehieneko epea sei hilabetekoa da; urte eta erdikoa, 2tik 4 urtera bitartekoak badira; eta bi urtekoa, 4 urtetik gorako adingabeak badira.

Alabaina, ohartu gara fase honetan ere ez dagoela ezarritako baldintzetan lan egiteko sistematarik, espedienteetan ez baita ageri nor den kasuan kasuko arduraduna, ezta datuak biltzeko aipatu era.

Kasu jakin bati buruzko datuen bilketa sistematzeari dagokionez, ez da jo behar, ezta gutxiago ere, zuzemen burokratiko gehigarria denik. Aitzitik, abantaila handiak dakartza, bai epe laburrean eta bai luzean, eta, ondorioz, esku-hartzea eraginkorragoa da. Batetik, informazioa ordenatzeari esker, haurren edo nerabearen garapenaren eta haren beharren jarraipen zuzena egin daiteke, eta hartzen diren neurriak egokiak diren ala ez ebaluatu aldi-aldi. Bestetik, erregistro estatistikoa sor daiteke plangintza egiteko hainbat datu ezinbestekori buruz: babes sistemaren sartzen diren adingabeen eta familien ezaugarriak zein diren eta zergatik sartzen diren sistemaren, nor bideratzen dituen, nola esku hartzen den, esku-hartzeak zenbat irauten duen...

Jakina, egoera horretan badu eraginik Adin Txikikoak Babesteko Atalak egiteko duen lan handiak

eta, horren adierazgarri, Ataleko profesional bakoitzeko kasuen ratioak ditugu.

Haur eta Gazteendako Planak badakar gai horri buruzko aipamenik, eta hainbat ratio ezartzen ditu, orientabide gisa; horretarako, Nafarroako Foru Komunitatetik hurbil dauden edo antzeko

ezaugarriak dituzten lurraldeetan haurrak babes-ten esku hartzen duten zerbitzu espezializatuen funtzionamendua darabil erreferentetzat.

Hain zuzen ere, honako ratio hauek ezartzen ditu, lantaldeen arabera:

**LANGILE ESPEZIALIZATUEN RATIOAK
HAUR ETA GAZTEENDAKO PLANEKO RATIOAK (ORIENTABIDEA)**

	Ratioa profesionaleko	
Ikerketa eta ebaluazioa	5	kasu *
Familian esku hartzea	15-20	familia
Adingabeak harrera etxeetan hartzea	25-30	familia
Adingabeak familian hartzea	35-40	espediente
Bereziketa eta gatazka	15-20	adingabe

* *Ikerketa eta ebaluazio lana bi profesionalek osatutako lantaldeek egiten dutela jo behar da.*

Familia Zuzendaritza Nagusiaren 2004. urteko oroitidazkiak ere badakartza gai horri buruz egindako ebaluazioko zenbait datu, baina Departa-

mentuak berak informazio eguneratuagoa helarazi digu, eta, haren arabera, honako hauek dira ratio errealak:

	Ratioa		
	2003	2004	2005
Adingabeak Familietan Hartzeko eta Adoptatzeko Bulegoa	-	41,16	*
Nazioarteko Adopzio Lantaldea	78,5	81,4	68,83
Zailtasun edo Gatazka Sozialak dituzten Adingabeak Laguntzeko Bulegoa	-	68,5	*
Bereziketa Lantaldea	-	68,5	*

* Hurrengo ebaluazioan (2005-2006 tartekoan) zehaztuko dira.

PROFESIONALEKO RATIOAK (KONPARAZIOA)

PROFESIONALEKO RATIOAK	Planeko ratioak		Dakigun azken ratioa
Adingabeak Familian Hartzeko eta Espainiako Adingabeak Adoptatzeko Lantaldea	35-40	espediente	41,2
Nazioarteko Adopzio Lantaldea			68,8*
Adingabeak Ebaluatu eta Etxeetan Hartzeko Lantaldea			
Ikerketa eta ebaluazioa	5	kasu	68,5
Familian esku hartzea	15-20	familia	
Adingabeak harrera etxeetan hartzea	25-30	familia	
Gatazka eta Bereziketa Lantaldea	15-20	adingabe	68,5

Ikusten denez, oro har, benetako ratioak Haur eta Gazteendako Planak orientabide gisa ezartzen dituen ratioak baino askoz handiagoak dira, eta horrek eragina du Adin Txikikoak Babesteko Ataleko profesionalak kasuan-kasuan eman dezaketen laguntzan. Gainera, azkenaldian antzematen dituzten egoerak gero eta ezberdinagoak eta konplexuagoak dira, eta, jakina, gero eta laguntza eta den-

bora gehiago eman behar zaie, baina, egungo egoeran, zaila da halakorik egitea.

Bestalde, 2004ko behin-behineko ebaluazioaren egileek ez dakigu zer metodo erabili zuten ratioak kalkulatzeko. Beraz, lantalde bakoitzaren kasuen zerrenda bertzerik ez dugu eginen, lantaldeko kide kopuruaren arabera.

GATAZKA ETA BERREZIKETA LANTALDEAREN JARDUNA (LABURPENA)

	Babesa			Berreziketa			GUZTIRA		
	2004	2005	2006	2004	2005	2006	2004	2005	2006
Adingabeak harrera etxeetan	48	58	71	36	20	16	94	78	87
Adingabeak 12tik 18 urtera bitartekoentzako behaketa eta harrera Zentroetan	64	77	92	45	25	14	122	102	106
Kanpoan bete beharreko neurriak				125	137	145	125	137	145
Nerabeak heztea eta bertze	21	30	28				30	30	28
Ebaluazioak	37	23	12	9	130	180	46	170	192
GUZTIRA	170	188	203	215	312	355	417	517	558
Lantaldeko kideak							2	2	2

ADINGABEAK EBALUATU ETA ETXEETAN HARTZEKO LANTALDEAREN JARDUNA (LABURPENA)

	2004	2005
Zailtasun sozialak dituzten adingabeak ebaluatzea		
Adingabeak 0tik 12 urtera bitartekoentzako behaketa eta harrera zentroetan (Xilema)	63	65
Ebaluatu eta familiarengandik bereizten ez diren adingabeak	?	?
Adingabeak eguneko zentroan	*	19
Harrera etxeetan hartutako adingabeen jarraipena		
Navarra Nuevo Futuro	57	80
Xilema	43	51
Familian Esku Hartzeko Programa	90	96
Bigarren mailako prebentzio programaren barruan dauden adingabeak	109	205
GUZTIRA	362	515
Lantaldeko kideak	5	5

ADINGABEAK FAMILIAN HARTZEKO ETA ESPAINIAKO ADINGABEAK ADOPTATZEKO LANTALDEAREN JARDUNA (LABURPENA)

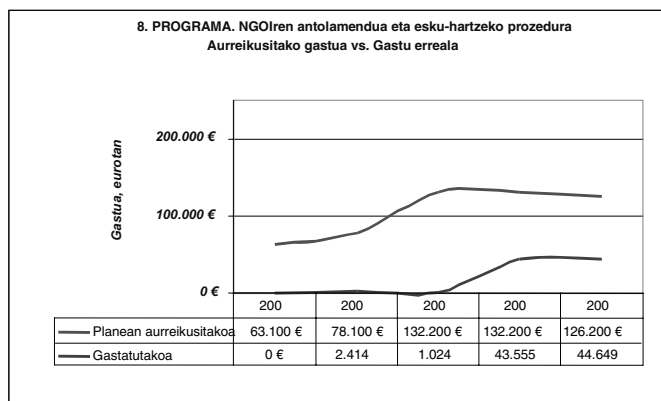
	2004	2005
Espainiako adingabeak adoptatzeko eskatzen duten familiak	127	151
Espanian adoptatutako adingabeak	4	9
Familia hartzaileak	178	192
Familian hartutako adingabeak	216	228
GUZTIRA	525	580
Lantaldeko kideak	5	5

NAZIOARTEKO ADOPTZIO LANTALDEAREN JARDUNA (LABURPENA)

<i>Nazioarteko Adoptzio Lantaldea</i>	2004	2005
Familia eskatzaileak	173	175
Adoptatutako adingabeak	133	101
GUZTIRA	306	276
Lantaldeko kideak	5	6

Azkenik, informazio ekonomikoari esker, ikusten da ez direla bete 8. programak, "Nafarroako Gizarte Ongizatearen Institutuaren antolamendua

eta esku hartzeko prozedura" izenekoak egitura teknikoak indartzeko egiten dituen iragarpenak.



Hain zuzen ere, hona hemen zenbait iragarpen, hitzez hitz:

– “Profesionaleko espedienteen ratioak halakoa izatea, Nafarroako Gizarte Ongizatearen Institutuko profesionalak kasuan kasuko beharrei behar bezala erantzun diezaiekete bai zuzenean eta bai zeharka.”

– “Profesional mota bakoitza zenbateraino behar den aztertzea eta moten arteko erlazioa zenbakitan ematea.”

Bertze konpromiso bat, berriz, gauzatu egin da, eta bertze bat gauzatzen ari da: “Erabakitzeko ardura duten profesionalen aholkularitza juridiko nahikoa eskaintzea, zaintza edo tutoretza administrazioaren esku uztea ebatzen badute, batez ere” eta “Sistema bat ezartzea espedienteak informatizatzeko, informazioa zalutasunez eguneratu eta azkar berreskuratzearen eta adierazle baliagarriak izatearren Nafarroako Gizarte Ongizatearen Institutuaren eta, oro har, babes sistema osoaren funtzionamendua ebaluatzeko”.

8.4. FAMILIAN ESKU HARTZEKO PROGRAMA ESPEZIALIZATUA

8.4.1. Esparru teorikoa

Erran duguez, bai legezko printzipio gidariek eta bai esku hartzeko eredu teknikoek babes beharrei familiaren batasunari eutsiz erantzuteko neurriei ematen diete lehentasuna, eta familiak elkarlanean aritzearen eta haien parte hartzearen alde egiten dute, hertsatuta esku hartzeko eredu- en alde baino gehiago.

Ildo horretan, Haur eta Gazteendako Planaren arau zuzentzailetako bat honako hau da:

– “Familiak babestea eta zailtasun sozialak dituzten gurasoen laguntza eta tratamendu beharrei erantzutea.”

Familia batuta mantendu eta gurasoak guraso izaten eta egiteko horretan beregain izaten trebatzeko laguntza eta tratamendu zerbitzuak emateak izan behar du hasiera batean babesgabetasun egoeran dauden adingabeen familietan esku hartzeko modua.

Seme-alabak behar bezala zaintzeko zailtasunak dituzten guraso gehienak lagundu egin daitezke, egokiro bete dezaten guraso diren aldetik dagokien eginkizuna. Helburuok lortzea, ordea, zenbait faktoreren araberakoa da, hala nola,

– garaiaz esku hartzearen araberakoa –zenbat eta lehenago esku hartu, orduan eta aukera gehiago daude osatzeko–;

– familiaren arazoaren larritasunaren araberakoa;

– gurasoek zenbateraino onartzen dituzten beren zailtasunak eta zenbateraino dauden prest aldatzeko prozesua hasteko;

– eta tratamendua familiaren arazoetara eta beharretara zenbateraino egokitzen den.

Horregatik, oso egoera larrietan izan ezik, babesgabetasun egoeran dauden adingabeen familietan esku hartzeko, lehentasunak gurasoak guraso izaten trebatzea eta familia batuta mantentzea izan behar du.

Haurrak familiarengandik aldi baterako bereiztea beharrezkoa denean, berriz, lehentasunak familia berriz elkartzea izan behar du, baina, horretarako, haurrak babesteko zerbitzuek osatzeko eta guraso izaten trebatzeko beharrezko laguntza eta tratamendu baliabideak eskaini behar dizkiete gurasoei.

Dela gurasoek uko egin dietelako edo dela eragingarriak izan ez direlako, baliabide horien guztien bidez lortu nahi genituen emaitzak lortzen ez

ditugunean eta haurren ongizatea eta garapena oso kaltetuta edo arrisku handian daudela ikusten dugunean soilik azter daiteke haurra familiarengandik behin betiko bereiztea.

Ildo horretan, Haur eta Gazteendako Planak honako helburu hau finkatzen du:

– Behar izanez gero, babesgabetasun egoera larrian dauden haurren familia guztiak izatea laguntza eta tratamendu baliabideak erabiltzea, haurrak familiarengandik eta ingurune sozialetik ez bereizteko.

Horretarako, bertzeak bertze, honako ekintza hauek egin beharra ezartzen du:

– Zehaztea zenbat familiak behar duten familian esku hartzeko programa espezializatu batek esku hartzea, eta oinarriko aldagaiak babesgabetasun mota, familia gaitzeari buruzko pronostikoa eta esku hartzearen xedeak (familia batuta mantentzea, gurasoak trebatzea, familia laguntzea, familiaren barnean jazotzen diren sexu abusuak tratatzea edo krisialdietan esku hartzea) izatea.

– Familiaren esku hartzeko programa espezializatuok abian jartzen dituzten taldeak sortzea; nahiko izan behar dute profesionalen kopuruaren, prestakuntzaren eta malgutasunaren, ordutegiaren eta abarren aldetik, beharrezkoa den kasu guztietan esku hartzeko.

Azken batean, Familiaren Esku Hartzeko Programa Espezializatuaren eragingarritasunaren adierazleak dira babesgabetasun egoera larrian dauden gero eta haur, gazte eta familia gehiagok parte hartzea halako programetan eta familiarengandik bereizi behar diren haurren ehunekoak behera egitea.

Familiaren Esku Hartzeko Programa Espezializatu hainbat programatan eta azpiprogramatan banatu izan da, eta, babesgabetasun egoera amaitzea ez ezik, familia osatzea ere du funtsezko helburu. Ildo horretan, programa eta azpiprograma guztiak bat datoz eta haien esparrua familia osoa da.

Azpiprograma batzuen helburua adingabeak familiarengandik ez bereiztea da, eta bertze batzuen, familiak adingabeak haiengandik bereizi ostean laguntzea, “Jarraipena eta laguntza” atalean ikusiko dugunez.

Programaren baliabideak familia hezitzaileak, laguntza psikoterapeutikoa eta psikiatrikoa eta kasuan kasuko ikuskatzaile koordinatzaileak dira, eta, zer azpiprograma erabiltzen den, neurri batean edo bertzean esku hartzen dute.

Familiartean adingabea zaintzeko erantzukizuna egokiro edo gutxienez bete dezakeen erreferenterik dagoen, Gurasoak Trebatzeko Programa edo Familia "Laguntzeko" Programa aukeratzen da.

– Gurasoak Trebatzeko Programa. Familia osatzeko beharrezko denbora sei hilabete eta lau urte artekoa izaten da, eta, batez bertze, neurrizko larritasuneko egoeretan eta egoera larrietan, familia hezitzailea astean bizpahiru aldiz joaten da familiaren etxera.

– Familia "Laguntzeko" Programa. Epe luzean esku hartzea da, eta, batzuetan, adingabea beregaina den arte da beharrezkoa. Esku-hartzea intentsiboagoa da, eta, batez bertze, neurrizko larritasuneko egoeretan eta egoera larrietan, familia hezitzailea astean hiru, lau edo bost aldiz joaten da familiaren etxera.

Hala ere, egoera jakin batzuetan are intentsibokiago esku hartu behar da, hain zuzen ere,

– berehala banantzeko arrisku larria dagoenean. Halako egoeretan, oso intentsiboki eta epe laburrean esku hartu behar da, eta esku-hartzeak sei hilabete iraun dezake gehienez ere. Familiak etengabe laguntzeko zerbitzua izan behar da, eta krisialdietan esku hartzen espezializatuta egon behar du, eta profesionalek krisialdietan esku hartzeko prest egon behar dute eta oso luzaroan egon behar dute familiaren etxean.

Baliabideez hornitzeaz gain, programa horiek guztiak komunitate zerbitzuen sarearekin ezin hobeto koordinatu behar dira; ahal bezainbat baliatu behar dute hura. Alde horretatik, bereziki garrantzitsua da adimen osasunaren alorreko zer-

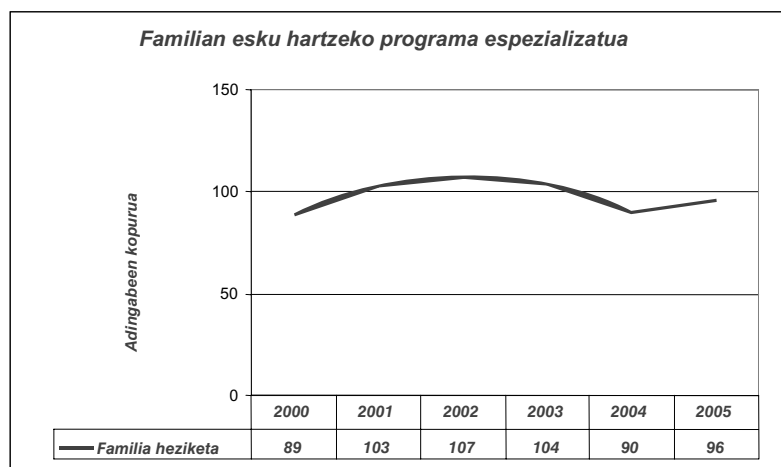
bitzuekin koordinatzea, eta alkoholismoa eta drogazaleetasunak tratatzekoekin, baita haurtzaindegia, eguneko zentroak eta aisialdia emateko guneak izatea ere, gurasoek atsedean hartzeko, haurrei estimuluak, laguntza eta tratamendua emateko eta adingabeak familiartean zer moduz dauden eta nola zaintzen dituzten etengabe ebaluatzeko.

8.4.2. Egungo egoera

1994. urterako, Nafarroako Gobernuak tratatu xarrak ematen dituzten eta zabarkeriaz jokatzeko duten familietan esku hartzeko lehenengo ekimena abian jarri zuen.

Gaur egun, Programaren esparruan hartzen den neurri oren jarraipena eta ebaluazioa egitea eta denbora antolatzea Zailtasun edo Gatazka Sozialak dituzten Adingabeak Laguntzeko Lantaldearen ardura da, alegia, Familia Zuzendaritza Nagusiarena, baina esku hartzeko neurriak Pauma enpresak betearazten ditu, Familian Esku Hartzeko Kanpo Lantalde Espezializatuaren bitartez, harekin eginiko kontratuari esker. Lantaldeak 18 urtetik beherakoak laguntzen ditu, haien gizarte eta familia arazoak haien ingurunean bertan konpon daitezkeenean, adingabea harrera etxe edo etxebizitza batera joan eta deserrotu egin beharrik gabe (ikus 6.2 kapitulua, "Sare espezializatua").

Programak adingabeengan eta haien familietan du eragina, eta adingabeekiko harremana hobetu eta haiek behar bezala zaintzeko aholkatu eta orientatzen du, eta haien inguruko alor guztien jarraipena egiten du, heziketa ikuspegitik: psikologiaren, eskolaren, osasunaren, garapen fisikoaren, familiaren garapenaren, harremanen... ikuspegitik.

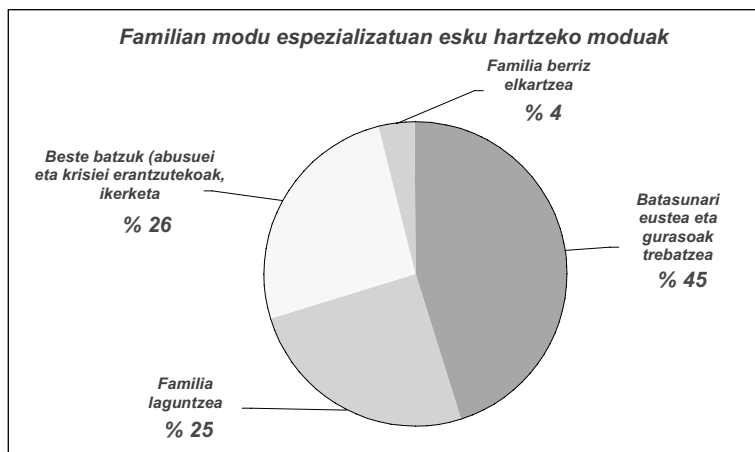


Iturria: 2005ko Nafarroako Kontu Orokorren oroit-idazkia

Begien bistan denez, Familian Esku Hartzeko Programa Espezializatua bidez laguntzen dituzten adingabeen kopurua egonkorra da.

Familian esku hartzeko moduari dagokionez, ondoko grafikoak ageri du familien % 45ek Gurasoak Trebatzeko Programan parte hartzen dutela, eta % 25ek, Familia "Laguntzeko" Programan.

Kasuen bertze % 26an bestela esku hartzen da, baita berehala banantzeko arrisku larria dagoenean ere; orduan, bietara esku hartzen da, baina ebaluazio diagnostikoa ere egiten da adingabeak familia biologikoarengandik bereizi ala ez erabaki aurretik.



Familia Zuzendaritza Nagusiari eskatutako informaziotik ondorioztatzen da, antza, babesgabetasun larriko egoeran dauden adingabe guztien familietan esku hartzen dela nolabait:

“Babesgabetasun larriko egoerak Familia Zuzendaritza Nagusiaren eskumenekoak dira. Adingabeak familiarengandik bereiztea beharrezkoa ez bada, Familian Esku Hartzeko Programa

Espezializatuan parte hartzen dute, eta familian esku hartzeko orduen kopurua egoeraren larritasunaren arabera da.”

Halaber, Zuzendaritzak helarazitako informaziotik ondorioztatzen da honela banatu zituztela 2005ean babesgabetasun egoera larrian zeuden baina familiarengandik bereizi ez zituzten adingabeak:

ADINGABEAK FAMILIA BIOLOGIKOARENGANDIK BEREIZI EZ ETA HURA LAGUNTZEKO PROGRAMAK

BABESGABETASUN EGOERA LARRIAN DAUDEN BAINA FAMILIARENGANDIK BEREIZI EZ DITUZTEN ADINGABEAK	2005ean lagundutako adingabeak
Familian Esku Hartzeko Programa Espezializatuan	96
Eguneko zentroan	19
Nerabeak hezteko programetan	30
Adingabeen aurkako sexu abusetan terapeutikoki esku hartzeko programetan	16
Familiak elkarteko gunean	140
Bigarren mailako prebentzio programaren barruan	205 *

* Adingabeen kopurua eguneko zentroan, Nerabeak Hezteko Programan eta familiak elkartzeko gunean parte hartzen dutenen batura da.

Txosteneko bertze atal batzuetan erran dugun bezala, Familian Esku Hartzeko Programaz ez ezik, eguneko zentroan eta Nerabeak Hezteko Programaren eta adingabeen aurkako sexu abusetan terapeutikoki esku hartzeko programen esparruan antolatzen dituzten programa anbulatorioez ere baliatzen dira babesgabetasun egoera larrian dauden adingabeak.

Familia Zuzendaritza Nagusiak helarazitako datuarekin bat, 2005ean, babesgabetasun egoera larrian zeuden 205 adingabe lagundu zituzten familiarengandik bereizi gabe, bigarren mailako prebentzio programaren bidez. Teorian, behintzat, ez dirudi programa hori egokia denik babesgabetasun egoera larrian dauden adingabeak laguntzeko, Haur eta Gazteendako Planari jarraiki, "babesgabe gelditzeko arriskuan" daudenak laguntzeko baita eta lehen mailako sareak aplikatu behar baitu.

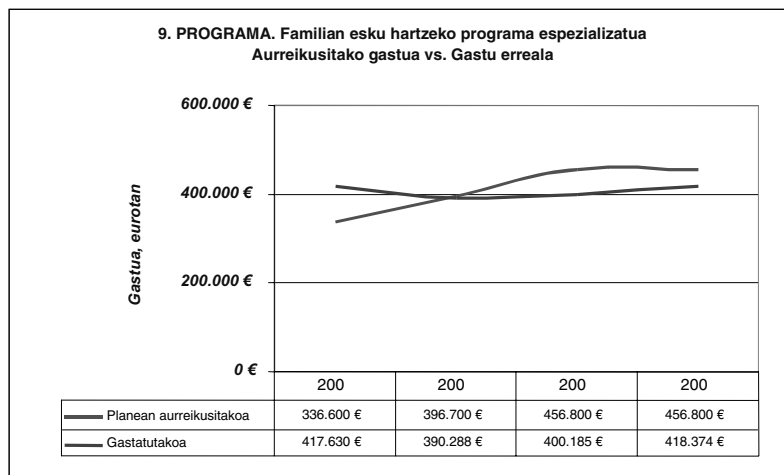
Gogoan izan beharra dago, babesgabetasun egoera larrietan, laguntza eman beharra Adin Txikiak Babesteko Ataleko zerbitzu espezializatuari dagokiela nagusiki, adingabeak familiarengandik bereizi ala ez. Oinarrizko gizarte zerbitzuek baliabide mugatuak dituzte familian esku hartzeko, eta

ez dirudi dituztenak nahikoak direnik halako egoeretan dauden adingabeen familiarterko arazoan larritasunari erantzuteko.

Bestalde, aipatu bezala, gaur egungo informazio sistemak arreta handiagoa jartzen dute zer baliabide erabiltzen den, adingabeen egoera nola bilakatzen den baino. Hori dela-eta, nahiko zehazki dakigu zenbat adingabe laguntzen dituzten baliabide bakoitzaren bitartez, baina zaila da ikuspegi orokorra izatea eta zehatz jakitea zenbat adingabe dauden guztira babes sistemaren barruan eta larritasun egoeren maila bakoitzean.

Nabarmenagoa da hori inoiz babesgabetasun egoera larrian daudela jo duten baina familiarengandik bereizi ez dituzten adingabeen buruzko informazioa aztertuz gero. Izan ere, gaur egungo informazio sistemak ez du azaltzen adingabeen unean uneko egoera eta bilakaera, baina pentsatzekoa da haien kopurua handitu egin dela, urteen poderioz.

Azkenik, ondoko grafikoan ikusten denez, Haur eta Gazteendako Planak 9. programaren, "Familian esku hartzeko programa espezializatua" izenekoaren esparruan egindako aurreikuspen ekonomikoaren % 90 bete dira.



8.4.3. Hobetu beharrekoak

Hala eta guztiz ere, gure ustez, esleitutako zenbatekoa ez da nahiko finkatutako helburuak lortzeko. Horren adierazgarri, urteotan lagundu dituzten familien kopuru eskasa dugu: kontua ez da hazi egin ez dela, 2006. urtean behera egin duela dirudiela baizik. Hori dela-eta, ondorioztatzen dugu baliabide gehiago behar direla, laguntzen diren familien kopurua handitu eta laguntza nabarmen hobetzeko, baina 2007. eta 2008. urterako aurreikuspen ekonomikoek ez dute xedatzen

Familian Esku Hartzeko Programa gauzatzeko zenbatekoa handitzerik.

Gaur egun, kontua ez da esku-hartzea behar duten familia guztiak ez laguntzea, esku hartzeko eskuliburuak berak nabarmentzen duenez; aitzitik, kontua da, egungo mugak direla-eta, esku hartzeko modua eta intentsitatea eta, are gehiago, esku-hartzearen iraupena, ez datozela bat kasuan kasuko beharrekin eta Haur eta Gazteendako Planak ezartzen dituen baldintzekin.

Alde horretatik, ziurtatu beharra dago Zailtasun Sozialak dituzten Adingabeak Laguntzeko Lantaldeak baliabide nahikoak izatea, Kanpo Lantalderra bideratzen dituzten kasuen jarraipena eta ebaluazioa egiten duela ziurtatzeko ez ezik, baita aurreko urteetako kasu guztien jarraipena eta ebaluazioa behar bezala egiten duela ziurtatzeko ere.

Halaber, gogoan izan behar da, adingabeak familiarengandik bereizten ez badira, arriskua dagoela babesgabetasun larriko egoera bat hain larria ez den bertzete batekin nahasteko eta, horrela sailkatzen dugula-eta, kasuari buruzko kezka eta esku-hartzearen intentsitatea txikiagoa izateko.

Era berean, informazio sistemak hobetu behar dira, babesgabetasun larriko egoeran daudela jotzen den baina familiarengandik bereizten ez diren adingabeen egoera nola bilakatzen den zehazkiago jakiteko. Espero dugu programa informatiko berriak helburu hori izanen duela, eta lortzera bideratuko dela, hain zuzen ere, Haur eta Gazteendako Planaren esparruan, Familiar Esku Hartzeko Programa Espezializatuaren bigarren helburua "Programaren eragingarritasunaren berri izatea" baita.

Izan ere, adingabeen egoerari buruz biltzen diren datuen iluntasuna dela-eta, bertzeak bertze, ezin dugu oinarritzko adierazle sistematikorik kalkulatu, familiarengandik bereizi behar diren adingabeen kasuen ehunekoak behera egiten duen neurtzeko.

Hori dela-eta, beharrezkoa da Haur eta Gazteendako Planak ebaluazio sistema hobetzeko finkatzen duen neurria hartzea:

- Eskuliburuak programen estaldura, prozesuak eta emaitzak neurtzeko aipatzen duen sistema ezartzea.

Orobat, komeni da zehaztea zer-nolako eginkizuna duten gaur egungo eta etorkizuneko HNALek babesgabetasun egoera larrian dauden eta familiarengandik bereizten ez dituzten adingabeen epe ertaineko eta epe luzeko jarraipena egiten.

Kontuan hartu beharreko bertze alderdi esanguratsu bat oinarritzko gizarte zerbitzuekiko eta adimen osasunaren alorreko sarearekiko koordinazioa hobetzea da, haien laguntza ezinbestekoa den aldetik programen estaldura zuzena eta lurraldeen arteko berdintasuna bermatzeko. Dena dela, ezin ahaztu dugu, halako egoeretan, erantzukizun nagusia zerbitzu espezializatuei dagokiela.

Ildo berean, asko falta da oraindik ere haurtzaindegietan, eguneko zentroetan eta aisialdia emateko guneetan behar adina toki izateko, gurasoek atseden hartzearen, haurrei estimuluak,

laguntza eta tratamendua ematearren eta adingabeak familiarrean zer moduz dauden eta nola zaintzen dituzten etengabe ebaluatzearen.

Familiar Esku Hartzeko Programa Espezializatuak gero eta orokorragoa izan behar du, edo, bestela, gizarte eta hezkuntza arloan oro har esku hartzeko engranaje baten pieza bat izan behar du, oso desegituratuta dauden, gabezia material asko dituzten eta abilezia sozialak ez dituzten familiei behar bezalako laguntza emateko. Horretarako, ziurtatu behar da halako lotura izatea haurrak babesteko programen eta bazterketaren kontrako programen artean, maiz, haurrak babestu behar izateko eta gizartetik bazter geratzeko arrazoiak berdinak baitira eta oro har heldu behar baitaie.

Batez ere, ordea, gogoan izan beharra dago helburua familien batasunari eustea dela, eta, hori dela-eta, zailtasun sozialak dituzten gurasoei behar duten laguntza eta tratamendua eman behar zaiela.

8.5. ADINGABEAK FAMILIAN HARTZEA

8.5.1. Helburua

Haur eta Gazteendako Planean eta esku hartzeko eskuliburuan ditugu alor honetan esku hartzeko modua bideratu behar duten oinarritzko filosofia eta printzipioak.

Haien arabera, nabarmendu beharreko printzipioetako bat da "haurrak babestearen xedeak haurrak familia egonkor eta seguru batean (ahal dela, haienean bertan) barnertzea" izan behar duela.

Dokumentuok diotenez, haur gehienek oinarritzko beharrei erantzuteko ingurunerik egokiena familia da, eta, ahal dela, norberaren familia. Hori dela-eta, haurrak babesteko zerbitzuen helburu nagusi eta lehentasunezkoak izan behar du gurasoak guraso izaten trebatzea, seme-alabak behar bezala zain ditzaten eta familia batuta mantendu ahal izan dadin.

Hartara, haurrak familia biologikoarengandik bereizi behar dituztenean, haurrak babesteko zerbitzuen helburuak familia berriro elkartzea izan behar du. Horretarako, ordea, ezinbestekoa da honako hau egitea:

- Gurasoak eta seme-alabak ahalik eta sarrien eta ahalik eta estuen egotea harremanetan, betiere, haur bakoitzaren beharren arabera.

- Gurasoak guraso izateagatik dagozkien ahal bezainbat erantzukizun betetzen uztea eta hori egin dezaten bultzatzea.

– Gurasoei eta haurrei laguntza baliabide espezifikoko eskaintzea, pertsona eta familia gisa osatzeko prozesuan laguntzeko.

Esku hartzeko printzipio edo jarraibide horiekin bat, salbuespenezko egoeretan izan ezik, 12 urtetik beherako haurrak, aldi baterako edo behin betiko, familiarengandik bereizten dituztenean, egokiena da bertze familia batean hartzea; familia banantzea behin-behineko kontua bada, harrera soila edo iraunkorra da, eta, behin betikoa bada, berriz, adopzio aurrekoa. Lehenik eta behin, haurrak familia hedatuan har daitezkeen aztertu behar da, oro har, aukera hobea da-eta hori haiena ez den familian hartzea baino.

Aurrerago ikusiko dugun bezala, 12 urtetik beherako adingabeak salbuespenezko egoeretan bakarrik har daitezke harrera etxeetan, eta are gehiago 6 urtetik beherakoak, salbuespenezko egoeretan izan ezik, hain haur txikiak halakoetan hartzea desegokia baita. Areago, Ebaluazio Batzordeak behar bezala arrazoitu eta ebaluatu behar ditu salbuespen egoerak eta, hala ere, 6 urtetik beherako haurrek hiru hilabete eman ditzakete gehienez ere harrera etxean.

Azken finean, adingabeak familian hartzea, familiek zaindu ezin dituztenean eta haiek adoptatzea posible edo egoki ez denean, haurrei tarte jakin batean laguntza osagarri edo ordezkoa emateko era bat da. Haur eta Gazteendako Planak programa espezifikoa bat aipatzen du horretarako, "Adingabeak familian hartzea" izenekoa, eta denbora aldetik antolatu eta hari buruzko aurreikuspen ekonomikoak egiten ditu; hain zuzen, adingabeak familian hartzeko programa 2002tik 2006ra bitartean lantzekoa zen.

Edukiari dagokionez, nabarmendu beharra dago programa bi programa edo azpiprogramatan banatu edo egituratzen dela. Jarraian, bakoitza osatzen duten hainbat jarduera edo ekimen aipatu ditugu:

A) Familia hartzaileak erakarri, prestatu, aukeratu eta ebaluatzeko azpiprograma

- Informazio kanpaina berriak jartzea martxan, familia hartzaileak erakartzeko.

- Baliabide propioak edo itundutakoak erabiltzea, familia hartzaileen informazio eskaerei erantzuteko eta haiek ebaluatu, prestatu eta aukeratzeko, haurren beharren arabera.

- Adingabeenak ez diren familiak haien hartzaile soil izatea eta harrera profesionalizatua bultzatzea.

- Eskuliburuak adingabeak familian hartzeko programa ebaluatzeari buruz aipatzen duen sistema ezartzea, haren estaldura, prozesuak eta emaitzak neurtzeko.

B) Harrera ondoko laguntza eta jarraipen azpiprograma

- Familiak hartzaileak lagundu eta haien jarraipena egiteko programa diseinatzea.

- Baliabide propioak edo itundutakoak erabiltzea, familia hartzaileak lagundu eta haien jarraipena egiteko programa gauzatzeko.

8.5.2. Bildutako datuak

Lehen azpiprogramari eta, zehazkiago, familia hartzaileak erakartzeko egindako lanari dagokionez, jakin badakigu 2004ko urrian kanpaina bat antolatu zutela, adingabeak familian hartzeko programa ezagutarazteko. Haren leloa "Hartu etxean. Hura du lekuri onena" izan zen, eta helburu nagusia, zailtasun sozialak dituzten adingabeak laguntzeko, herritarrek adingabeak familian hartu behar diren kontzientzia hartzea.

Zehatz-mehatz, kanpainak hiru helburu zituen: lehenik, familia hartzaile bihurtzeko, zer prozedurari jarraiki behar zaion jakinaraztea; bigarrenik, adingabeak hartzeko kultura sustatzea, hots, elkartasun eta lankidetzaren balioen alde egitea, familia hartzaileetako adingabeen artean batez ere; hirugarrenik, behar bezain garbi ez dauden kontzeptuak argitzea, hala nola, "harrera" eta "adopzioa".

Aurrekontua 32.000 eurokoa izan zen, eta, Nafarroako Gobernuak berak emandako informazioaren arabera, kanpainaren esparruan, iragarkiak argitaratu zituzten prentsan, afixa euskarriak egin eta 30.000 liburuxka argitaratu –27.000 gaztelaniaz eta 3.000 euskaraz–, mankomunitateetan eta gizarte zerbitzuetan, osasun etxeetan, ikastetxeetan, udaletxeetan, gizarte etxeetan, familiak eta haurrak laguntzeko elkarteetan eta parrokiatan banatzeko, bertzeak bertze.

Kanpainak iraun zuen bitartean, guztira, 83 familiak adierazi zuten interesa idatziz eta eman zituzten, beren datuak, eta haietako 60 joan ziren informazioa emateko antolatutako bilerara. Azkenean, 42k bete zuten galdeketa, ebalua zitzaten, eta 23ri adierazi zieten egokiak zirela.

Halere, datu gehiago bildu nahi izan dugu aipatu azpiprogramei buruz, eta, horretarako, informazioa eskatu diogu Gizarte Ongizate Departamentuari. Eskariari erantzunez, Departamentuak honako hau jakinarazi digu:

1. Azpiprogramak eta, bereziki, bigarrena gauzatzeko baliabide espezifikoek dagokienez, lehenik, jakinarazi digu, 2006ko urtarrilaren amaieraz geroztik, bertze psikologo batek osatzen duela Adingabeak Familian Hartzeko Lantaldea, familia hartzaileak laguntzeko eta haien jarraipena egiteko.

2. Familia hartzaileei beharrezko laguntza emateko egiten diren jardueren kopuruari eta motari dagokionez, bigarrenik, zera jakinarazi digu:

“Betidanik, Ataleko teknikariek familia hartzaileen jarraipena egin dute. Hain zuzen, Ataleko teknikariek urtean behin telefonoz elkarrizketatu dituzte. Egoera konplexua edo jazo berria bazen, berriz, maizago elkarrizketatu izan dituzte.

Harrera ondoko laguntza eta jarraipen azpiprograma 2006. urtearen hasieratik lantzen da eta, oro har, honako hauek osatzen dute:

- Adingabeekiko eta familiekiko elkarrizketek.
- Telefono bidezko harremanek.
- Familien etxera egiten diren bisitek.
- Bertze profesional batzuekiko elkarrizketek.”

3. Laguntzaren bat duten familia hartzaileei dagokienez, hirugarrenik, zera erantzun digu:

“Honako hauek eskuratzen dute laguntza ekonomikoren bat, honako hauek ordaintzeko:

- Adingabeen mantenua: 130 familiak.
- Tratamendu psikologikoa: hiru familiak.
- Familiak Orientatzeko Zerbitzua: familia batek.
- Ebaluazio eta Tratamendu Kanpo Lantaldea: bost familiak.

Jarraipena honako hauekin elkarlanean egiten dugu:

- Lizarrako eta Iruñeko HNALekin, eta oinarrizko zenbait zerbitzuekin.
- Eguneko zentroarekin (familia batena).

Harrera Lantaldeak ere zuzeneko jarraipena egiten du.”

4. 2006an hartutako adingabeen jarraipenari dagokionez, laugarrenik, zera helarazi digu:

“2006an, 18 adingabe hartu ditugu familian.

– Batek hartuta egoteari utziko dio irailan, hartzailea bere herrira itzuliko dela eta.

– Espediente baten jarraipena HNALrekin elkarlanean egiten dugu, eta, hortaz, esku-hartzea zeharkakoa da.

Gainerako 16 adingabeen ingurunean, honela esku hartu dugu:

– 105 aldiz jarri gara harremanetan familia hartzaileekin telefonoz.

– 40 aldiz jarri gara harremanetan familia biologikoekin telefonoz.

– 24 elkarrizketa egin dizkiegu familia hartzaileei.

– 15 elkarrizketa egin dizkiegu familia biologikoek.

– 61 aldiz elkarrizketatu gara edo hitz egin dugu telefonoz bertze zerbitzu edo senide batzuekin.”

5. Azkenik, Departamentuak honela deskribatu du familia hartzaileen jarraipena egiteko oinarrizko programa:

“Adingabeak hartu eta hitzarmenak sinatu ondoren, jarraipena egiten hasten gara familiartean. Lehen urtean, honako hau egiten dugu gutxienez:

- Familia hartzaileak bi aldiz elkarrizketatu.
- Adingabeak behin elkarrizketatu.

– Familia hartzaileekin harremanetan jarri, telefonoz. Lehenengo hilabetean, astean behin jartzen gara harremanetan, eta, ondoren, hamabost egunean edo hilabetean behin, adingabeen eta familien bilakaeraren arabera.

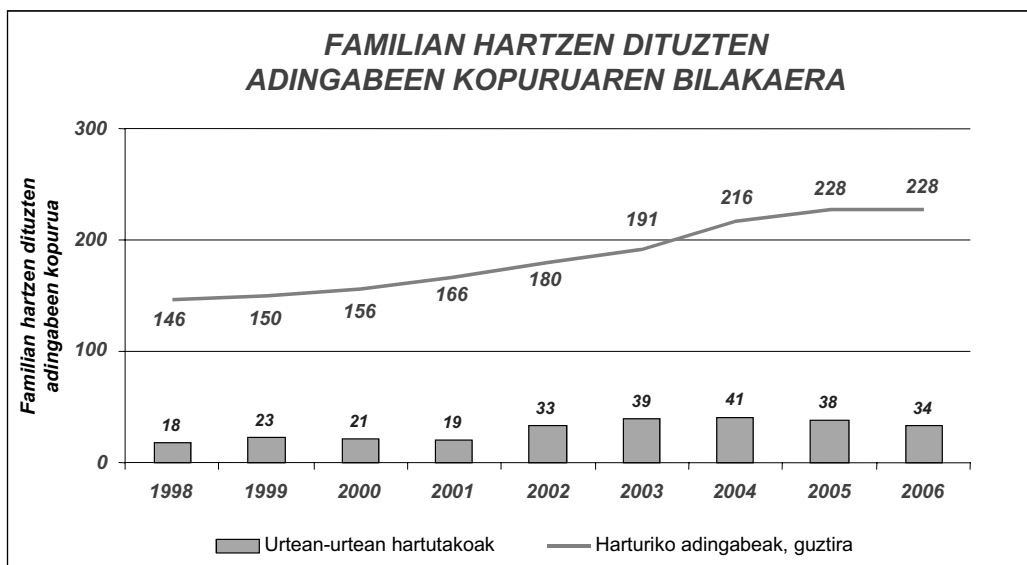
– Urtebeteren buruan, ebaluatu. Horretarako, familiak behar bezainbat elkarrizketatzen ditugu, adingabeen egoeraren eta harrerari buruzko pronostikoaren berri jakiteko.

– Adingabeen adinaren eta arazoaren arabera, eskolako tutoreekin ere elkarrizketatu edo hitz egin telefonoz.

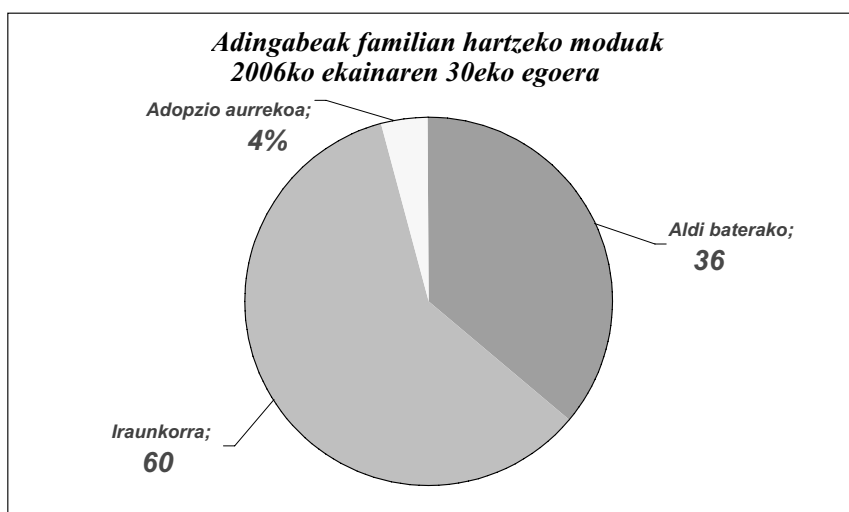
– Gainera, familiei jakinarazi kasuan kasuko arduradunak harreraren bilakaerari buruz duten edozein zalantza argitzeko prest daudela.

Harreraren lehenbiziko urtean, oro har, hamar ordu eta erdi ematen ditugu familia hartzaileekin, eta, bigarreanean, zazpi eta zortzi artean, baina egoera berezietan denbora gehiago eman behar da.”

Honako grafiko hauetan adingabeak hartzeko modu honi buruzko daturik esanguratsuenak ageri dira. Lehenengoan ikusten denez, familian hartzen dituzten adingabeen kopurua esponentzialki handitzen da urtetik urtera, baina, 2005ean, hazkundera bereziki handia izan zen.



Adingabeak familian hartzeko moduari dagokionez, lehenik, ikusten da harrera iraunkorra askoz gehiagotan jazotzen dela aldi baterako harrera edo harrera soila baino; hau da, harrera iraunkorra hedatuago dago.



Iturria: Familia Zuzendaritza Nagusiak helarazitako informazioa.

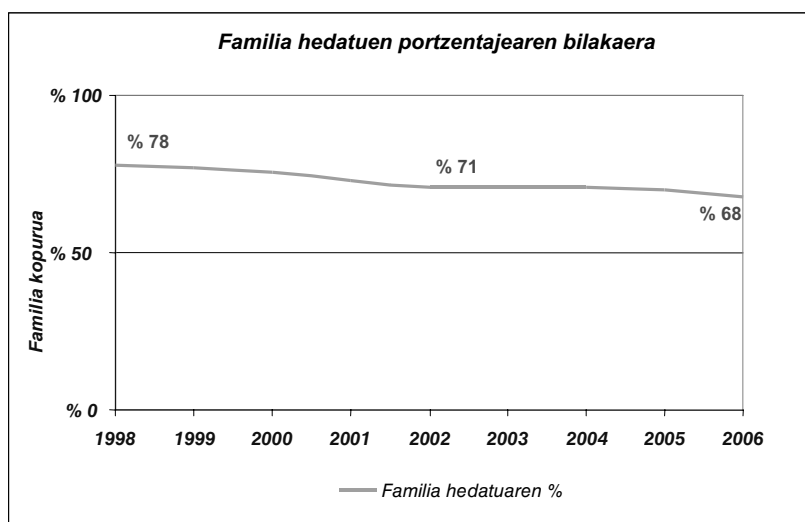
Joera horixe izan da urteotan, baina aldaketa txikiak izan dira, ondoko taulan ikusten denez.

**FAMILIAN HARTZEN DITUZTEN ADINGABEEN KOPURUAREN
BILAKAERA, HARTZEKO MODUAREN ARABERA**

	2002	2004	2006
Harrera soila	% 35	% 40	% 36
Harrera iraunkorra eta adopzio aurrekoa	% 65	% 60	% 64

Familia hartzaileen sailkapenari dagokionez, bigarrenik, handiagoa da familia hedatuena adingabeenak ez diren familien ehunekoak

baino, baina familia hedatu hartzaileen ehunekoak behera egin du azken urteotan, ondoko grafikoan eta informazio taulan ikusten denez.



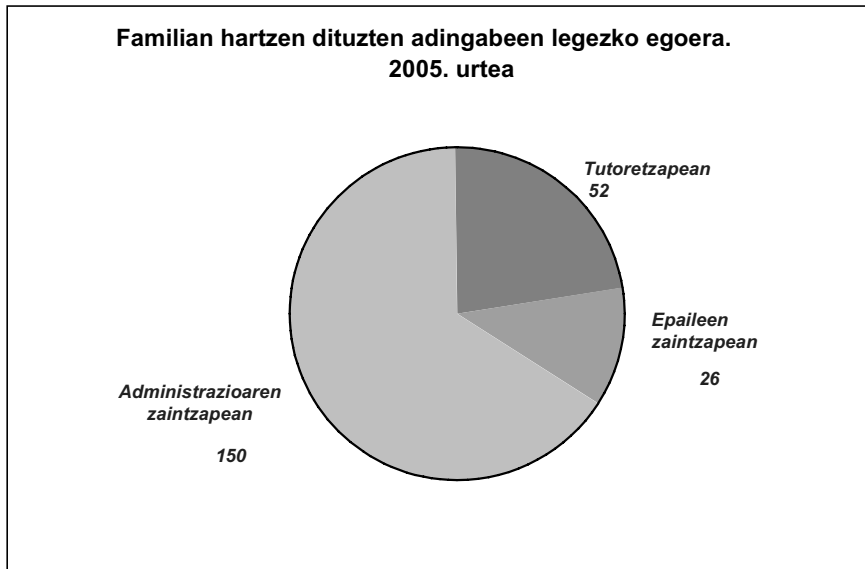
**FAMILIAN HARTZEN DITUZTEN ADINGABEEN KOPURUA,
HARTZEKO MODUAREN ARABERA
2006ko ekainaren 30eko egoera**

Adingabe kopurua	Familia hedatuak	Adingabe enak ez diren familiak	GUZTIRA
Aldi baterako	57	27	84
Modu iraunkorrean	98	41	139
Adoptatu aurretik	0	10	10
GUZTIRA	155	78	233

Ehunekoak	Familia hedatuak	Adingabe enak ez diren familiak	GUZTIRA
Aldi baterako	68	32	100
Modu iraunkorrean	71	29	100
Adoptatu aurretik	0	100	100
GUZTIRA	68	32	100

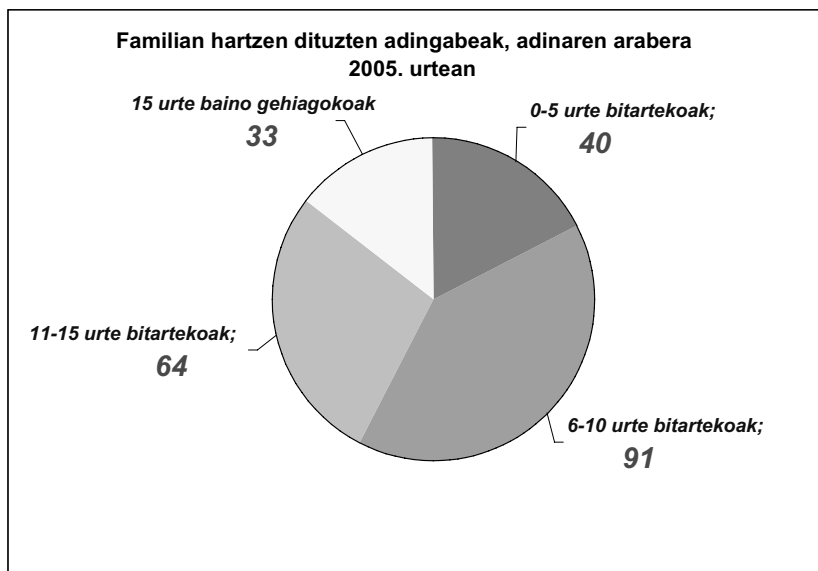
Adingabeen egoerari dagokionez, hirugarrenik, grafikotik ondorioztatzen denez, administrazioak zaintzen dituen adingabeak dira nagusi, baina administrazioak zaintzen dituen zenbait adingabe-

ren gurasoek, denboraren poderioz, ez dute onartzen egoera, eta, azkenean, epaileek zaindu behar dituzte.

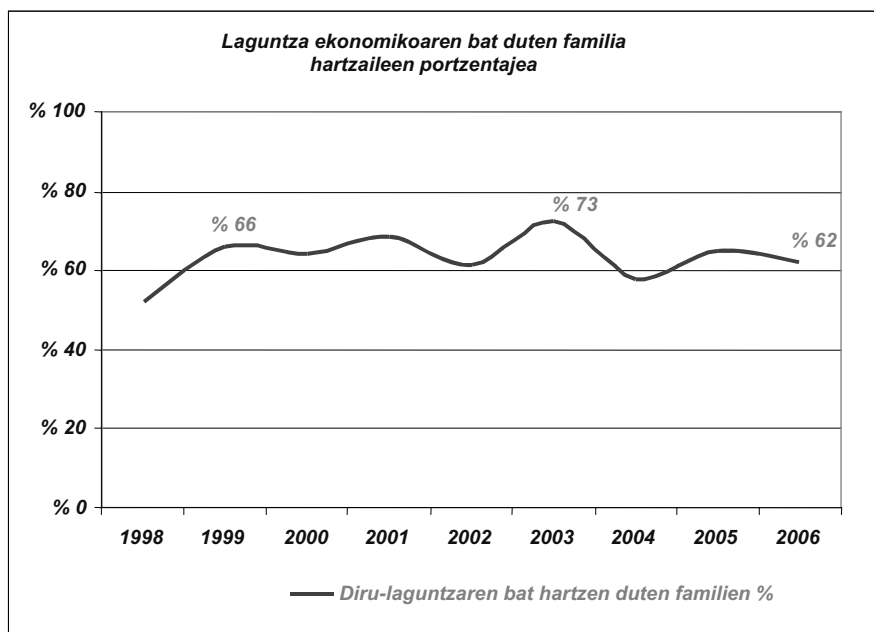


Familian hartzen dituzten adingabeen adinari dagokionez, laugarrenik, hartzen dituzten adingabeak zer adinetakoak diren ikusten da ondoko grafikoan, baina kontuan hartu beharra dago adin

jakin bateko adingabeen kopurua bilakatu egiten dela, ez baita ohiz kanpokoak, aurrerago ikusiko dugunez, adingabeak luzaroan egotea egoera honetan.



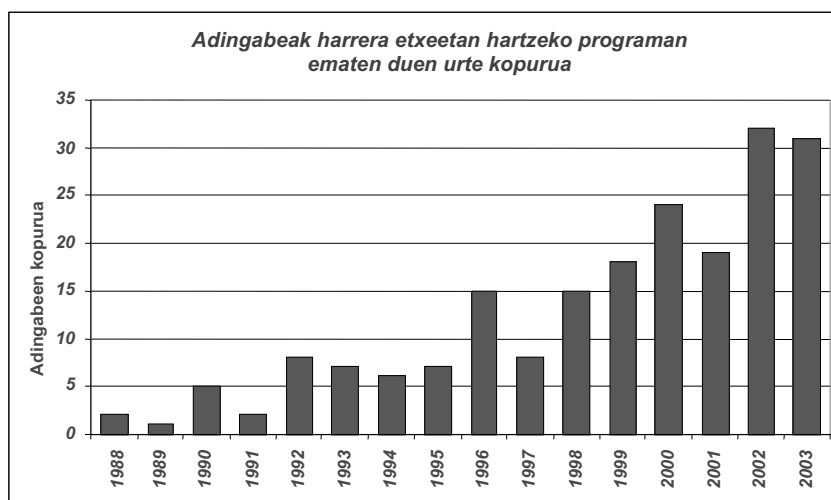
Bestalde, familia hartzaileei laguntza ekonomikoak emateko aukera dago, baina batzuek ez dakite oso zehazki nola lor ditzaketen. Hala ere, aldian-aldian, gehienek eskuratzen dute laguntza bat, adingabeak mantentzen laguntzeko. Gainera, laguntza bereziak ere ematen dira, behar bereziei erantzuteko.



Jardunari berari dagokionez, bosgarrenik, nabarmendu beharra dago 2006an 15 adingabe adoptatu zituztela. Alde horretatik, gogoan izan beharra dago Adingabeak Familian Hartzeko eta Espainiako Adingabeak Adoptatzeko Lantaldeak adingabeak adoptatu egiten dituztenean amaitzen

duela esku hartzen eta ez duela jarraipenik egiten ondotik.

Azkenik, ondoko taulak frogatzen du familian hartuta ematen dituzten urteen arabera adingabeen kasuen kopurua handitu egin dela.



Taula horiek guztiek erakusten dute familian hartzen dituzten adingabeen kopurua gora egiten ari dela pixkanaka, 2000tik aurrera batez ere, baina, edonola ere, aipatzekoa da, harreraren duen eragina dela-eta, gaiari buruzko bi foru dekreturen proiektuak daudela abian. Bataren helburua, txostenean behin eta berriz erran dugunez, Haurrentzako eta nerabeentzako sustapenari, laguntzari eta babesari buruzko abenduaren 5eko 15/2005 Foru Legea garatzea da, eta bertzearena, haurrak babesteko laguntzak arautzea.

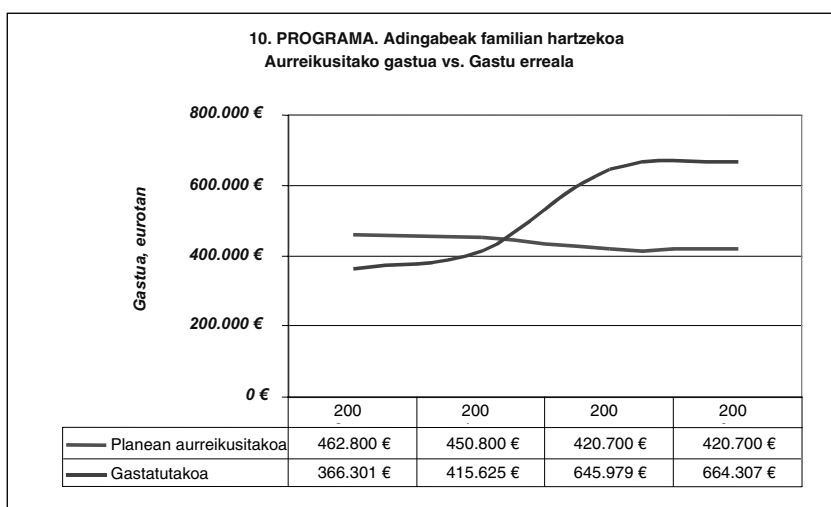
Lehen proiektuak hainbat alderdi arautzen ditu: adingabeak familian hartzeko eskabideak aurkeztea, familiak ebaluatzeko irizpideak, familiak egokiak diren ebaluatzeko prozedura eta egokiak direlako adierazpena, familia hartzaileen betebeharrak eta, azkenik, balizko ordainketak.

Balizko ordainketen ildoan, bigarren foru dekretuaren proiektuak familia hartzaileentzako laguntzei buruzko kapitulu bat dakar, eta laguntza zertarako emanen den zehazten du; adingabe bat baino gehiago hartzen dituzten familiak, familia hedatuak eta adingabeenak ez direnak nola lagunduko

dituzten; eta, azkenik, familia hartzaileei aparteko laguntzarik emanen dieten, gastu jakin batzuei aurre egiteko. Alde horretatik, laguntzaren zenbatekoa urtero finkatuko omen da.

Bestalde, adingabeak familian hartzeko bestelako laguntzei dagokienez, aipatzekoa da Nafarroako Gobernuak Pertsona Fisikoen Errentaren gaineko Zergaren erreforma onartu zuela 2006. urteko abenduan, eta, haren ondorioz, ez dela zergarik ordaindu behar erakunde publikoek adingabeak hartzearen trukean ematen dituzten laguntza guztiak direla eta; alegia, familia hartzaileek ez dituztela adierazi behar errenta adierazpena egiten dutenean.

Azkenik, eginiko ahalegin ekonomikoari dagokionez, ondoko grafikoa Haur eta Gazteendako Planak 10. programaren, "Adingabeak familian hartzea" izenekoaren esparruan egindako aurreikuspenen eta gastatu gastatutakoaren arteko konparazioa ageri du. Ikusten denez, gastatutako zenbatekoa aurrez espero baino nabarmen handiagoa izan da.



8.5.3. Familia hartzaileen jarraipena egin eta haiek laguntzea

Adingabeak hartu eta hitzarmenak sinatu ondoren, jarraipena egiten hasten dira familiartean. Lehen urtean, honako hau egiten dute gutxienez:

- Familia hartzaileak bi aldiz elkarrizketatu.
- Adingabeak behin elkarrizketatu.

• Familia hartzaileekin harremanetan jarri, telefonoz. Lehenengo hilabetean, astean behin jartzen gara harremanetan, eta, ondoren, hamabost egu-

nean edo hilabetean behin, adingabeen eta familiaren bilakaeraren arabera.

• Urtebeteren buruan, ebaluatu. Horretarako, familiak behar bezainbat elkarrizketatzen ditugu, adingabeen egoeraren eta harrerari buruzko pronostikoaren berri jakiteko.

• Adingabeen adinaren eta arazoaren arabera, eskolako tutoreekin ere elkarrizketatu edo hitz egin telefonoz.

• Gainera, familiei jakinarazi kasuan kasuko arduradunak harreraren bilakaerari buruz duten edozein zalantza argitzeko prest daudela.

2006ko lehen sei hilabeteetan hartutako 16 adingabeak

	Elkarrizketa	Telefono bidezkoak	Guztira
Familia hartzaileekin	1,5	6,6	8,1
Bertze zerbitzu edo senide batzuekin	0,8	3	3,8
Guztira	2,3	9,6	11,9

Adingabeak familian hartu eta lehen hilabeteetan, esku hartzen dutenen arteko harremanen kopurua handia da (11,9koa), baina, ikusten denez, gehienetan telefonoz jartzen dira harremanetan.

**HARRERA ONDOKO PROGRAMAN
PARTE HARTZEN DUTEN FAMILIA HARTZAILEAK**

	2002	2004
Harrera ondoko programan parte hartzen duten familia hartzaileak	% 44,0	% 36,5

Harrera ondoko laguntza eta jarraipen azpiprograma 2006. urtearen hasieratik lantzen da eta, oro har, honako hauek osatzen dute:

- Adingabeekiko eta familiekiko elkarrizketek.
- Telefono bidezko harremanek.
- Familien etxera egiten diren bisitek.
- Bertze profesional batzuekiko elkarrizketek.

**EPE ERTAINEAN FAMILIA HARTZAILEEN JARRAIPENA EGIN
ETA HAIK LAGUNTZEA
Jarraipen faseko harremanak (batez bertzekoa)**

	Familiako harremanen batez bertzekoa
Urteko telefono deien kopurua	Bat
Adingabeekiko eta familiekiko elkarrizketen kopurua	“Egoera konplexuetan beharrezkoak direnak”
Familien etxera egiten diren bisitak urteko	Zehaztu gabe
Familia bakoitzarekin ematen diren orduak urteko	
Lehenengo urtean	Hamar ordu eta erdi
Bigarren urtean	Zazpi edo zortzi ordu
Ondoko urteetan	Zehaztu gabe

**LAGUNTZAREN BAT ESKURATZEN DUTEN FAMILIA HARTZAILEAK
2006ko Iralleko egoera**

Laguntzaren bat eskuratzen duten familia hartzaileak	Kop.	%
Adingabeak mantentzeko laguntza ekonomikoak	130	63
Bertze laguntza ekonomiko batzuk	9	4
<i>Tratamendu psikologikoa ordaintzeko</i>	3	1
<i>Familiak Orientatzeko Zerbitzua ordaintzeko</i>	1	0
<i>Ebaluazio eta Tratamendu Kanpo Lantaldea ordaintzeko</i>	5	2
Laguntza espezifiko bat ere	68	33
Guztira	207	100

ADINGABEAK FAMILIAN HARTU ETA HUTS EGITEN DUTEN KASUAK

Adingabeak familian hartu eta huts egiten duten kasuak	2002		2004	
Familia hedatuan			% 11	% 5,8
Adingabeena ez den familian			% 2	% 2,7
GUZTIRA	% 2	% 1,1	% 13	% 4,9

8.5.4. Familia hartzaileen iritzia

Txosten bereziak egin izan dituenen, arartekoak kasuan kasuko sektoreen iritziaren berri jakin nahi izan du, eta, horretarako, bai osatzen dituzten elkarteetara eta, zuzenean, bai kasuan-kasuan esku hartzen duten pertsonengana jo izan du. Metodologia horri jarraiki, Nafarroan familian hartzen dituzten adingabeen egoeraren berri hobeto izate aldera, familia hartzaileekin harremanetan jarri gara, bi bidetatik.

Batetik, egun Nafarroan halako familiak biltzen dituen elkarte bakarrera jo dugu, Magale izenekora, eta, bertetik, hainbat familia hartzailek hogei galdeketari erantzun diete, adingabeak hartzeko modu honen Nafarroako egungo funtzionamenduari hainbat alderdiri buruz zer iritzi duten adierazteko.

Hots, bildutako informazioa kualitatiboa da nabarmen, baina zenbait galdera dena delako alderdiaren egoera 1etik 10era ebaluatuz erantzun beharrekoak ziren.

MAGALE elkartearekin izandako elkarrizketan bildutako informazioa

Adingabeak familian hartzeko prozesuan eragina duten zenbait alderdiri buruz eta elkartearen beraren jardunaz aritu gara.

MAGALE elkarteak 2003ko abuztuaren 13an sortu zen eta, egun, 35 bat familia biltzen ditu, alegia, familia hartzaileen % 18,4. Elkartearen helburua adingabeak familian har ditzaten bultzatzea da, eta, horretarako, administrazio publikoarekin elkarlanean aritzen da, harrera hobetu eta sustatzeko eta familiak (hartzaileak eta hartuak) aholkatu, informatu eta laguntzeko, eta, azkenik, baita haien eta adingabeen eskubideak babesteko ere.

Elkarteak osatzen duten gurasoek antzeko beharrak eta arazoak dituzte adingabeak familian hartzeko prozesuan, eta baita gabezia handiak ere: teknikoak, ekonomikoak eta giza baliabideen aldetikoak.

Diotenez, gabeziok hiru multzo oso ezberdinetan banatzen dira:

1. Familia biologikoei egiten zaien jarraipena eskasa da, eta, ondorioz, asko eta asko ezin dira duintasunez berrantolatu gizarte, ekonomia eta osasun arloan, seme-alaba biologikoak berreskuratuzeko.

2. Familia hartzaileei egiten zaien jarraipena eskasa da. Kontuan izan beharra dago ahalegin osagarria egin behar dutela hartzen dituzten haurrak zaintzeko; izan ere, haurrok deserrotuta daude eta aldi baterako hartzen dituzte eta, ondorioz, familia nabarmen desegituratzen dute gehienetan. Gainera, adingabeak familiara egokitzeko aldi bat behar da, baina egokitzeko aldia luzatu eta baliteke harrerak irauten duen bezain luzea izatea. Horregatik guztiatik, familia hartzaileek uste dute haien arazoei profesionalek behar bezala lagunduz erantzun behar zaiela, gatazka egoerak hain larriak izan ez daitezen. Azken batean, besoak zabaltzen dituzte, biologikoak ez diren seme-alabak hartzeko.

3. Haurrei egiten zaien jarraipena eskasa da. Hain zuzen ere, hauxe da arazorik okerrera, bai hartzen dituzten adingabeei eta bai familia hartzailearen seme-alaba biologikoei egiten dieten jarraipena eskasa dela. Izan ere, haurren harreraren espezializatutako lantalde batek haurrok tratatu beharko lituzke aldian-aldian.

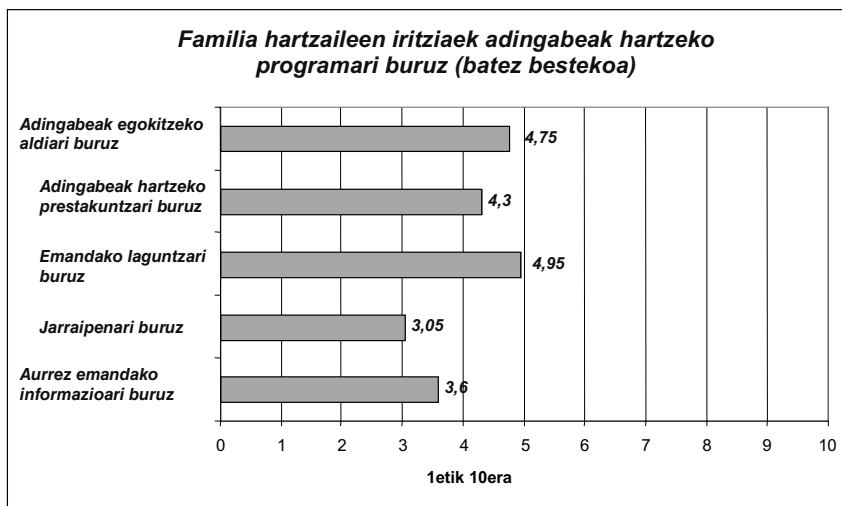
Gurasoon ustez, administrazioak jarraipenik ez egitea are nabarmenagoa bilakatzen ari da azken urteotan, eta, jarraipenik eza dela-eta, familian hartzen dituzten zenbait adingaberen kasuek huts egiten dutela uste dute, nerabeen batez ere. Alderantziz, uste dute, jarraipen zuzen eginen balitz, izugarri lagunduko lukeela adingabeak familian har daitezen bultzatzen.

Azkenik, kezkatuta daude, Nafarroan ez dagoelako adingabeak familian hartzeari buruzko azterlanik: ez da aztertzen zenbat kasu duten arrakasta, zenbatek egiten duten porrot, zenbatetan adoptatzen duten azkenean adingabea edo zenbatetan itzultzen den azkenean familia biologikoa-renera. Halaber, kezkatuta daude, adindun bihurtzen diren adingabeen (bai harrera etxeetan eta bai familian hartzen dituztenen) egoera dela-eta, haiek gizarteratu, laneratu eta pertsona gisa gartzeko bideak araututa ez daudelako eta babesga-

be gelditzen direlako bizitzan; hain zuzen, horrek kezkatzen ditu gehien.

Familia hartzaileei helarazitako galdeketa bidez bildutako informazioa

MAGALE elkarteak bera osatzen duten 20 familiari galdeketa bat helarazteko aukera eman digu, eta ondoko taulak inkesta horren erantzunetik bildutako datuak ageri ditu.



Hona hemen galdeketa horietatik ondorioztatu-tako hainbat gogoeta:

1. Inkestari erantzun dioten 20 familien artean, 15 hartu dituzten adingabeenak ez bertze familia batzuk dira, eta bost, adingabeen familia hedatuak. Hala ere, datu orokorrek kontrako joera adierazten dute, eta kontuan izan beharrekoak dira, elkarte adingabeenak ez diren familia hartzaileek osatzen baitute, oro har, eta, nagusiki, haiek erantzun baitiote galdeketa.

2. Adingabe gehienak modu iraunkorrean hartuta daude. Hain zuzen ere, 13 adingabe modu iraunkorrean hartu dituzte, eta lauri harrera soila egin diete, eta nabarmentzekoa da hiru familiak ez dakitela beraiek egindakoa harrera soila ala iraunkorra den. Datuen ildo berean, MAGALE elkartearekin izandako elkarrizketak adierazten du harrera gehienak iraunkorrak direla. Horrek, ordea, ondorio negatiboak ditu adingabeengan eta familia hartzaileengan: alde batetik, adingabeengan segurtasunik eza sortzen du, eta familiengan, berriz adingabe bat ez hartu nahia, harrera iraunkorrak oso luzatzen direla eta.

3. Batez bertze, familiek 6,4 urtez hartzen dituzte adingabeak: harrerarik laburrena hiru urtekoa izan da, eta luzeena, 15 urtekoa. Aurreko atalean erran dugunez, oster, harrera hain luzea iza-

teak ondorio larriak ditu bai adingabeengan eta bai familia hartzaileengan.

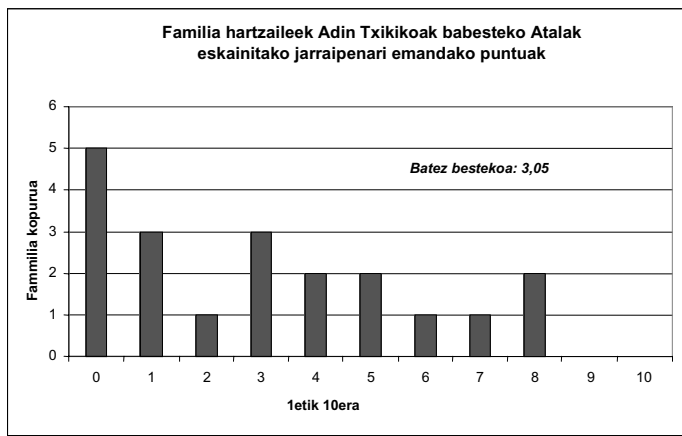
4. Harreraren trukean ordain ekonomikoren bat izateari dagokionez, 16 familiak badute (% 80k), baina lauk, ez.

5. Familiek adingabeak hartzeko prestakuntzari buruz duten iritzia dagokionez, berriz, 4,3 puntukoa da batez bertze, eta nabarmentzekoa da hainbat familiak 0 puntu eman diotela alderdi horri –itemen ebaluazioak 0 eta 10 puntu artekoa izan behar zuen: 0 oso iritzi txarrari zegokion, eta 10, oso onari–.

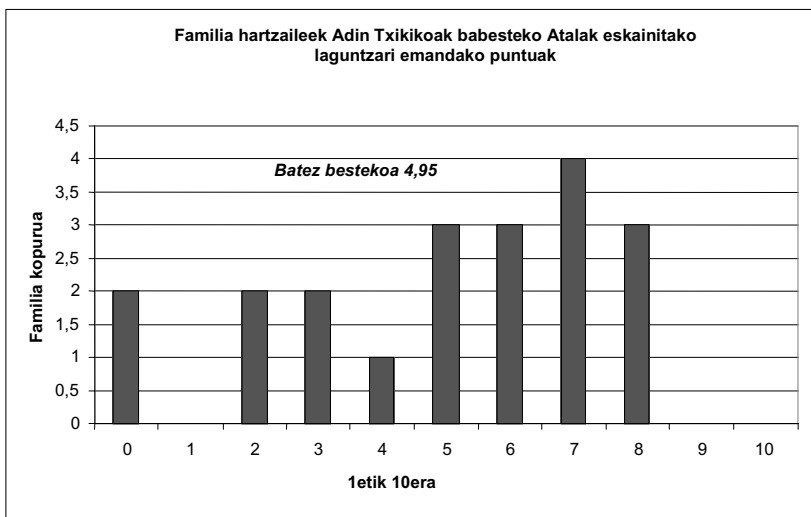
6. Adingabeak egokitu edo moldatzeari buruzko iritzia 4,75 puntukoa da, baina, aurreko ataleko galderari bezala, bada 0 puntu eman dion familiarik.

7. Harreraren aurretik eman dieten informazioak 3,6 puntu atera ditu, batez bertze, baina lau familiak 0 puntu eman diote.

8. Jarraipenaren batez bertzeko ebaluazioa da okerrera, 3,05 puntukoa izan baita. Familia gehienek telefono bidezko harremanen bat eta zuzeneko elkarrizketa gutxi aipatu dituzte, eta bada harreman formalizatu eta arduradunarekin inolako harremanik izan ez duen familiarik.

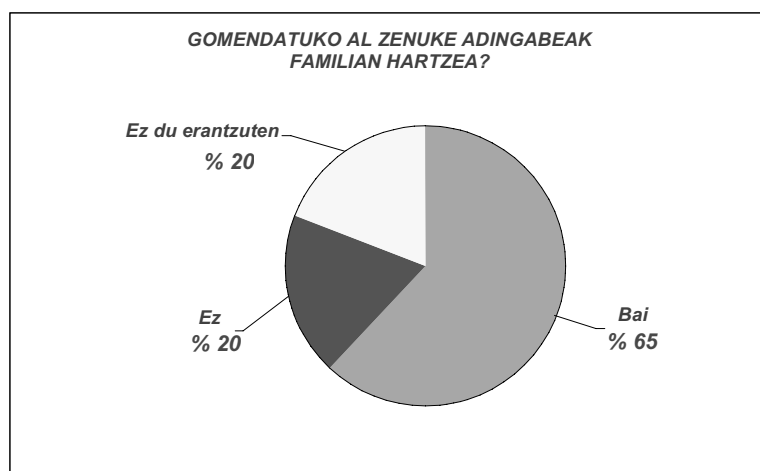


9. Izandako laguntzaren inguruko ebaluazioa 4,95 puntukoa da.

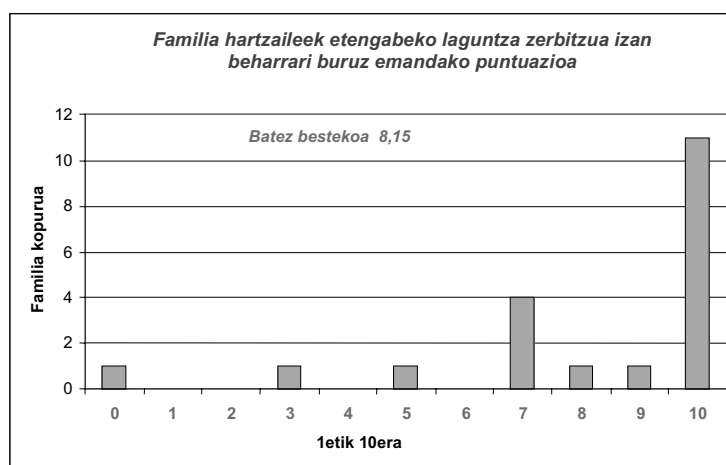


10. Galdeketari erantzun dioten familien artean, 13k gomendatu eginen liekete bertze familia batzuei adingabe bat hartzeko eskatzea; hiruk, ez; eta hiruk ez dute erantzun, uste baitute ez dela gomendio kontua, norberaren erabakia baizik.

Erantzunotatik ondorioztatzen dugunez, zailtasunak gorabehera, familia hartzaile gehieni esperientzia atsegingarria iruditzen zaie, batez ere, hitzez hitz, "zailtasunak dituzten haurrentzat onuragarriena" dela uste baitute.



11. Gehienek oso beharrezkotzat dute etengabeko laguntza zerbitzua izatea, gorabeheraren bat dutenean erabiltzeko; batez berte, 8,15 puntu eman dizkiote, berte edozeri baino gehiago.



Azken finean, oro har, familia hartzaileek ez dute oso iritzi ona administrazioak ematen duen zerbitzuari buruz, item bakarraren ebaluazioa ere ez baita izan 5 puntutik gorakoa. Alde horretatik, nabarmentzekoa da administrazioak familiei eta adingabeei egiten dien jarraipenari eman dioten puntu kopuru eskasa, eta adingabea hartu aurreko informazioari eman diotena, alderdiok funtsezkoak baitira hartzen dituzten adingabeen ongizatean. Hain zuzen ere, fase honetan bereziki, familia asko kezkatuta daude informazio gutxi edo batere ez ematen dietelako adingabeen osasun egoerari, tratamendu medikoei, kontuan hartu beharreko egoerei... buruz.

Hori dela-eta, oinarrizko gizarte zerbitzuek harrera mota honetan izan dezaketen eginkizunean edo partaidetzan sakondu behar da. Oro har, ez dute familian hartzen dituzten adingabeen kasuetan esku hartzen –batez ere, haienak ez diren familiek hartzen dituztenean–, eta, ondorioz,

Adin Txikikoak Babesteko Ataleko teknikariek lagundu behar dituzte nagusiki adingabeok, baina, zerbitzuok hurbil daude eta eraginkorrak dira, oro har, eta, horregatik, baliabide egokia dira aldi behin harreraren jarraipena egiteko, Adin Txikikoak Babesteko Atalarekin eta kasuan kasuko teknikari arduradunarekin elkarlanean.

Bestalde, atentzia ematen du zenbat puntu eman dizkieten etengabeko laguntza zerbitzua izan beharrari, harrerak familiengan estutasuna eta ziurgabetasuna pizten duela adierazten baitu. Hori dela-eta, egun halakorik ez dagoela-eta, komeni da familia hartzaileak nola prestatu, ebaluatu eta aukeratzeko dituzten berrikustea, halako egoerarik ez jazotzeko.

Gogoan izan beharra dago harrera mota hau ez dela behar bezain ezaguna, baina bai, ordea, oso beharrezkoa. Adingabeak hartuz, familia hartzaileek ezin ukatuzko eskuzabaltasuna eta elkar-tasuna adierazten dute, baina, adingabeen berai-

en ongizaterako, gizarteak egiten duten lana onetsi eta erakundeek lagundu egin behar dituzte, behar bezainbat, garapen fisiko eta psikikoarentzat batere gomendagarriak ez diren esperientziak dituzten adingabeok ez dezaten berriro ere porrot egin, zorigaiztokoa izan bailiteke haien etorkizunerako.

8.5.5. Elkartzeko guneak eta bisita erregimena

Elkartzeko guneak laguntza profesionalizatua emateko baliabideak dira, eta leku neutralak dira, gurasoek seme-alabak bisitatzeko.

Gehienbat, banandu edo dibortziatzen ari diren eta seme-alabekin harremanetan egoteko zailtasunak dituzten gurasoek erabiltzen dute, baina baita familia edo harrera etxe batean hartu dituzten adingabeen familiek ere.

Kasu gehienak Familia Epaitegiak edo bertze epaitegiren batek bideratzen ditu, familia auziak eta zigor arloko neurriak ezarritako auzi penalak baitira, eta gainerakoak, funtsean, Adingabeak Familian Hartzeko Lantaldeak bideratzen ditu. Harrera etxeren batean hartzen dituzten adingabeen bisitak, berriz, harrera etxeaz edo etxebizitzaz arduratzen den erakundeak kudeatzen ditu, eta asko etxeetan edo etxebizitzetan bertan izaten dira, horretarako prestatzen dituzten geletan.

Izenak berak dioenez, elkartzeko guneak familiarterako harremanei eusten laguntzeko lekuak dira, eta, horretarako, haurrek eta familiek harremanetan jarraitzea bideratzen eta ahalbidetzen dute, lehen aipatutako arrazoiak direla medio, bisita

eskubidea urratzen denean, erabiltzen zaila denean edo erabili beharrak arazoak sortzen dituenetan.

Bere ezaugarriak direla-eta, aldi baterako eta behin-behineko baliabidea da, bisita erregimena normalizatzeko, eta honako hauek dira helburuak:

- Adingabeak egunerokoan haiekin bizi ez den gurasoarekin elkartzea, esku-sartzerik gabe eta segurtasun baldintzetan.

- Haurren eta gurasoen sentimenduak entzun eta babestea eta haiei eustea, egoera beraiek prestatzeko aukera ematea eta bilera pozgarria izan dadin bideratzea.

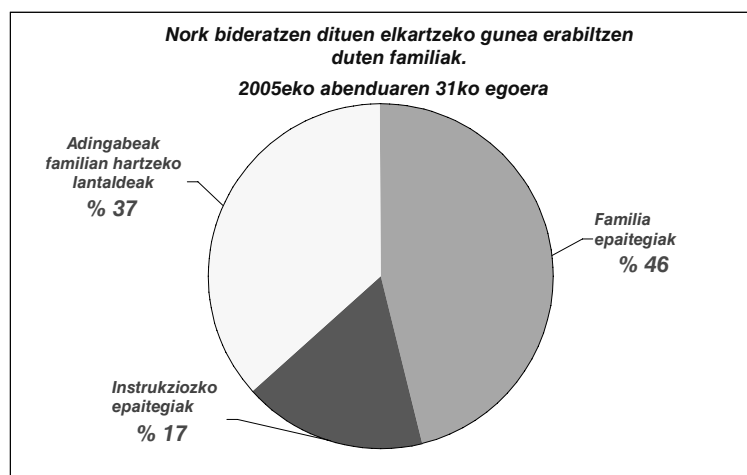
- Gurasoen eta seme-alaben arteko harremanak hobetzeko jarraibideak irakastea.

- Adingabeek beren emozioak egituratzeko eremu bat sortzea, leku seguru batean, gurasoekiko harremanetan dituzten esperientzia berriak barnertzen hasteko.

- Gurasoek, nolana, guraso lana egin dezaten eta bien artean egin dezaten bultzatzea.

Bisitak hainbat motatakoak dira: haurrak hartu eta uztekoak, ikuskatuak eta familian hartuta daudenak,

Funtzionamenduari dagokionez, jarraian, Gizarte Ongizate, Kirol eta Gazteria Sailak helarazitako informazioa emanen dugu, tratatutako kasuen eta arazoaren kopuruaren, bisita moten eta kasuak bideratzen dituen erakundearen edo gurasoen jatorriaren arabera:



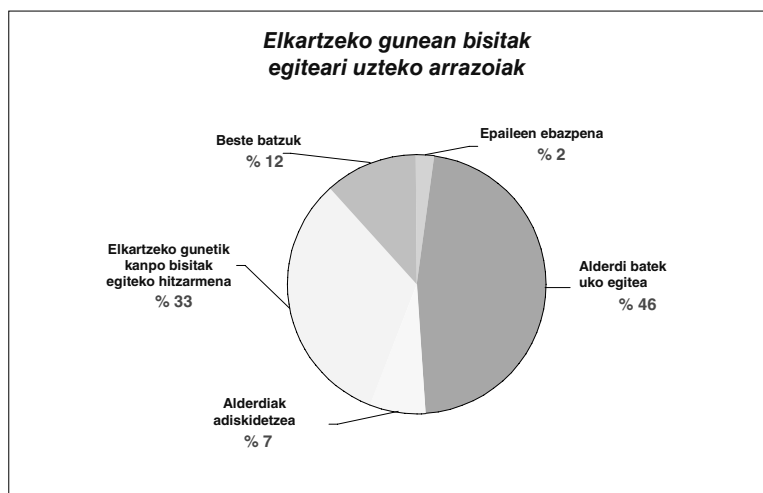
Ondoko taulan elkartzeko gunea erabiltzen duten familiak zer zerbitzuz bideratzen dituzten ageri da. Txosten honen esparruan –adingabeak babesteko sistemaz ari gara, baina ez, ordea, haiek berreztekoaz–, nabarmentzekoa da % 37

familian hartzen duten adingabe baten familiak direla eta, hortaz, Adingabeak Familian Hartzeko Lantaldearen ardura direla, baina gainerakoen laguntza antolatzeaz Adin Txikikoak Babesteko Atala bera arduratzen dela.

DITUZTEN ARAZO MOTAK

ARAZO MOTAK	Kasu kop.	%
Banantze gatazkatsua	46	34
Familiarteko indarkeria	40	29
Alkohol kontsumoa	8	6
Droga kontsumoa	11	9
Buruko gaixotasuna	11	9
Sexu abusuak	9	6
Seme edo alaba adingabea zaintzen ez duen gurasoa eta hura harremanetan egoteko zailtasunak	12	9

Erran dugu jadanik elkartzeko gunean tratatzen dituzten kasu batzuk ez direla txosten honen berezko esparrukoak, baina, hala ere, garrantzitsu deritzogu tratatzen dituzten arazoei eta esku hartzen amaitzeko arazoiei buruz eman dizkiguten datuok agertzea.



Arautu egin dutenean, gure inguruko herrialdeetan bestela izendatu dute zerbitzua, eta Espainia-koa, hain zuzen ere, Frantziako ereduari jarraiki zaio funtsean. Lehenengo baliabideak 1994an sortu ziren, eta, egun, Espainiako probintzia guzti-etan daude ia.

Orain arteko jardunaren arabera, hainbat ondorio atera ditzakegu, kontuan izan beharrekoak zerbitzuaren funtzionamenduan duten eragina dela eta.

Esaterako, aldi baterako eta behin-behineko zerbitzua dela azaldu dugu, baina, egia erran, abian izan den bitartean ikusi dugunez, kasuen ehuneko handi bat kroniko bihurtzen dira. Izan ere, bikote askok eta askok behartuta parte hartzen dute nolabait, eta inolaz ere ez dute onartzen, hitzarmenik lortzen ez dutenean, inor artekari aritzerik bisitek sortzen dituzten arazoak konpontzeko.

Gure ustez, kasuak kroniko bihurtzearen ondorioak arreta handiz analizatu behar dira, batez ere, adingabeengan badute eragina. Azkenean, helburua baliabidea bera egokitu eta haren helburuak eta mugak berriz zehaztea da.

Gainera, Gizarte Ongizate, Kirol eta Gazteria Departamentuak berak dioenez, zenbaitetan, kasuak baliabide honetara bideratzen dira, behar bezain kontuan hartu gabe haren funtzionamenduari ezaugarriak zein diren eta zer bide ematen

dituen gatazkak konpontzeko eta bisita erregimena normalizatzeko. Alabaina, poliki-poliki, epaileek eta, zehazkiago, Familia Epaitegiak gero eta hobeto dute haren berri; hain zuzen ere, bilerak izaten dira aldi-aldi Familia Epaitegiarekin.

Elkartzeko gunean lan egiten duten profesionalok dagokienez, elkartzeko guneen funtzionamendua araututa dago, zertarako erabili behar den zehazteko, baina, hainbatetan, han aritzen direnek ez dute argi zein den beren eginkizuna eta zenbateraino esku hartu behar duten. Halaber, zalantzan jartzen dute txostenak egin beharra, alderdiek eskuratu egin ditzaketelako azkenean epaitegian eta, hori dela-eta, arriskuan daudelako, gurasoek beren onerako erabili ditzaten; ondorioa da, batzuetan, bi gurasoekiko harremana kaltetzen dela, eta, bertze batzuetan, txostenak kalte egiten diola uste duenarekikoa.

Orobat, profesionalok ez dute sentitzen aginpi-de nahikoa dutenik gurasoen gainean, eta horixe da, hain zuzen, gurasoek elkartzeko gunearen funtzionamendu arauak ez betetzeko arrazoia. Ildo horretan, halako baldintzetan, zaila da neurtzea han jarduten diren langileak behar adina prestatuta dauden argi eta garbi ez dagoen eginkizun bat betetzeko.

Erran bezala, baliabide hau 2002an jarri zen martxan Nafarroan, eta, horretarako, Gizarte Ongizate, Kirol eta Gazteria kontseilariak 18/2002 Foru Agindua eman zuen, otsailaren 20an, "Familia

Elkartzeko Gunea” eta “Haur eta Gazteentzako Eguneko Zentroak” sailkatzeko. Lehenengoa Iruñeko Joaquín Beunza kalean sortu zen, baina, 2007ko otsailaren hasieran, bertze bat jaio zen, Iruñeko Barañain etorbidean. Biak ala biak Xilema elkarteak kudeatzen ditu, itun bati esker.

Dena dela, aipatu Foru Aginduko xedapenak gorabehera, faltan ematen da baliabide honen alderdi guztiei buruzko araudi xeheagoa: definizioa, hartzaileak, erabiltzen hasteko modua, han aritzen diren langileen soslai profesionala eta elkartzeko guneek funtzionatzeko baldintza materialak. Are gehiago, gutxieneko arau teknikoak ere aldarrikatu beharko lirateke, guneen ezaugarri arkitektonikoak zehazte aldera; izan ere, zertarako erabiltzen diren, ezaugarri jakin batzuk izan behar dituzte.

Bestalde, nabarmentzekoa da Adingabeak Familiar Hartzeko Lantaldeak denbora luzea eman behar duela bisitak, bilerak eta gainerako gorabeherak kudeatzen. Adibidez, oso ohikoa da bisitak bertan behera uztea, askotan, familiek (hartzaileek edo biologikoek) ez dutelako joaterik. Familia biologikoak ez joateari dagokionez, aztertu behar da neurririk har daitekeen haiek elkartzeko gunera joaten laguntzeko edo bisiten ordutegia haiek joan ahal izateko moduan antolatzeko; izan ere, familiar hartzten dituzten adingabe askoren familiek garraibide erregularrak bakarrik erabil ditzakete, ez dutelako bertze bitartekorik.

Bisita erregimenaren ordutegi mugatua –bisitak asteazkenetan eta ortziraletan egin behar dira, 16:00etatik 20:00etara, eta larunbatetan eta igandeetan, 09:00etatik 14:00etara eta 16:00etatik 20:00etara– egungo egoeraren arrazoi nagusietako bat da, baita bisitak kudeatzeko tresna tekniko egoki bat ez izatea ere, sistemaren koordinazioa handiagoa izateko eta sistema bera eraginkorragoa izateko. Hori dela-eta, erran daiteke gaur egungo egoera oso hobetu daitekeela, baina espero dugu lokal berriak neurri batean konponduko duela.

Azkenik, nabarmentzekoa da zenbaterainoko kezka pizten duen bisita erregimenak; zehazki, hura aldatu edo bertan behera uzteko prozedurak, haren definizioak baino gehiago. Ezarritako irizpideekin bat, behin eta berriro aldarrikatu izan da bereziki garrantzizkoa dela erregimen malgua diseinatzea, administrazio publikoak egoeraren (oporren eta abarren) arabera aldatzea izan dezan, baina, familien ikuspegitik, harrigarria da erakunde publikoek erabaki ahal izatea bisitak bertan behera uztea, eta epaileek haien erabakia –ordurako, gehienetan, betearazitakoa– berretsi bertzerik ez gitea.

8.6 ADINGABEAK HARRERA ETXEETAN HARTZEA

8.6.1. Helburua

Adingabeak harrera etxeetan hartzea da adingabeak babestutako zentroetara edo laguntzako etxebizitzetara eramatea –Nafarroan, hedatuago daude laguntzako etxebizitzak– eta dena delako harrera establezimenduaren edo etxearen erregimenean sartzea. Harrera etxeetan, zuzendariak egiten du babesgarri lana.

Behin eta berriz aipatzen ari garen filosofiari eta printzipioei jarraiki, 12 urtetik beherako haurrak, aldi baterako edo behin betiko, familiarengandik bereizten dituztenean, egokiena haiek familiar hartzea da, dela familia hedatuan edo dela haiena ez den familia batean. Adin horretatik beherako haurrak salbuespenezko egoeretan bakarrik har ditzakete harrera etxeetan, eta are gehiago 6 urtetik beherakoak; gainera, 6 urtetik beherako haurrek hiru hilabete eman ditzakete gehienez ere harrera etxean

15/2005 Foru Legeko 69.b) artikulua xedatzen du hori. Haren printzipio gidariekin bat, adingabeak harrera etxeetan hartzeak izan behar du bertze aukerarik ez dagoenean soilik aplikatu beharreko konponbidea.

Hala eta guztiz ere, adingabeak harrera etxeetan hartzea izaten da hartzten den lehenengo neurria, egoera ebaluatu eta, beharrezkoa izanez gero, haiek babesteko neurririk egokienak hartu bitartean; hain zuzen, behaketa eta harrera zentroetan hartzten dituzte. Dena dela, legediak berak dioenez, harrera etxeetako egonaldiak ahalik eta laburrena izan behar du, adingabeen ongizatea eta interesa dela-eta, harrera etxeetan luzarago egotea komeni denean izan ezik.

Ildo horretan, onartu beharra dago, azkenaldian bada ere, adingabeak harrera etxeetan hartzea zerbitzu multzo baten zatitzat hartzten dela orain, eta ez dela epe luzeko irtenbidea; aitzitik, bertze hainbat eginkizun betetzen ditu, hala nola, adingabeak larrialdietan hartzea, familiar hartu bitartean, edo familiar hartzeak huts egiten duenean. Hau da, halako xedeaniztasuna duen harrera motatzat hartzten da, esku hartzeko prozesuaren hainbat fasetan, gainerako neurriak modu eragingarrian gauzatzea ziurtatzeko.

Esku hartzeko eskuliburuak badakartza harrera mota honen oinarritzko elementuak ere.

Hasiera batean, konponbide egokitzen du, beharrezkoa denean eta baldintza egokietan erabiltzen bada betiere, eta, alde horretatik, nabarmentzen du erabili behar dela adingabeak bertze

edozein neurrik baino on handiagoa egiten dionean. Nafarroako Foru Komunitatean Zailtasun Sozialak dituzten Haur eta Gazteendako Planarekin bat, Adingabeak Harrera Etxeetan Hartzeko Programaren helburua hartutako adingabeen egonkortasuna eta segurtasuna bermatzea eta haien oinarrizko beharrei erantzutea da.

Hartara, adingabeak harrera etxeetan hartuz gero, haien oinarrizko beharrei behar bezala erantzuten dietela ziurtatu behar da. Hain zuzen ere, honako behar hauei erantzun behar diete:

- Behar materialei (elikatu, jantzi, etab. beharri).
- Osasun laguntza izan beharri.
- Eskolatu beharri.
- Eskolan ikasten dutena finkatu eta zuzendu beharri.
- Adin bereko haurren berezko esperientzia normalak (etxebizitza egokia, ordutegiak, jarduerak, hezkuntza ereduak, aisia emateko jarduerak...) izan beharri.

Gainera, harrera etxeetako baliabideak adingabeei maitasuna, babesa, konfiantza, segurtasuna eta egonkortasuna eskaintzeko moduan antolatu behar dira, eta, horretarako, haurrak babesteko sistema osatzen duten gainerako baliabideez gain, hartzen dituzten adingabeen eta haien familien beharrei erantzuteko beharrezko baliabideak izan behar dituzte. Horregatik, gutxienez, honako alor hauetan eman behar dute laguntza:

- Eguneroko bizimodua antolatzen.
- Osasun arloan.
- Prestakuntza arloan.
- Autonomia eta erantzukizun arloan eta gatazketan esku hartzen.
- Aisialdi eta komunitate arloan.
- Gizarte harremanetan eta osatzen duten taldearekiko harremanetan.
- Familiarteko harremanetan.
- Bertze erakunde batzuekiko harremanetan.

Harrera etxeetan hartzen duten haur bakoitza haren egoeraren eta beharren arabera ebaluatu behar da. Banan-banan ebaluatu behar dira, eta, gero, banakako heziketa planak egin behar dira, egoera konpontzeko plana gauzatzeko.

Horretarako, harrera etxeen ezaugarriei dagokienez, plangintza, antolamendu eta funtzionamendu arauak oinarritu behar dute haurren beharrei

ahalik eta modu hobereanean erantzun beharrean, bai pertsona gisa eta bai talde gisa.

Alde horretatik, 1/1996 Lege Organikoko 21. artikulua xedatzen duenez, erakunde publikoek adingabeak hartzeko zerbitzu eta zentro espezializatuak aurretik baimendu, akreditatu eta erregistratu behar dituzte, eta haien funtzionamenduari buruzko araubidea bereiz arautu. Aparteko arreta jarri behar dute segurtasun eta osasun gaietan, langileen kopuruan eta prestakuntzan, hezkuntza proiektuan eta adingabeek barne funtzionamenduan parte hartzeko bideetan, eta baita haien esku-bideak bermatzen laguntzen duten gainerako baldintzetan ere. Horretarako, Legeak, berariaz, betebeharrak ezartzen die adingabeak babesteko eskumena duten erakunde publikoei: sei hilean behin gutxienez, zentroak eta zerbitzuak ikuskatzea; Ministerio Fiskalari, aurrekoek gain, haiek zaintzea ere ezartzen dio.

Nafarroako araudiaren esparruan, berriz, 15/2005 Foru Legeko 91. artikulua eta hurrengoek hainbat agindu ezartzen dituzte harrera etxeen araubideari eta haietan bizi diren adingabeei buruz, baina haien antolamendua eta funtzionamendua aurrerago garatuko omen da, arau bidez. Halere, hasiera batean, Foru Legea garatzeko foru dekretuaren proiektuak ez dakar halakorik. Horregatik, esparru hau lehenbailehen arautu behar da, gizarte zerbitzuen arloko baimen, arau-hauste eta zehapenen araubideari buruzko maiatzaren 23ko 209/1991 Foru Dekretuko xedapenak eguneratuz eta osatuz.

Halaber, Haur eta Gazteendako Planak berariaz aipatzen duen programetako bat adingabeak harrera etxeetan hartzeko programa da, baina, egia erran, ez dago egoera guztietan balio duen programa edo harrera etxe bat ere. Izan ere, erran bezala, halako baliabideak behar dituzten adingabeen beharrik askotarikoak dira. Gainera, beharrok aldatu egin dira denboraren poderioz, eta gaur egun harrera etxeetan hartzen dituzten adingabeen ezaugarriak eta beharrik oso ezberdinak dira duela zenbait urtekoen aldean.

Azken batean, baliabide hau behar duten gazteen eta nerabeen ezaugarrietara eta beharretara behar bezala egokitu eta haiei behar bezala erantzutea da harrera mota honen funtsezko erronka, eta, horretarako, harrera etxeen eta etxebizitzaren sareak dibertsifikatu egin behar du eta askotariko laguntza programek eta harrera etxe motek osatu behar dute.

Esku hartzeko eskuliburuak hainbat programa aipatzen ditu, behar horri erantzutearren. Hala ere, Nafarroako harrera etxeetako egungo egoeraren

oinarria Harrera Etxeetako Oinarrizko Programa da funtsean. Hain zuzen ere, eskuliburuak aipatzen duen lehen programa da, eta bertze batzuen bidez osa daiteke, harrera etxe bakoitzean hartzen dituz-

ten haurren eta nerabeen ezaugarrien eta beharren arabera.

Zehatz-mehatz, honako programa hauek aipatzen ditu eskuliburuak:

<i>Adingabeak harrera etxeetan hartzeko oinarrizko programa</i>	“Oinarrizko” izena du, bertze programen oinarria delako, eta legezko babesaren ezartzen zaien 4tik 14 urtera bitarteko haur eta nerabe gehienek beharrei erantzuteko egokia da.
<i>Larrialdietako laguntza programa</i>	Krisialdian berehala laguntzeko erabiltzen da, haurrak eta nerabeak etxetik ateratzea ezinbestekoa denean haiek babesteko.
<i>Atsedean hartzeko programa</i>	Haurra edo nerabea zaintzeko da, hura zaintzea edo harekin bizitzea aldi batez tentsio iturri handiegia bihurtzen denean gurasoentzat eta egoera horrek familiaren egonkortasuna arrisku larrian jartzen duenean, eta haurrak babesgabe daudenean laguntzeko erabiltzen da.
<i>Haur txiki-txikiak laguntzeko programa</i>	Babesteko, familiarengandik bereizten dituzten 0tik 3 urtera bitarteko haurrak laguntzeko da, bertze familia batean hartzea egoki edo posible ez denean, eta salbuespeneko egoeretan bakarrik erabiltzen da.
<i>Ezgaitasun larriak dituzten adingabeak laguntzeko programa</i>	Babestu egin behar diren, ezgaitasun fisiko edo psikiko esanguratsuak dituzten eta, ondorioz, etengabeko laguntza berezia behar duten haurrak eta nerabeak laguntzeko da.
<i>Ezgaitasun larriak dituzten adingabeak laguntzeko programa</i>	Babestu egin behar diren, ezgaitasun fisiko edo psikiko esanguratsuak dituzten eta, ondorioz, etengabeko laguntza berezia behar duten haurrak eta nerabeak laguntzeko da.
<i>Jokabide arazo larriak dituzten adingabeak laguntzeko programa</i>	Babestu egin behar diren, oso jokabide arazo larriak dituzten eta talde baten baitan bizitzeko zailtasun espezifikoak dituzten haurrak eta nerabeak laguntzeko da; hainbatetan, arazo psikiatrikoekin (akutuekin zein kronikoekin) eta droga gehiegi kontsumitzearekin batera jazotzen dira arazok eta zailtasunok, edo haien ondorio dira.
<i>Helduen laguntzarik ez duten adingabe atzeritarrak laguntzeko programa</i>	Helduen laguntzarik ez duten eta familiaretan guztiz babesgabe dauden 12 urtetik gorako nerabeak lagundu eta babesteko da, erabateko beregaintasuna lortzen eta gizarteratu eta laneratzen laguntzeko.
<i>Nor bere kabuz bizitzeko prestatzeko programa</i>	Babestu egin behar diren 14 urtetik gorako nerabeak lagundu eta babesteko da, pertsona beregain gisa gizarteratzeko beharrezko oinarrizko abileziak garatzeko.

Era berean, esku hartzeko eskuliburuak programa bakoitza definitzen du, balizko hartzaileak nor diren, kasuan-kasuan zer zerbitzu eman edo eskaini behar diren eta zer baliabide behar diren horretarako. Kasuan-kasuan, Haur eta Gazteendako Planeko hainbat ekintza ere aipatzen ditu, hala nola, harrera etxeetan eta etxebizitzetan lan egiten duten profesionalak trebatzeko programa espezifiko bat sortzea.

Azkenik, azaldutako guztiaren ildoan, erakundeak elkarrekin koordinatzera deitu nahi ditugu berriro ere, ezinbesteko baldintza den aldetik haurren eskubideak eta babesa ziurtatzeko, eta, horretarako, txosten osoan nabarmendu dugun bezala, jakintza arlo eta sektore askoren artean eta sarean lan egin behar da, esku hartzeko eskuliburuak berak dioenez.

Hartara, Adin Txikikoak Babesteko Ataleko teknikariek aldian-aldian kasu bakoitzean esku hartzen duten zerbitzuekin eta profesionalekin izaten dituzten zuzeneko harremanez gain, ziurtatu behar da zerbitzuok eta profesionalok bide eta sis-

tema egonkor eta zaluak izatea, elkarrekin koordinatzeko eta kasuan-kasuan esanguratsua den informazioa zuzenean helarazteko elkarri.

Esku hartzen hasten denetik, halako bideak eta sistemak daudela eta ondo funtzionatzen dutela ziurtatu behar da, eta kasuan kasuko arduradunak bilerak antolatu eta sustatu behar ditu esku hartzen duten zerbitzuen eta profesionalen ordezkariekin (oinarrizko gizarte zerbitzuekin, harrera etxeekin, Familiar Esku Hartzeko Lantalde Espezializatuarekin, hezkuntza arlokoekin, adimen osasunaren alorrekoekin...), dena delako egoera aztertu eta elkar koordinatzeko.

8.6.2. Bildutako datuak

Jarraian, Nafarroan egun dauden harrera etxeak (nolanahikoak) kudeatzen dituzten erakundeek eta elkarteek haiei buruz helarazi dizkiguten datuak eta bakoitzeko tokien kopuruari buruzkoak emanen ditugu. Departamentuak berak informazio eskariari erantzunez adierazi digunez, adingabeak harrera etxeetan hartzeko oinarrizko programa lantzen dute horietan guztietan.

BEHAKETA ETA HARRERA ZENTROAK 2004 eta 2006 artean hartutakoak

	2004. urtea	2005. urtea	2006. urtea
Behaketa eta harrera zentroak	110	147	161
Otik 12 urtera bitartekoentzat (Xilema)	41	63	65
12tik 18 urtera bitartekoentzat (Ilundain Haritz Berri)	69	84	96

BEHAKETA ETA HARRERA ZENTROAK 2006an hartutakoak eta joaten utzitakoak

	2006. urtea		
	Hartutakoak	Joaten utzitakoak	Lagundutakoak
Behaketa eta harrera zentroak	147	151	161
Otik 12 urtera bitartekoentzat (Xilema)	55	60	65
12tik 18 urtera bitartekoentzat (Ilundain Haritz Berri)	92	91	96

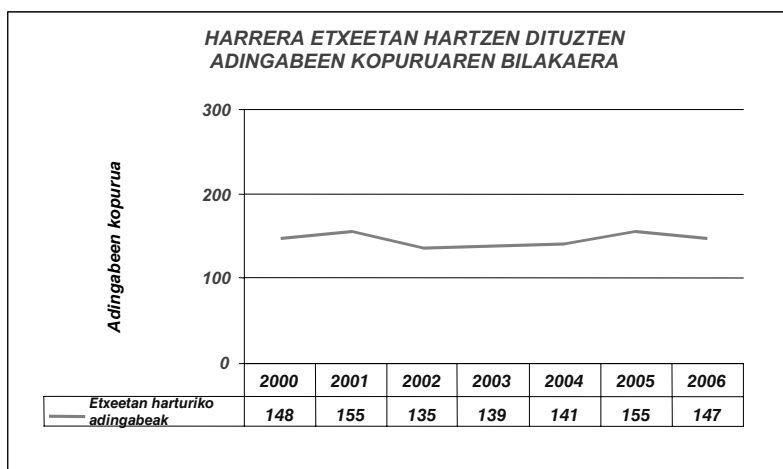
Harrera eta behaketa zentroek kasu bereziak ere tratatu behar dituzte, hala nola, helduen laguntzarik ez duten adingabe atzerritarrenak, baina, Nafarroan, egoera ez da larria oraindik.

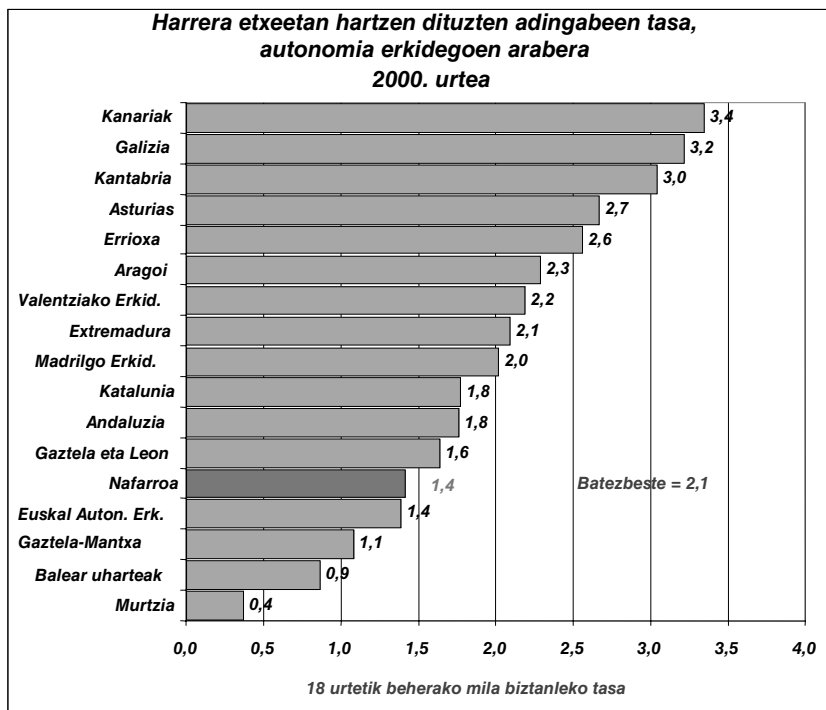
	2005eko urt.-abe.	2006ko urt.-ira.
Behaketa eta harrera zentroetan izandakoak	18	12
Behaketa eta harrera zentroetan jarraitzen duena	1	1

Nazionalitate askotako adingabeak hartzen dituzte behaketa eta harrera zentroetan: errumaniarrak, marokoarrak, portugesak, aljeriarrak, kroaziarrak eta frantsesak.

Familia Zuzendaritza Nagusiaren arabera, gehienak (familiarik dutenak) familiarengana bidaltzen dituzte bueltan, baina bertze batzuk iheslariak eta bertze autonomia erkidego batzuetan babesgabe jotakoak dira eta hara itzularazten dituzte.

2006. urteko azaroan, Familia Zuzendaritza Nagusiak jakinarazi zigon helduen laguntzarik ez duten adingabe atzerritarrek laguntzeko baliabide bat diseinatzen ari zela. Hain zuzen ere, Estatuko administrazio nagusiak egindako deia erantzunez ari zen, Kanarietatik penintsulara ekarritako helduen laguntzarik gabeko adingabe atzerritarrek hartu eta laguntzera deitu baitzuen.





ADINGABEAK HARRERA ETXEETAN HARTZEA
Urtean urteko abenduaren 31ko egoera

	2005	2006
Behaketa eta harrera zentroak	14	10
0tik 12 urtera bitartekoentzat (Xilema)	10	5
12tik 18 urtera bitartekoentzat (Ilundain Haritz Berri)	4	5
Harrera etxeak	141	144
Navarra Nuevo Futuro elkartearen etxebizitzak	63	58
Xilema elkartearen etxebizitzak	40	37
Ilundain Haritz Berri fundazioaren neskentzako harrera etxea	5	10
Navarra Sin Fronteras elkartearen mutilentzako harrera etxea	16	18
Navarra Sin Fronteras elkartearen neskentzako harrera etxea	13	11
Dianova sarearen desohitzeko zentroa	4	3
GUZTIRA	155	147

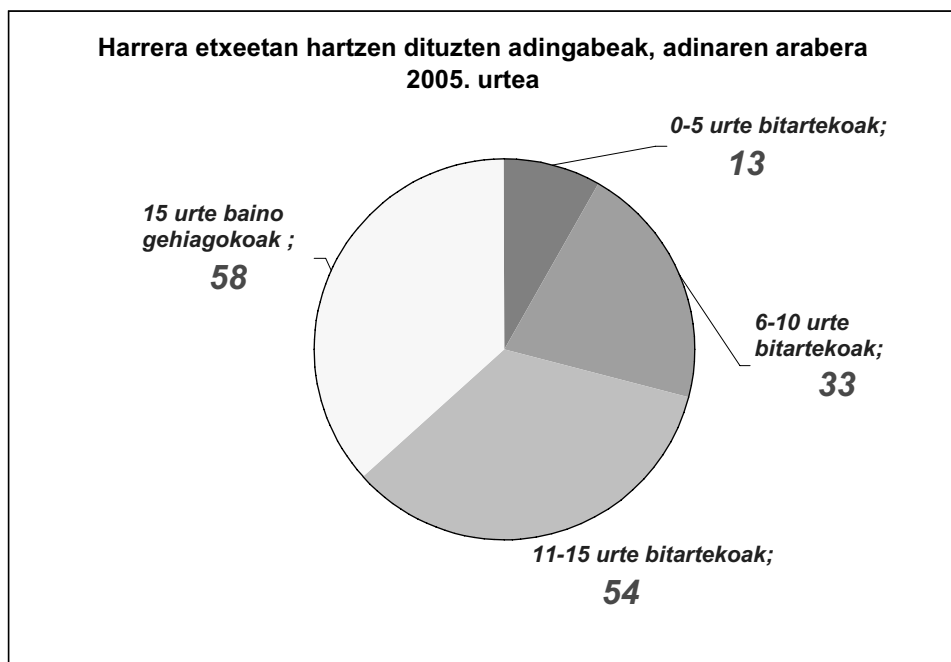
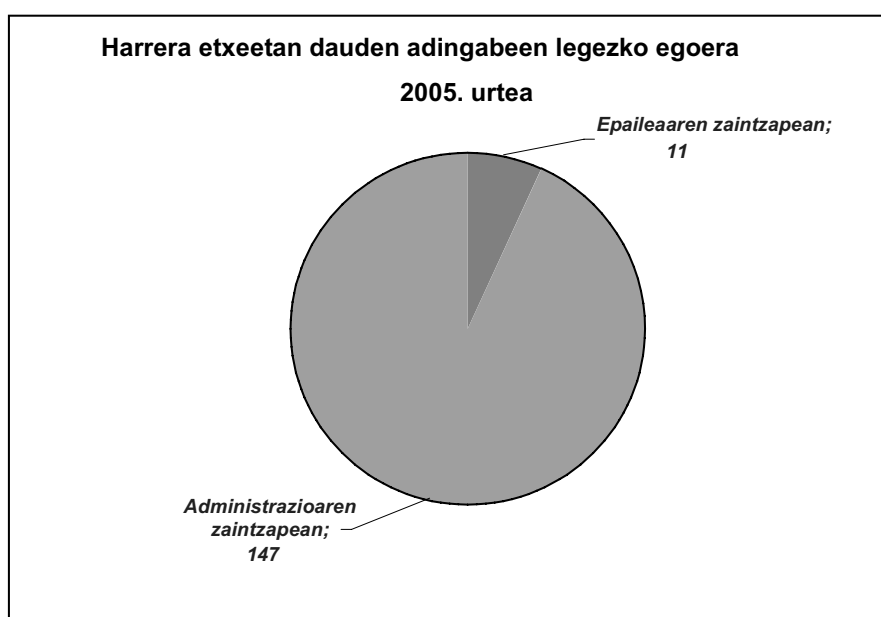
ADINGABEAK HARRERA ETXEETAN HARTZEA
2006an hartutakoak eta joaten utzitakoak

	2006. urtea		
	Hartutakoak	Joaten utzitakoak	Lagundutakoak
Barnealdiak	76	57	212
Navarra Nuevo Futuro elkartearen etxebizitzak	22	20	85
Xilema elkartearen etxebizitzak	18	5	53
Ilundain Haritz Berri fundazioaren neskentzako harrera etxea	14	9	19
Navarra Sin Fronteras elkartearen mutilentzako harrera etxea	11	9	27
Navarra Sin Fronteras elkartearen neskentzako harrera etxea	6	8	19
Dianova sarearen desohitzeko zentroa	5	6	9

Egoera jakin batzuetan, Familia Zuzendaritza Nagusiak laguntza ekonomikoak ematen ditu zailtasun sozial bereziak dituzten adingabeek itundu gabeko harrera etxeetako egonaldiak ordaintzeko.

ITUNDU GABEKO HARRERA ETXEAK

	2004	2005
Itundu gabeko harrera etxeetako egonaldiak ordaintzeko laguntza ekonomikoak	20	21
Zenbateko osoa	64.341	59.400
Kasu bakoitzeko batez bertzeko zenbatekoa	3.217	2.829



Laguntzako zentroi eta etxeei dagokienez, haietako kalitate irizpideei eta estandarrei buruz galdetu diogu Gizarte Ongizate, Kirol eta Gazteria Departamentuari, eta honako hau erantzun digu, hitzez hitz:

“Harrera etxeak kudeatzeko kontratuak arautzen dituzten klausula administratibo berezien orriek kalitate materiala eta funtzionamenduaren kalitatea neurtzeko ebaluazio tekniko nola egin behar den arautzen dute. Dena dela, etxeok kudeatzen dituzten zenbait erakundek ziurtagiri ofiziala (EFQM ziurtagiria) dute, eta bertze batzuk hura lortzeko bidean dira. Bestalde, 2007an, Familia Zuzendaritza Nagusiak harrera etxe guztiak ebaluatuko ditu.”

Harrera etxeen gainean egiten diren kontrolei dagokienez, berriz, zenbatean behin eta norik egi-

ten dituen eta gai horri buruzko txostenik dagoen galdetu eta zera jakinarazi digu:

“Ataleko teknikariak harrera etxeetako lantalde teknikoekin biltzen dira astean behin. Bestalde, harrera etxeetan adingabe berri bat hartzen dute, banakako heziketa plana prestatzen dute, eta horixe erabiltzen dute jarraipena egiteko gidari; programa urtero berrikusi eta berregiten dute. Azkenik, txosten asko egiten dira; hain zuzen ere, Familia Epaitegiaren eskariari erantzunez eta baliabideak aldatzen direnean egiten dira.”

Azkenik, harrera etxeetako profesionalen prestatuntzari dagokionez, jakinarazi digute, 2004. urteko irailean, profesionalok trebatzeko prestatuntza plan bat jarri zutela abian, Familia Zuzendaritza Nagusiaren eta zuzendari eta arduradun pedagogikoen artean elkarlanean egindakoa.

HARRERA ETXEETAKO LANGILEENTZAKO PRESTAKUNTZA

	2005	2006
Ikastaro kopurua	1	2
Orduak	35	24
Deialdi kopurua	4	6
Eskola orduak, guztira	140	72
Parte hartzaileak		
<i>Dianova (Zanduetza)</i>	3	
<i>Ilundain fundazioa</i>	9	3
<i>Navarra Sin Fronteras</i>	24	29
<i>Nuevo Futuro</i>	25	44
<i>Mensajeros de la Paz</i>	14	37
Parte hartzaileak, guztira	75	113
Langile bakoitzeko eskola orduak, batez berte	14,3	7,2

Zehatz-mehatz, honako hauek izan dira antolatutako ikastaroak eta haien plangintza:

2005. urtea. IKASTAROA: “Adingabeak harrera etxeetan hartzea: kontuan hartu beharreko oinarriak eta jokabide egokiak”

- 1. modulua: Familia Epaitegiko lantalde psiko-sozialak harrera kasuetan esku hartzea.
- 2. modulua: Haurrak babestea.
- 3. modulua: Tratu txarrak / abandonua ulertzea.
- 4. modulua: Gizarte hezitzaileen eginkizuna harrera etxeetan.
- 5. modulua. Kalitatea, egiturez harago.
- 6. modulua: Droga kontsumoa.

2006. urtea. IKASTAROA: “Harrera etxeetan hartuta dauden adingabeen familiekin lan egitea”

- 1. modulua: Familien eta erakundeen eta familien arteko harremanen funtzionamendua ulertzea.
- 2. modulua: Familiarekiko komunikazioa.
- 3. modulua: Familiekiko lana, esperientziaren arabera.

2006. urtea. LAN SAIOA: “Adingabeei buruzko Legea. Harrera etxeetan aplikatzea.”

Familian hartzen dituzten adingabeen egoera aztertzeko bezala, Nafarroako Gobernuak Gizarte Ongizate Departamentuari datuak zuzenean eskatzeaz gain, harrera etxeak eta laguntzako zentroak kudeatzen dituzten erakundeekin eta elkarrekin harremanetan jarri gara, zehazkiago jakiteko nola funtzionatzen duten gaur egun Nafarroako Foru

Komunitatean ditugun harrera zerbitzuek. Hain zuzen ere, harrera mota honen inguruko ikuspegi kualitatiboa izan nahi genuen, oinarritzkoa baita adingabeak babesteko sistema osatzen duten neurrien artean, eta, horretarako, elkarrizketa erdi egituratuak egin ditugu harrera etxeetako ardura-dunekin eta galdeketa bat erabili dugu, hainbat ezaugarri kualitatiboren (toki kopuruaren, tipologia-ren, hartzen dituzten adingabeen adinaren...) berri izateko.

Harremanon esparruan, 2006ko azaroaren eta abenduaren artean, hainbat elkarrizketa egin ditugu adingabeak laguntzeko Nafarroako zentroetan, informazio gehigarria bildu eta hobeto ebaluatzeko egoera. Alabaina, jakin badakigu bisitak eta bisiten iraupena ez direla nahikoa harrera etxeetako egoera haien arduradunek ezagutzen duten bezain ondo ezagutzeko. Zehazki, honako erakunde hau-ekin elkarrizketatu gara:

- Asociación Navarra Nuevo Futuro elkartear-ekin, laguntzako etxebizitzetako buruz.

- Xilema elkartear-ekin, laguntzako etxebizitzetako, Behaketa eta Harrera Zentroari eta eguneko zen- troari buruz.

- Ilundain Haritz Berri fundazioarekin, Behake- ta eta Harrera Zentroari, baserri eskolari eta harre- ra etxeei buruz.

- Asociación Sin Fronteras elkartear-ekin, harrera etxeei buruz.

- Dianova sarearekin, kontsumoei buruz.

Lehenik eta behin, erakunde bakoitzaren eza- garriak dagokienez, zenbat denbora daramaten lanean adingabeekin, batzuk eta bertzeak bilakatu egin dira: lehenik, beharrezko egiturak aldatu dituzte, behar berrietara egokitzeko; bigarrenik, jarrerak, banakako plangintza egiteko modua, pro- gramak ezartzeko modua, autoebaluazioa eta adingabeen familietan esku hartzeko modua eral- datu dituzte, eta funtsezko aldaketa izan da; azke- nik, langileen trebakuntza, prestakuntza eta profe- sionalizazioa aldatu dute. Azken batean, nolabait, arazo berri eta askotarikoetara egokitzen saiatu dira, gero eta arazo gehiago baitaude eta haurrak babesteko sarea osatzen duen edozein erakunde- ren ikuspegitik erronka handia eta oso kezkarri- ak baitira.

Ildo horretan, kontuan izan beharra dago era- kunde guztiek konturik garrantzitsuenetan (harre- ran, ebaluazioan, kasun-kasuan esku hartzen...) esku hartzeko protokoloak prestatu dituztela, eta kalitate egiaztagiriak ere lortu dituztela batzuek. Gainera, harrera etxeetako lantalde teknikoak har-

tzen dituen adingabeen familiekin ere lan egiten du.

Hala eta guztiz ere, bada ezberdintasunik pro- iektuak aztertu eta gauzatzeko moduaren aldetik, etxe bakoitzaren esperientziaren, filosofiaren eta printzipioen, egindako bidearen... arabera, baina, oro har, egin ditugun elkarrizketetan eta bisitetan ikusi dugunez, guztiek onerako berritu dute bana- kako eta taldekako planak egiteko modua, eta behar bezain maiz egiten dituzte, harrera etxe bakoitzaren ezaugarriekin bat.

Alde horretatik, nabarmentzekoa da egoera jakin batzuetan esku hartzeko moduaren gaineko ikuskera, adingabeen arazoei oro har eta haien inguruko alor guztiak (pertsonek, familiartekoa eta gizarte, osasun, eskola, lan eta kultur arlokoa) kontuan izanik erantzun beharrean oinarritzen baita.

Nabarmentzekoa da, halaber, adingabe guztiek dutela nork bere banakako heziketa plana; nola- bait, banakako heziketa plana adingabe bakoitza- ren ingurunean esku hartzeko banakako progra- mazioa da. Gero eta sistematikokiago erabiltzen da, baina kontu izan behar da ez dadin bihurtu eskakizun formala, lan egiteko (kasuaren jarraipe- na egin eta adingabeen egoeraren plangintza eta bilakaera prestatzeko) benetako bitarteko baino gehiago

Harrera etxeen ezaugarriak dagokienez, berriz, aldaketa eta bilakaera prozesua jazo da alor hone- tan, eta erakunde handiak alde batera utzi eta talde txikiak elkarrekin bizitzeko unitateak sortu dira. Prozesu horri jarraiki, erran daiteke Nafarroan nagusi den eredu aipatutako bigarrena dela, eta, hartara, adingabeak elkarrekin bizitzeko eta haien artean harreman onak izateko jarraibideak landu nahi dituztela, baita adingabeak areago gizarteratu ere.

Batetik, toki guztiak administrazioarekin itundu- takoak dira, eta, kopuruari dagokionez, harrera etxeek zortzi eta hamasei adingabe artean har ditzakete; hain zuzen ere, laguntzako etxebizitzek eta zentroek zortzi adingaberentzako tokia izan ohi dute, baina Felix Etxegarai gazteentzako harrera etxeak hamaseirentzat du. Etxeen beraien eza- garriak direla-eta, batzuk neska-mutilentzat dira, eta bertze batzuk, neskentzat ala mutilentzat.

Bestetik, harrera etxeetan hartzen dituzten adingabeak 0tik 18 urtera bitartekoak dira. Familia Zuzendaritza Nagusiko Adin Txikiak Babesteko Atalak bideratzen ditu zerbitzuetara, baina adinga- be jakin bati harrera etxe bat edo bertzea egoki- tzea hartu behar dutenean dagoen toki kopurua-

ren arabera da, adingabeen beharren arabera baina gehiago.

Azkenik, funtzionamenduaren aldetik dauden ezberdintasunak, oro har, espezializazio mailaren eta laguntzen dituzten adingabeen ezaugarrien arabera dira. Erran bezala, behaketa eta harrera zentroak, laguntzako etxebizitzak eta zentroak, gazteentzako harrera etxeak eta bazterketa edo kontsumo arazoak dituzten adingabeak laguntzeko zentroak ditugu.

Hain zuzen ere, laguntzako hiru etxebizitza eta zentro, Oitk 12 urtera eta 12tik 18ra bitartekoentzako behaketa eta harrera zentroak, hiru harrera etxe eta droga kontsumitzaileentzako terapia zentroa bisitatu ditugu.

Oro har, erran daiteke horietako guztietako elementurik garrantzitsuenak (logelak, guztiek erabiltzeko eremuak, sukaldea, komunak, etab.) baldintza onetan daudela, baina, jakina, bada ezberdintasunik, instalazioen zahartasunaren arabera; gainera, bi behaketa eta harrera zentroetan hartzen dituzten adingabeen kopurua hartu behar lugetena baina handiagoa da, etengabe gertatzen diren egoera jakin batzuei adingabeak haientan hartuz erantzun beharra dela eta.

Harrera etxeetako langileei dagokienez, azkenik, nabarmentzekoa da, egin ditugun bisitei esker, ikusi dugula profesionalak, oro har, sakonki esku hartzen dutela adingabeen kasuetan, lan egiteko zailtasun nabariak izan arren –erakundeek harrera etxeetan hartzen dituzten adingabeei eta haiek laguntzeko dituzten langileen zerrendari buruz betetako galdeketa informazioa 6. kapituluaren eman dugu–.

209/1991 Foru Dekretuak harrera etxeetan etengabe egon behar duten langileen gutxieneko kopurua eta zuzeneko laguntza eman behar dutenena ezartzen du, eta bete egiten da, baina, harrera etxeek funtzionatu egiten badute, langileek etengabe arduratu behar dute, adingabeak urteko egun guztietan egun osoz lagundu behar direlako. Hori dela-eta, lan baldintzak eta lanaldia latzak dira, eta, gainera, ordainsaria ez da oso ona. Horregatik guztiatik, profesionalak (batez ere, hezitzaileak) ez dira luzaroan aritzen eta txandatu egiten dira, eta, ondorioz, laguntzaren kalitatea okerragoa da.

Harrera etxeak kudeatzen dituzten erakundeek helarazi digutenez, urtero jakinarazten diote administrazioari zer aldaketa izan diren langileen artean, eta harrera etxe edo zentro bakoitzean esku hartzen duten lantaldeak ikuskatzen dituzte; oro har, erakundeetan izaten diren lantalde teknikoek

ikuskatzen dituzte, baina litekeena da inori berariaz kontratua egitea ere.

Halaber, haien lan egiten duten profesionalak espezifikoki eta jarraituki prestatzeko barne jarduerak antolatzen dituztela erran digute. Hala ere, askotariko egoerei aurre egin behar dietela eta hartzen dituzten adingabe batzuek harrera etxeetan arazoak sortzen dituztela-eta, langileei behar bezalako prestakuntza ere eman behar zaie, indarkeriazko gatazkei eta istiluei aurre hartu eta halakorik ez jazotzeko batez ere; izan ere, oso gutxitan azaleratzen da, baina indarkeria halako zerbitzu espezializatuetako profesionalen kezka nagusietako bat da.

Azkenik, elkarrizketen bidez, harrera etxeak kudeatzen dituzten erakundeek eta elkarteek zenbait ekarpen egin dituzte adingabeak harrera etxeetan hartzeari buruz, eta hainbat bat etorri dira. Bertzeak bertze, honako hauek nabarmendu ditzakegu:

- Sistemak lan gehiegi du egiteko, eta, ondorioz, egoera jakin batzuetan ez da behar bezain azkar esku hartzen. Berez, ez dira kexu Adin Txiki-koak Babesteko Ataleko lantaldeen lanari buruz, baina jakitun dira alor honetan administrazioaren eredia erabiltzeak geldotasuna eta burokratizazioa dakarrela.

- Alor honetan gero eta kasu gehiago sortzen dira eta kasuak gero eta zailagoak dira, eta, hori dela-eta, baliabideak dibertsifikatu egin behar dira. Izan ere, gaur egun, sistemak berdinak bailiran tratatzen ditu kasu guztiak, baina ezin da halakorik egin, baliabideek eta laguntzak zeharo ezberdinak izan behar baitute egoera jakin batzuetan (adingabeek autismoa, buruko gaixotasunak, jokabide arazoak... dituztenean). Hori dela-eta, sistema arruntak ezin die behar bezala erantzun. Azken batean, babesgabe dauden adingabe guztiak ez dira berdinak, eta, egoera berezi askotan, laguntzak ere berezia izan behar du.

- Arazo berriak sortzen ari dira esparru honetan, hala nola, immigrazioa (helduen laguntzarik ez duten adingabe atzeritarrek) eta babes sistemak ohiko desegituraketa estereotipoarekin bat ez datozen familietan esku hartu beharra gero eta gehiago.

- Inork aipatu du komenigarria izan daitekeela eremu honetan aritzen diren profesionalak arnasberitzeko bideak asmatzea. Izan ere, familia biologikoek gero eta iritzi hobea dute haietaz, beren seme-alabak laguntzea haien esku uzten duten aldetik, baina gero eta egoera konplexu eta zailagoi aurre egin behar diete.

– Lan zaila egin behar dutenez gero, harrera etxeetako profesionalek laguntza teknikoak dute, eta funtsezkoa da, egiten duten lan mota dela eta. Hartara, langileak gutxiago txandakatzea ere lorzen dute.

– Adin Txikikoak Babesteko Atalarekiko harremanari dagokionez, kasuen jarraipen egokia egiten du, eta alor honetan ez da behar etengabeko laguntza zerbitzurik, beren baliabideak baitituzte adingabeen beharrei erantzuteko, baina, lehen erran bezala, beharrezkoa da Atalak hobeto egitea adingabeen banakako ebaluazioa eta informazio gehiago ematea bakoitzaren egoerari buruz.

– Nafarroako Gobernuako departamentuek, oro har, ulerberagoak izan behar dute adingabeekin eta gehiago parte hartu behar dute laguntzan. Aurrerapauso handia izanen litzateke hori harrera etxe guztien funtzionamendu orokorrean, eta ona litzateke adingabeei alor guztietan behar duten laguntza emateko: eskola, lan, osasun... arloan. Oro har, harrera etxeetako langileek arazoak dituzte, eskola arloan ulertzen ez dituztelako, eta, batik bat, adimen osasunaren alorreko zerbitzuek behar bezalako laguntza eman diezaieten; inoiz, kabinete partikularrekin egin behar dute beharrezko zerbitzuak eskuratzeko kontratua. Dena dela, alor horietan ere lan gehiegi izatearen ondorio da hori guztia, nagusiki.

– Adingabeek 18 urte bete eta sistema utzi beharri dagokionez, denbora asko daramate planteatzen ez duela batere zentzurik hainbat urtetan baliabide publikoak erabiltzea haiek babesteko eta, adindun bihurtzen direnean, kale gorrian uztea, sistematik bertzerik gabe botatzea. Adingabeen ikuspegitik, 18 urte betetzetik hurbil egotea benetako trauma da, horren beldur direlako, eta, gainera, azkenean, litekeena da familia-rengana itzuli behar izatea, kaltegarria izan arren. Horregatik, adingabeak beregain bihurtzen laguntzeko baliabide berriren bat (esaterako, egokitzeko etxebizitzak) sortu beharra dago, 18 eta 21 urte arteko gazteak hartzeko; izan ere, adingabeek etxetat har dezaketen erreferente bat eta zaintzen dituen norbait behar dute, eta kostua ez litzateke oso handia, gazteek ordaintzen lagun dezaketelako, beren diru-sarreraren eta abarren bidez. Zenbait erakunde sortzen ari dira proiektuaren bat zailtasunak dituzten adingabeak laneratzeko, baina administrazioek eta bertze estamentu batzuek (hala nola, enpresek eta auzoetako gizarte etxeek) gehiago parte hartu beharko dute, azken finean, esku-hartzea osoa izateko. Guztioi dagokigu.

– Inork aipatu duenez, Gizarte Ongizate, Kirol eta Gazteria Departamentuak bultzatu behar du harrera etxeak kudeatzen dituzten erakundeen

artean aldian-aldian bilerak edo bilguneak antola daitezten, nork bere esperientziaren, jardunbideen eta iritzien berri elkarri emateko, asko lagunduko bailuke ematen dituzten zerbitzuak aberastu eta hobetzen.

– Zenbait erakunderi arazo ekonomikoak dakarzkie administrazioak ordainketa atzeratzeak; oro har, atzerapena hilabetekoa da, baina, batzuetan, luzeagoa.

Ondorio gisa, adingabeak harrera etxeetan hartzeari dagokionez, berriro ere nabarmendu behar dugu komeni dela haien inguruan oro har dugun ikuskera aldatzea eta harrera etxeak ez hartzea bigarren mailakotzat. Egoera jakin batzuetan, oso baliagarriak izan daitezke eta, orain arte errandakoarekin bat, askotariko zerbitzuak ematen dituzte, kasuan-kasuan eta esku hartzeko prozesuaren fase bakoitzean, kasuan kasuko beharrei erantzuteko baliabiderik egokienak batera erabiltzeko moduan.

Alde horretatik, nabarmentzekoa da elkarte pribatu horiek guztiek egiten duten lana, sistema publikoa laguntzeko sarea osatzen baitute. Beharrezko lana da adingabeen (etorkizuneko helduen) ongizatea eta garapen egokia alde guztietatik lortzeko, eta erakundeek ahalik eta laguntza eta babes handiena eman behar diete.

8.6.3. Adingabeen iritzia

Lehen ere erran dugu, txostena egiteko, elkarrekin arduradunekin elkarrizketatu, harrera etxe-etara joan, harrera etxeetako arduraduneri galdeketa egin eta zuzenean behatzeaz gain, laguntzen dituzten adingabeen iritzia ere bildu dugula, garrantzitsu baiteritzogu haiek txostenaren zati baten partaide sentitzeari eta, hartara, azaltzeari zer iritzi duten, babes sistemaren onuradun nagusiak diren aldetik, hark ematen dien laguntzari buruz.

Horretarako, elkarrizketa laburrak egin dizkiegu, eta, gainera, galdeketa xume bat diseinatu dugu, haien ulermenera egokituta dauden eta erantzuten errazak diren galdez osatutakoa. Helburua harrera etxean edo laguntzako etxebizitzan ongi dauden jakiteko beharrezko informazio guztia eta haren funtzionamenduari buruzko iritzia biltzea zen, baita zaintzaileekiko eta haiekin harremanetan dauden arduradunekiko harremanei buruzkoa ere.

Haren bidez, zenbait gauzari buruz galdetu diegu: zer atsegin duten harrera etxean eta zer ez, zer iritzi duten arauari buruz, norengana jotzen duten zerbait oker dagoenean, nola bideratzen dituzten kexak, erabakitze ahalmenik duten,

nola interpretatzen dituzten egoera batzuk eta ber-
tzeak, nolakoa den eguneroko lankidetzaz, zer falta
zaien, zer nahi duten...

Jakina, badakigu adierazi dituzten nahiak eta
iritziak adingabeen berezkoak direla. Hortaz, kon-
tuan izan behar dugu idealistak izateko joera dute-
la, eta kontuz ibili iritzi jakin batzuk neurtzen; zen-
bait, gainera, bideraezinak dira, harrera etxearen
ezaugarriak eta adingabearen egoera bera direla
eta.

Nolanahi ere, oro har, norberaren egoeraren
berezko baldintzatzaileak gorabehera, pozik
daude funtsean harrera etxearen baldintzekin eta
ematen dieten laguntzarekin.

Jarraian, galdeketen bidez zer datu bildu ditu-
gun azalduko dugu, eta galderen emaitzak zein
izan diren.

1. taula. Galdeketei erantzun dieten adinga- been kopurua harrera etxeko

36 haurrek erantzun diete galdeketei, eta Aso-
ciación Navarra Sin Fronteras elkartearen Gaztebi-
de eta Felix Etxegarai harrera etxeetan, Xilema
elkartearen laguntzako etxebizitzetan eta Behake-
ta eta Harrera Zentroan, Ilundain fundazioaren La
Loma harrera etxean eta Behaketa eta Harrera
Zentroan eta Asociación Nuevo Futuro elkartearen
etxebizitzetan bizi dira.

Haurren eta nerabeen kopurua		Sin Fronteras		Xilema		Ilundain		Nuevo Futuro	Guztira
		Gaztebide	Felix Etxegarai	Etxebi- zitzak	BHZ	La Loma	BHZ		
Adina	6-11 urte			3				2	5
	12-15 urte	2	3	1	1	2	3	4	15
	16-18 urte	5	2				3	4	14
	Adinduna							1	1
Sexua	Mutilak		5	1			3	4	13
	Neskak	7		3	1	2	3	7	23
GUZTIRA		7	5	4	1	2	6	11	36

Elkarrizketatutako haur gehienak nerabeak dira: % 80,55ek 12tik 18 urtera bitartean dituzte; haien erdiak, 12tik 15era bitartean, eta bertze erdiak, 16tik 18ra bitartean. Hau da, galdeketari nerabeek erantzun diote gehienbat.

ZER ATSEGIN DUTEN HARRERA ETXEAN ETA ZER EZ

	Bai	Erdizka	Ez
Bizikideak	% 86,1	% 11,1	% 2,8
Hezitzaileak	% 80,6	% 8,3	% 8,3
Zuzendaria	% 80,6	% 5,6	% 13,9
Familia tratatzen duten modua	% 77,8	% 0,0	% 22,2
Janaria	% 72,2	% 8,3	% 19,4
Jolasak	% 69,4	% 0,0	% 30,6
Giroa	% 66,7	% 8,3	% 27,8
Dekorazioa	% 58,3	% 2,8	% 38,9
Arauk	% 41,7	% 8,3	% 50,0

Lehenik, harrera etxeko eguneroko bizitzaren zenbait ezaugarri aipatu eta galdetu diegu zein atsegin duten eta zein ez, eta adingabe gehienek erantzun dute janaria, jolasak, giroa eta bizikideak atsegin dituztela. Hain zuzen ere, galdeketari erantzun diotenen % 86k erantzun dute adiskideak atsegin dituztela, bertze edozein galderari baino gehiagok, baina, dena dela, pentsatzekoa zen, adin horretan mailakideek osatzen duten taldea baita erreferente nagusia.

Iritzirik parekatuenak harrera etxeko arauak buruzkoak izan dira, hiruko alde bertzerik ez baitago baieztokoren eta ezeztokoren artean, ezeztokoren alde. Dena dela, arauen kontra egitea ere bada nerabeen ohiko ezaugarria, batez ere, kontuan hartuta harrera etxeetan bizi diren adingabeak egoera berezian eta familiarengandik bereiz daudela.

Nabarmentzekoa da, bizikideen ondoren, hezitzaileei eta zuzendariari buruz dutela iritzi onena, neurri berean. 36 adingabeetatik 29k erantzun dute harrera etxeko bai hezitzaileak eta bai zuzendaria atsegin dituztela.

Oro har, adingabe gehienek (bai laguntzako etxebizitzetakoek eta bai harrera etxeetakoek) iritzi ona dute aipatutako gai guztiei buruz, harrera etxeetan pozik dauden eta haletara ondoko egokitu diren adierazgarri.

Hala ere, pentsatzekoa zenez, 12tik 18 urtera bitartekoentzako behaketa eta harrera zentroan bizi direnen iritzia txarra da, bizikideei buruz izan ezik; hain zuzen ere, bost aldiz okerragoa da. Dena dela, kontuan izan behar dira haren ezaugarriak eta adingabeek denbora gutxi ematen dutela; hori dela-eta, han hartzen dituztenek ez dute etxetzat hartzen.

	Bai	Batzuetan	Ez	GUZTIRA
Komunean zaudenean ezin baduzu kisketa itxi, nahiago zenuke itxi ahal izatea?	% 91	% 0	% 9	% 100
Atsegin al duzu zure logela?	% 80	% 0	% 20	% 100
Gustura al zaude zure logelan?	% 71	% 0	% 29	% 100
Jotzen al dute langileek atea sartu baino lehen?	% 66	% 6	% 29	% 100
Bertze norbaitena ere al da logela?	% 60	% 0	% 40	% 100
Ba al duzu leku egokirik maite dituzun gauzak gordetzeko?	% 62	% 0	% 38	% 100
Itxi al dezakezu komuneko kisketa?	% 43	% 0	% 57	% 100
Nahi duzunean eta bakarka dei al dezakezu telefonoz?	% 29	% 6	% 66	% 100
Giltzatu al dezakezu armairu edo tiraderaren bat?	% 8	% 0	% 92	% 100

Pribatutasunari eta isilekotasunari buruzko irizkiak askotarikoak dira bai harrera etxeetan bertan eta bai galdera bakoitzaren esparruan. Armairu edo tiradera bat giltzaz ixterik duten galdetu eta ezetz erantzun izana nabarmendu beharrean gaude, baina litekeena da laguntzako etxebizitza eta harrera etxe guztietako araua izatea, eta, hortaz, ez dugu hartuko esanguratsutzat.

Adingabeen erdia baino gehiago bertze norbaitekin bizi dira, baina, hala ere, gehienek beren logela atsegin dute eta gustura daude han.

Adingabeen % 55,56k ezin dute komuneko kisketa itxi, baina haien % 88,9k nahiago luke ahal

balu. Nerabeek intimitatea izatea oinarrizko eta beharrezkoa da behar bezala garatzeko, nahiz eta arazoren bat sortu harrera etxeek bete beharreko segurtasun arauekin.

Galdeketari erantzun dioten gehienek adierazi dute harrera etxeko langileek atea jotzen dutela logelan sartu aurretik, intimitatea errespetatzeko, baina hamarrek ezetz erran dute.

Telefonoari dagokionez, % 63,9k ezin dute nahi dutenean eta bakarka erabili, eta halako egonezina pizten die horrek, adiskideekin hitz egiteko gehien erabiltzen duten komunikabidea baita.

	Bai	Erdizka	Ez	GUZTIRA
Ba al dakizu zein diren harrera etxeko arauak?	% 100	% 0	% 0	% 100
Ba al dakizu zein diren arauak ez betetzearen ondorioak?	% 94	% 3	% 3	% 100
Galdetzen al dizute iritzia arauak egiteko?	% 33	% 11	% 56	% 100
Bidezkoak iruditzen al zaizkizu arauak ez errespetatzearen ondorioak?	% 43	% 6	% 51	% 100
Erabiltzen al da janaria kentzea diziplina ezartzeko?	% 31	% 0	% 69	% 100

Adingabe guztiak dute nork bere harrera etxeko arauen berri, eta, horri esker, errazago kokatzen dira han. Ildo horretan, % 91,67k dakite zein diren arauak urratzearen ondorioak, eta, horri esker, hobeto egokitzen dira harrera etxera.

Harrera etxeko arauak egiteko kontuan hartzen dituzten galdetu eta adingabe gehienek erran dute ezetz edo neurri batean bertzerik ez dituztela kontuan hartzen, eta % 33k bakarrik erantzun dute baietz, galdetu egiten dietela edo kontuan hartzen dituztela uste dutela.

Adingabeen % 50ek baino gehixeagok uste dute arauak urratzearen ondorioak ez direla bidez-

koak, baina ez da nabarmentzekoa. Ondorioak pribilegioak kentzea izaten dira oro har, eta min egiten die horrek.

5. taula. Zerbait oker dagoenean...

Atal hau da jakiteko adingabeek zer pertsona jotzen duten konfiantzazkotzat eta nork uste duten laguntzen dituela.

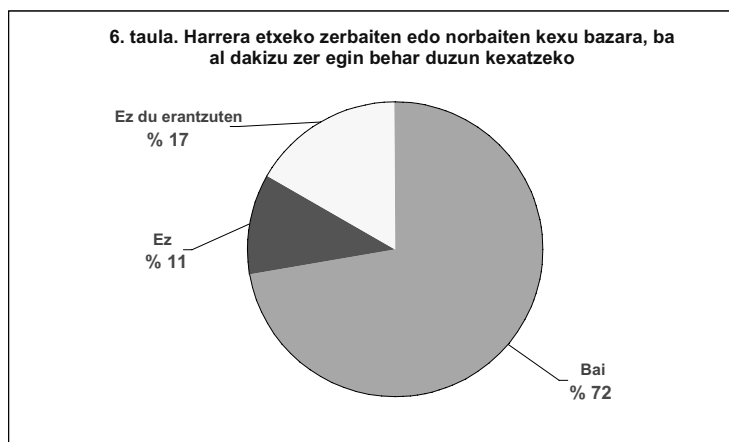
Proposatutako galderari erantzun bat baino gehiago ematen ahal zioten, nahi adina, eta ez zuten ordenan erantzun behar; aipatu bertzerik ez zuten egin behar.

Ez bazaude ondo eta norbaitekin hitz egin nahi baduzu, norekin nahiago duzu?	Guztira	%
Lagun batekin	16	16
Hezitzaile edo tutorearekin	15	15
Amarekin	15	15
Anai-arrebekin	12	12
Bertze hezitzaile batekin	10	10
Bertze norbaitekin	10	10
Bertze senide batekin	8	8
Aitarekin	7	7
Harrera etxeko bertze norbaitekin	3	3
Zuzendariarekin	1	1

Adingabe gehienek (% 44,4k) adiskide batekin hitz egitea nahiago dutela erantzun dute, baina puntu bakarreko aldea dago nor bere hezitzailearekin eta amarekin hitz egitea nahiago dutenen aldean, hezitzaileak harrera etxeetan dauden adingabeen erreferente eta euskarri bilakatzen diren seinale.

Zuzendariarekin hitz egitea nahiago dute gutxi-en: adingabe batek soilik hautatu du hura erreferente.

Ildo horretan, bertze senide batek, aitak edo harrera etxeko bertze langileek ere ez dute lehen-tasunik.



Gehienek dakite zein den kexak aurkezteko prozedura, eta lau adingabek bakarrik erantzun dute ez dakitela haren berri.

Zer egiten duzu?	Guztira	%
Harrera etxeko hezitzaile batekin hitz egin	22	65
Senide batekin hitz egin	5	15
Gizarte Ongizate Departamentuko norbaiti idatzi edo deitu	2	6
Ez dakizu kexa nori aurkeztu	2	6
Ezer ez, ez zarelako kexu	2	6
Ezer ez, ez zarelako ausartzen	1	3

Zerbaiten kexu direnean, adingabeen % 65ek hezitzaile batengana jotzen dute. Berriz ere, argi dago hezitzaileak direla haien erreferenteak.

Oso-osoa adingabe gutxik idazten edo deitzen dute Gizarte Ongizateko Departamentura –bik–, ez dute ezer egiten –hiruk– edo ez dakite nori aurkeztu kexa –bik–.

Senitartekoei dagokienez, bost adingabek bakarrik hitz egiten dute haiekin. Ondorioa da harrera etxeko kontuak harrera etxean bertan garbitzen direla, hezitzaileekin, haiek baitira adingabeen erreferenteak.

gurasoak ikustea, oporrak erabakitzea...

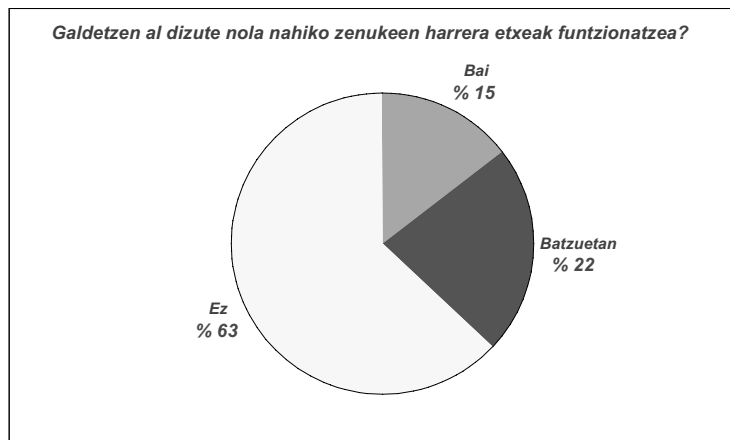
	Bai	Erdizka	Ez	Erantzunik ez	GUZTIRA
Ba al dakizu nola erabakitzen duten zuri buruz?	% 64	% 0	% 31	% 6	% 100
Galdetzen al dizute zer nahi duzun erabakitzen dutenean?	% 69	% 8	% 17	% 6	% 100
Galdetzen al diete guraso edo tutoreei edo bertze senide batzuei zer iritzi duten erabakiez?	% 75	% 6	% 14	% 6	% 100
Ba al duzu zure espedientea eskuratzerik?	% 8	% 0	% 89	% 3	% 100

Atal hau da jakiteko zer iritzi duten adingabeek haiei buruz erabakitzeke moduz.

Nabarmentzekoa da gehienek ezezkoa eman dutela beren espedienteak eskuratzerik ba ote duten galdetu diegunean; hain zuzen ere, adingabeen % 91,67k erran dute ezetz. Datu horretatik ondorioztatzen denez, harrera etxeetan bizi diren adingabeek, oro har, ez dute beren espedientea

irakurtzerik, baina hiruk, ordea, badutela erantzun dute.

Adingabe gehien-gehienek badakite nola erabakitzen duten haiei buruz, eta iruditzen zaie galdetu egiten dietela eta kontuan hartzen dutela haien iritzia, baita senideena ere. Ondorio onak ditu horrek nerabeen garapenean, beren bizitza nolabait kontrolatzen dutela sentitzen baitute, eta ez daudela harrera etxearen mendean erabat.

Harrera etxearen funtzionamendua

Harrera etxeen funtzionamenduari dagokionez, hainbat gairen zerrenda luze bat egin dugu, alor horren berri hobeto jakiteko.

Lehenengo galdera “Galdetzen al dizute nola nahiko zenukeen harrera etxeak funtzionatzea?” izan da, eta 27 adingabek erantzun diote. Erantzun gehienak ezezkoak izan dira, eta harrera etxe

askotan eman dituzte. Hain zuzen ere, erantzun dutenen % 62,96k adierazi dute ez dietela galde-tzen eta, hortaz, ez direla harrera etxearen funtzio-namenduaren partaide sentitzen.

Harrera etxeen funtzionamendua nola hobetu daitekeen galdetu, berriz, eta adingabe guztiek erantzun dute.

EGIN DAITEZKEENAK ETA HOBETU BEHARREKOAK	Bai	Batuetan	Ez	GUZTIRA
Janaria anitzagoa izatea	% 69	% 0	% 31	% 100
Otorduak prestatzea	% 71	% 3	% 26	% 100
Aisialdia luzeagoa izatea	% 66	% 0	% 34	% 100
Logela dekoratzea	% 61	% 0	% 39	% 100
Gurasoekin eta bertze senide batzuekin maizago elkartzea	% 63	% 6	% 31	% 100
Lagunekin sarriago egon eta hitz egitea eta lagunei sarriago idaztea	% 65	% 0	% 35	% 100
Jarduera gehiago programatzea	% 56	% 0	% 44	% 100
Logelak giltzaz ixtea	% 53	% 0	% 47	% 100
Bakarrik egoteko leku bat izatea	% 53	% 6	% 42	% 100
Harrera etxearen funtzionamenduaz kexatzea	% 53	% 3	% 44	% 100
Nahi duzun arropa aukeratzea	% 47	% 8	% 44	% 100
Itxi egin daitezkeen armairuak edo tiraderak izatea	% 43	% 3	% 54	% 100
Harrera etxeko hezitzaile edo pertsonaren batekin denbora gehiago ematea	% 47	% 3	% 50	% 100
Adiskide bat bazkaritara gonbidatzea	% 42	% 0	% 58	% 100
Eskola aukeratzea	% 39	% 3	% 58	% 100
Logelak kisketaz ixtea	% 25	% 0	% 75	% 100
Guztiek bakarkako logelak izatea	% 19	% 0	% 81	% 100
Medikua aukeratzea	% 8	% 3	% 89	% 100

Ezezik nabarmengarriena medikua aukeratzeari buruzkoa da, adingabeen % 88,9k uste baitute ezin dutela egin halakorik.

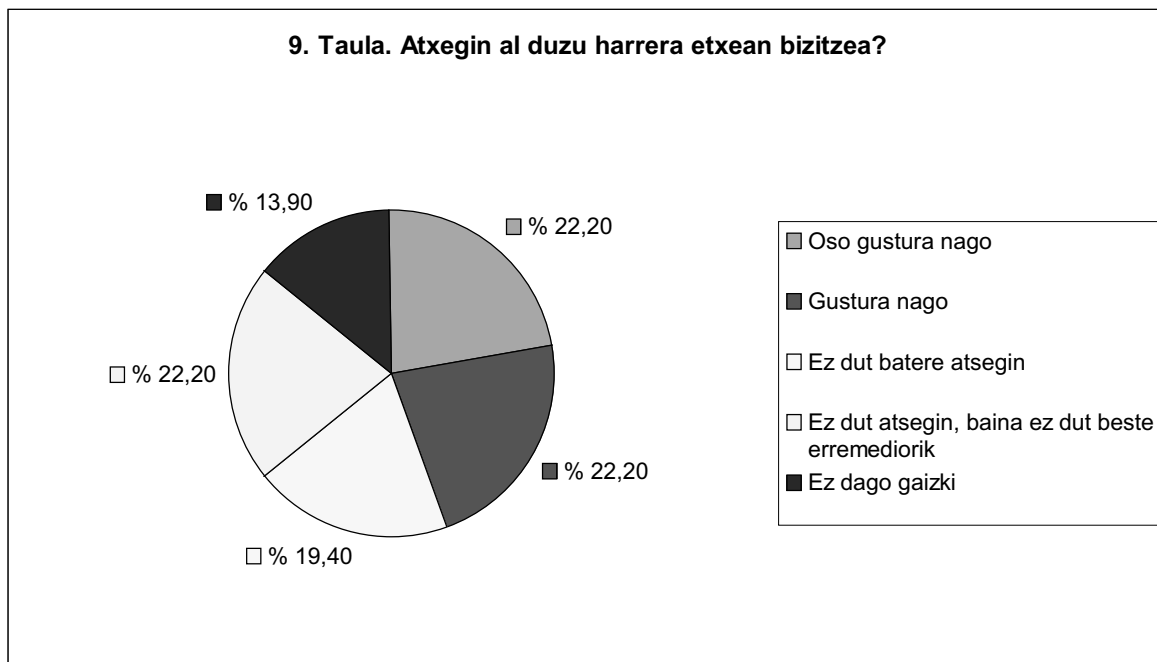
Ezezkoen esparruan, jarraian, adingabeen % 85,56k onartzen dute harrera etxeetan ez dagoela aukerarik han bizi diren guztiek bakarkako logelak izateko; lehenago aipatu dugunez, adingabe gehienak bertze norbaitekin daude logelan, baina, hala ere, gustura daude. Ildo berean, adingabeen % 75ek uste dute ez dagoela aukerarik logelako kisketa ixteko, baina % 55,6k "bakarrik" uste dute tiraderak edota armairuak giltzaz ixteko aukerarik ez dagoenik; % 44,5ek, ordea, baietz uste dute, itxi egin daitezkeela.

Gai pertsonalagoei dagokienez, % 66,7k uste dute badutela zenbait otordu prestatzerik, eta % 61ek, beren logelak dekora ditzaketela; garrantzitsua da hori adingabeen ongizatean, beren logela beretzat har baitezakete hartara. Azkenik, % 50ek uste dute badutela zer arropa erosi nahi duten erabakitzea, eta bertze % 50ak, ezetz, ez dutela inolako kontrolik.

Kanpokoekiko harremani eta aisialdiari dagokienez, berriz, adingabeen % 61ek uste dute harrera etxeetan badela aisialdia luzeagoa izateko aukera, gurasoekin eta bertze senide batzuekin maizago egoteko, lagunekin sarriago egon eta hitz egiteko eta lagunei sarriago idazteko. Datu hori ere adingabeek harrera etxetik kanpokoekin eta beren erreferenteekin harremanetan egoteko beharraren adierazgarri da, baita langileek inola ere bete ezin dituzten hainbat gabezia afektiborena ere.

Bertze honako hauei buruz dagokienez, azkenik, iritzia ez da nabarmengarria, askotarikoa baita: hezitzaileekin denbora gehiago ematea dagoen, zentroaren funtzionamenduz kexatzea, eskola aukeratzea, bakarrik egoteko leku bat izatea, adiskideren bat bazkaritara gonbidatzea, jarduera gehiago programatzea... Hori dela-eta, ezin da atera ondorio argirik horri buruz.

Bitxikeria gisa, aipatzekoa da adingabeen % 69,5ek uste dutela harrera etxeko janariak anitzagoa izan behar duela.



Adingabeen ikuskerari buruzko azken atala galdeketako azkena ere bada: "Oro har, atsegin al duzu harrera etxean bizitzea?"

Proposatutako bost erantzunen ehunekoak oso orekatuta daude. % 22k erran dute oso gustura daudela, eta bertze horrenbestek, gustura daudela. Hau da, guztira, harrera etxeetan bizi direnen % 44 gustura daude, eta, gainera, adingabeen % 13,8k diote ez dagoela gaizki. Aintzat hartu beharreko ehunekoa da hori.

Hamabost adingabek, ordea, adierazi dute ez dutela atsegin harrera etxean bizitzea. Horietako bost 12tik 18 urtera bitartekoentzako harrera eta behaketa zentroetan daude, eta pentsatzekoa zen hori erantzunen zutela, zentroaren beraren berezitasunak direla-eta. Izan ere, halakoetan hartzen dituzten adingabe gehienak behartuta joaten dira, eta, hasiera batean, denbora gutxirako; hori dela-eta, ez dira bertako sentitzen, eta beren girotik kanpo daudela iruditzen zaie.

Ondorio gisa, nabarmentzekoa da adingabe asko gustura daudela harrera etxean, harrera etxeek eta hango baliabideek haiekin lan txaloga-ria egiten duten adierazgarri.

Adingabeek beraiek emandako iritziak frogatzen du irudipen hori, lehen aipatutakoa, eta atal honetan atera ditugun ondorioak zuzenagoak direla pentsatzeko bide ematen digu.

8.6.4. 18 urte bete eta harrera etxetik joan beharra

Adingabe bat harrera etxean hartzeari uzteko arrazoiak hainbat egoeraren ondorio dira. Batzuetan, adingabeak familian hartu edo adoptatu egiten dituzte, baina bertze batzuetan (gehienetan), ordea, arrazoa izaten da adingabeek eta familiek esku hartzearen helburuak lortu eta adingabea familiarengana itzultzea edo, familiarik ez duela edo familiarekin bizitzea bideragarria edo komenigarria ez dela-eta, adingabea familiarengana itzuli ez eta adindun bihurtzea. Hain zuzen ere, maiztasun aldetik, hurrenkera horrexetan jazotzen dira.

Harrera etxean bizitzeari uztea babes sisteman sartzen diren adingabe guztien bizitzan da adierazgarri eta esanguratsua, eta, hori dela-eta, esku hartzeko eskuliburuak berak dio adingabeak harrera etxeetan hartzen dituztenean lortu beharreko funtsezko helburuetako bat adingabea horretarako prestatzea dela. Hala ere, bereziki, aipatzekoa da harrera etxetik 18 urte betetzen dituztelako joaten direnen egoera, adingabeak babes sistematik irtetea baitakar, eta ordura arte nolabait zaintzen zituztenen esku egoteari uztea.

Gai horri buruz, azaldu dugu jadanik esku hartzeko eskuliburuak programa espezifiko bat ezartzen duela, adingabeak bere kabuz bizitzeko prestatzeko. Helburua, 18 urte bete eta babes sistematik kanpo geratu ostean, harrera etxean egon diren gazteak behar bezala gizarteratu daitezzen ziurtatzea da, benetako eskakizun sozioekonomikoei eta beharrei erantzuteko moduan.

Horretarako, babestu egin behar diren 14 urte-rik gorako nerabeak lagundu eta babestu egin behar omen dira, pertsona beregain gisa gizarteratzeko beharrezko oinarrizko abileziak garatzeko.

Bertzeak bertze, esku hartzeko eskuliburuak honako gai hauek aipatzen ditu adingabeei beren kabuz edo beregainki bizitzeko prestatzeari dagokionez:

- Laguntza ekonomikoa, ostaturia, mantenua eta prestakuntza ordaintzeko.
- Orientabidea eta laguntza, eguneroko bizitzan beregainki moldatzeko beharrezko gaitasunak garatzeko.
- Orientabidea eta laguntza, prestakuntza jardueretan jarraitu eta laneratzeko beharrezko prestakuntzaz jabetzeko.
- Laneratzeko laguntzea, gaztea orientatuz eta haren eta komunitatearen baliabideak sustatuz.
- Gizarte sareekin harremanetan egotea, gazteak haietan barneratzen laguntzeko eta laguntza iturri berriak eratzeko.

Hala eta guztiz ere, honezkero begien bistan geratu da zein diren egungo sistemaren gabeziak eta ahulezia alor honetan. Ildo horretan, ondorio orokorra da auzi hau oraindik ere ebazteko dagoela, eta horrek ondorio larriak dituela adingabeen sentimenduetan 18 urte betetzear daudenean.

Nafarroako harrera etxeak kudeatzen dituzten erakundeek beraiek ere adierazi dute, haien ustez, kontraesana dela hainbat urtetan ahalegin handia egin eta baliabide publiko asko erabiltzea adingabeak babesteko eta, adindun bihurtzen direnean, kale gorrian uztea, sistematik bertzerik gabe botatzea, are gehiago kontuan izanik, egungo egoera sozial eta ekonomikoan, 18tik 20 urtera bitarteko gazteak ez daudela prest helduen bizimoduari aurre egin behar izateko, eta are gutxiago babes sistematik ateratzen diren gazteak.

Adingabeok 18 urte betetzen dituztenean, erakunde horiek egin behar omen diote aurre, nagusiki, haien egoera zail eta konplexuari. Izan ere, nolabaiteko lotura izan dute ordura arte gazteekin, eta egungo hutsunea betetzeko aukerak sortu eta

bideratzera behartuta sentitzen dira. Horretarako, askotariko ekimenak gauzatzen dituzte, hala nola, babes sistematik kanpo geratzen diren gazteak laneratzeko erakundeak eta enpresak sortzea, baina administrazioak ez du onartzen dagokion ardura eta, batzuetan, laguntza ekonomiko berezi bat eman bertzerik ez du egiten; adibidez, horixe xedatzen du, labur-labur, adingabeak babesteko laguntzak arautzeko foru dekretuaren proiektuak.

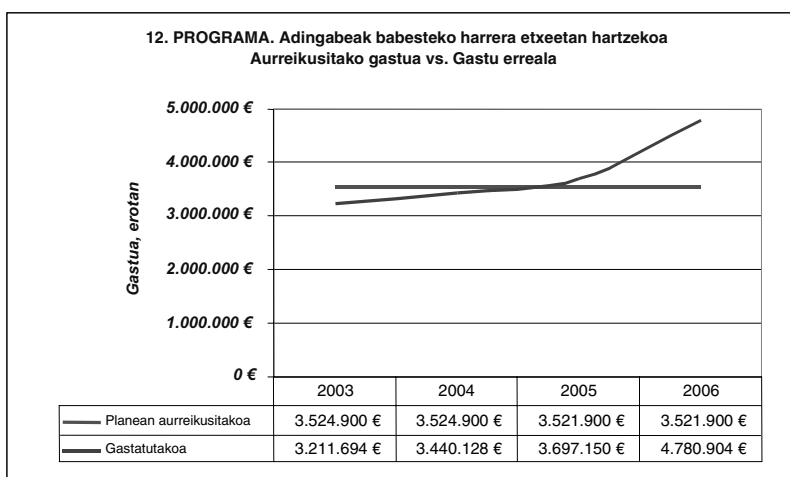
Ikusitakotik ondorioztatzen dugunez, desoreka handia dago baliabide eta programa aldetik, bate-tik, zerbitzu itxi edo trinkoen eta, bertzetik, kanpo-an egin daitekeen lanaren eta tarteko konponbide-en artean. Ondorioz, harrera etxetik joateko uneak berebiziko eragina du gizarteratzean, arriskuz betetako memento kritikoa baita, eta litekeena baita urteetan egindako lana alferrikakoa izatea, gutxieneko jarraitutasun edo jarraipenik eza dela eta.

Harrera etxeak kudeatzen dituzten elkarten eta erakundeen ustez, beharrezkoa da administrazioak alor honetan dagokion ardura bere gain hartzea eta halako egoerei aurre egiteko beharrezko baliabideak bideratzea, baita Nafarroako Gobernu-ko departamentu guztiek eta gizarteko gainerako estamentuek sakonkiago parte hartzea, halako egoeretan oro har esku hartzeko eta gazteok zinez prestatzeko beregainki eta bere kabuz bizitzeko. Bestela, arriskua dago, gazteok autonomoak izateko prozesuaren ordez, haiek baztertzeko prozesua jazotzeko.

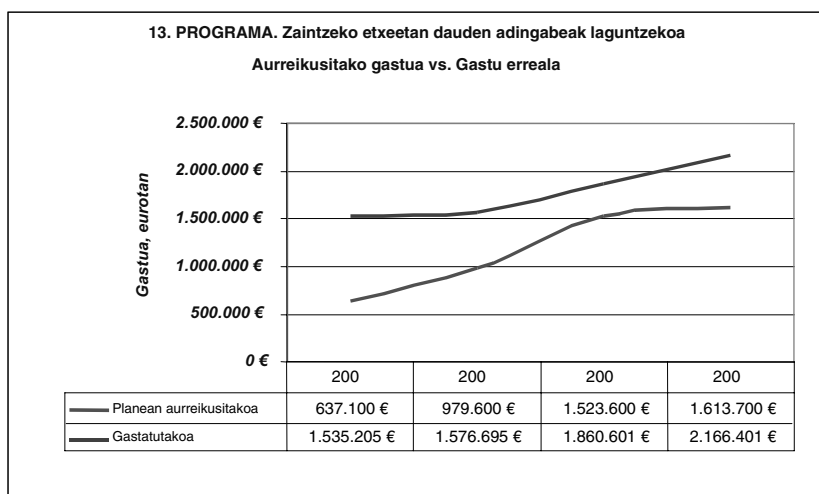
Harrera etxeak kudeatzen dituzten elkarteek eta gainerako erakundeek aipatutako gabeziei aurre egin eta Gizarte Ongizate, Kirol eta Gazteria Departamentuak jakinarazi digu ez dela egia, 18 urte betetzen dituztenean, harrera etxeetan dauden gazteak babes publikorik gabe batere geratzen direnik. Adin Txikikoak Babesteko Atalak berak hartuta egon diren bitartean erreferentetzat izan dituztenengandik bereizteko prozesuan laguntzen omen ditu eta lanerako prestatu, lanpostu bat aurkitu, bizilekua topatu edo, litekeena bada, berriz familiarrean bizitzen hasten diren bitartean zaintzen ditu; gazteok erakundeetatik atera ondoko jarraipenaren gastuak "Zailtasun sozialak dituzten gazteak laguntzea" sailaren kontura ordaintzen ditu.

Azken batean, begi bistakoa dirudi gehiegizkoa dela ondorioztatzea administrazioa ez dela batere arduratzen arazo honetaz, baina harrera etxetik joateko eta nor bere kabuz bizitzen hasteko programa berrikusi eta sendotu egin behar dela, erabakigarria eta giltzarria baita gizarteratzeko prozesuan, harrera etxeetan dauden nerabeei dagokienez batik bat.

Atal hau amaitu aurretik, aipatzekoa da ahalegin ekonomiko handia egiten dela adingabeak harrera etxeetan hartzeko, Haur eta Gazteendako Planak egiten dituen iragarpenak eta 12. programaren, "Adingabeak harrera etxeetan hartzea" izenekoaren esparruan gastatutakoa konparatuz gero ikusten denez.



Grafiko horretan ez da ageri epaileek ezarritako neurriak bete behar dituzten adingabeak harrera etxeetan hartzeko zerbitzuaren kostua. Aitzitik, 13. programaren, "Epaileek zigortutako haurrak eta gazteak laguntzeko programa" izenekoaren kontura ordaintzen da, eta alor honetako gastua ere nabarmenki handitu dela eta Planak iragarritakoa baino askoz handiagoa dela ikusten da.



Familia Zuzendaritza Nagusiak emandako informazioarekin bat, guztira, ondokoa izan da adingabeak harrera etxeetan (babestekoetan eta zentzatzekoetan) hartzeko gastuaren bilakaera.

Gastu erreala	2002	2003	2004	2005	2006
Adingabeak harrera etxeetan hartzea	4.186.645 €	4.741.617 €	5.010.663 €	5.533.661 €	6.909.389 €

8.6.5. Aipamen laburra zentzatzeko etxeetan dauden adingabeei buruz

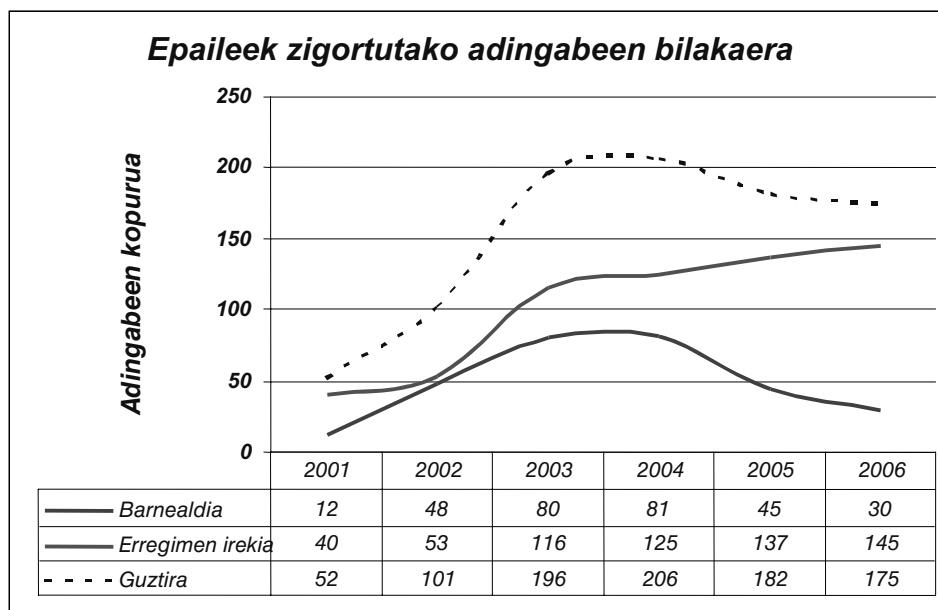
Zigor Kodeak faltatzen hartzen duen hutsegite-
ren bat egiten badute eta Adingabeen Epaitegiak
Adingabeen erantzukizun penala arautzeko
5/2000 Legeak xedatzen duen neurriren bat bete-
tzera zigortzen baditu, 14tik 18 urtera bitarteko
gazteek badute programa bat Planaren esparruan.

Helburua haiek gizarteratzea da, ezartzen ditu-
en hamaika neurrien bitartez:

- Erregimen itxiko barnealdia.
- Erregimen erdi irekiko barnealdia.
- Erregimen irekiko barnealdia.

- Barnealdi terapeutikoa.
- Droga kontsumoa eta adimen osasunaren
alorreko arazoak tratatzeko tratamendu ambulato-
rioa.
- Eguneko zentrora joatea.
- Asteburua harrera etxean edo etxean emate-
tea.
- Zaintzapeko askatasuna.
- Bertze pertsona, familia edo heziketa talde
batekin bizitzea.
- Komunitatearen onerako zerbitzuak ematea.
- Gizarte eta hezkuntza arloan lan egitea.

	2004	2005	2006
BARNEALDIA			
<i>Kautelazkoa</i>	5	2	7
<i>Erregimen itxikoa</i>		3	
<i>Erregimen erdi irekikoa</i>	30	19	15
<i>Asteburua harrera etxean ematea</i>	40	20	7
<i>Terapeutikoa, droga kontsumoa dela eta</i>	6	1	1
Barnealdian daudenak, guztira	81	45	30
KANPOAN BETE BEHARREKO NEURRIAK			
<i>Zaintzapeko askatasuna</i>	61	64	69
<i>Tratamendu ambulatorioa, droga kontsumoa eta adimen osasunaren alorreko arazoak direla eta</i>	12	2	6
<i>Asteburua harrera etxean ematea</i>	16	19	14
<i>Komunitateari oinarritzko zerbitzuak ematea</i>	28	36	41
<i>Eguneko zentrora joatea</i>		1	1
<i>Gizarte eta heziketa arloko lanak</i>	8	11	10
<i>Bertan behera utzitako neurrien jarraipena</i>		4	4
Kanpoan bete beharreko neurriak, guztira	125	137	145
GUZTIRA	206	165	175



GATAZKAK DITUZTEN ETA BERREZI EGIN BEHAR DIREN ADINGABEAK BARNEALDIAN
Urte osoan hartutakoak

	2004			2005			2006		
	Babesa	Berrezik.	Guzt.	Babesa	Berrezik.	Guzt.	Babesa	Berrezik.	Guzt.
<i>Felix Etxegarai mutilentzako harrera etxea</i>	16	6	22	25	1	26	26	0	26
<i>Gaztebide neskontzako harrera etxea</i>	18	2	20	20	0	20	18	1	19
<i>Epailleek ebatzitako neurriak betearazteko Ilundain harrera etxea</i>	0	22	22	0	18	18	0	14	14
<i>La Loma neskontzako harrera etxea</i>	12	0	12	8	0	8	19		19
<i>Adingabeak desohitzeko Zanduetako zentroa</i>	2	6	8	5	1	6	8	1	9
GUZTIRA	48	36	84	58	20	78	71	16	87

GATAZKAK DITUZTEN ETA BERREZI EGIN BEHAR DIREN ADINGABEAK BARNEALDIAN
Urtean urteko abenduaren 31ko egoera

	31/12/2003	31/12/2004	31/12/2005	31/12/2006
Asociación Navarra Sin Fronteras elkarteak				
<i>Felix Etxegarai mutilentzako harrera etxea</i>	11	13	16	18
<i>Gaztebide neskontzako harrera etxea</i>	10	12	16	19
Ilundain Haritz Berri fundazioa				
<i>Epailleek ebatzitako neurriak betearazteko Ilundain harrera etxea</i>	11	7	7	7
<i>La Loma neskontzako harrera etxea</i>	3	5	5	10
Dianova				
<i>Adingabeak desohitzeko Zanduetako zentroa</i>	6	1	4	3
GUZTIRA	41	38	48	57

GATAZKAK DITUZTEN ETA BERREZI EGIN BEHAR DIREN ADINGABEAK ORIENTAZIO ETA HARRERA ETXEETAN

BHZ	2004			2005			2006		
	Babesa	Kaut.	Guzt.	Babesa	Kaut.	Guzt.	Babesa	Kaut.	Guzt.
<i>Ebaluazioa eta harrera</i>	64	5	69	77	5	82	92	7	99
<i>Asteburuak ematea</i>	0	40	40	0	20	20	0	7	7
Guzt.	64	45	109	77	25	102	92	14	106

GATAZKA ETA BERREZIKETA LANTALDEAREN JARDUNA (LABURPENA)

	Babesa			Berreziketa			GUZTIRA		
	2004	2005	2006	2004	2005	2006	2004	2005	2006
Adingabeak harrera etxeetan	48	58	71	36	20	16	94	78	87
BHZ	64	77	92	45	25	14	122	102	106
Kanpoan bete beharreko neurriak				125	137	145	125	137	145
Nerabeak heztea eta bertze	21	30	28				30	30	28
Ebaluazioa	37	23	12	9	130	180	46	170	192
GUZTIRA	170	188	203	215	312	355	417	517	558

Azken hiru urteotan, hazkunde ikusgarria izan da Gatazka eta Berreziketa Lantaldeari eskatzen dizkieten ebaluazio txostenen kopuruan. Gehienbat, gatazka eta berreziketa fiskaltzek eskatzen dituzte. Halere, ondoko grafikoan ikusten denez, gehienak (% 89) arrisku txikiko egoeratzat hartzen dira eta, azkenean, oinarritzko gizarte zerbitzuetara bideratzen dira.

NORK ESKATZEN DITUEN GATAZKAK DITUZTEN ADINGABEEI BURUZKO EBALUAZIO TXOSTENAK

ESKATZAILEA	2004	2005	2006
Babeserako Fiskaltza	9	24	12
Berreziketa Fiskaltza	24	161	230
Ebaluazio Lantaldea	2	4	
Harrera Lantaldea		3	
Foruzaingoa	2	3	
Nerabeak hezteko programa		3	
Adimen osasunaren alorreko zentroa	1		
HNAL		1	
Oinarritzko gizarte zerbitzuak	19	14	
GUZTIRA	57	213	242

**FISKALTZAK ETA BERTZEK GATAZKAK DITUZTEN ADINGABEEI BURUZ ESKATZEN
DITUZTEN EBALUAZIO TXOSTENAK NORA BIDERATZEN DIREN AZKENEAN**

NORA BIDERATZEN DIRA ESPEDIENTEAK?	2004	2005	2006
Oinarrizko gizarte zerbitzuetara	18	113	170
HNALra	3	11	5
Bertze autonomia erkidego batera			5
Zailtasun edo Gatazka Sozialak dituzten Adingabeak Laguntzeko Bulegora			4
Ilundain BHZra	4	1	3
Adindunentzako programara			2
Adingabeak harrera etxeetan hartzeko programara	10	24	1
Nerabeak hezteko programara	9	19	1
Zentro terapeutiko batera	1		
Laguntza ekonomiko batera	1		
Adingabeak familian hartzeko programara		1	1
SMMAr		1	
Ebaluatutakoak, guztira	46	170	192
Ebaluatzeke daudenak	11	43	50
GUZTIRA	57	213	242

8.7. JARRAIPENA ETA BABESA

Txostenaren aurreko atal batean oinarrizko gizarte zerbitzuek babesgabetasun txikiko egoeretan eta neurrizko babesgabetasun egoeretan esku hartzen duten moduz eta halakoetan ematen duten laguntzaz aritu gara, eta mekanismo horiek egiteko horri heltzeko mugatuta daudela azaldu dugu, eta ez dutela halako egoeretan familian esku hartzeko programa egituratu edo baliabide propiorik. Erran dugu, halaber, Iruña eta Lizarra salbuespenak direla, HNAL dituztelako.

Areago, zenbaitetan, familian esku hartzeko lehen mailako zerbitzuen lana Familian Esku Hartzeko Programa Espezializatuaren bidez egin behar da neurri batean; hain zuzen, Programa Adin Txikikoak Babesteko Atalak kudeatzen du.

Edonola ere, lehen mailako sareak baliabide eta prestakuntza nahikoa ez izatea muga esangu-

ratsua da hasiera batean babesgabetasun egoera larrian dauden adingabeen familietan esku hartu eta haiek laguntzeko, eta, adingabeak familiarengandik bereizi ala ez, laguntza eman beharra Adin Txikikoak Babesteko Ataleko zerbitzu espezializatuari dagokie nagusiki.

Hain zuzen ere, halako egoerei buruz arituko gara jarraian. Adingabeak familian hartzeari eta harrera etxeetan hartzeari buruz jardun dugunean, alegia, adingabeak familiarengandik bereizten dituztenean jazotzen den egoeraz jardun dugunean, gabeziak daudela ikusi dugu, jarraipenaren kalitatea ez dela behar bezain ona, eta faltan ematen dela alor honetan esku hartzeko jarraibide egokiak ezartzea, esku-hartzeari buruzko iragarpenekin eta programazioarekin bat, eta ez, ordea, kasuan-kasuan sortzen diren beharrekin bat.

**ADINGABEAK FAMILIA BIOLOGIKOARENGANDIK BEREIZI
ETA HURA LAGUNTZEKO PROGRAMAK
Esku-hartze motak (laburpena). 2005eko abenduaren 31ko egoera**

FAMILIARENGANDIK BEREIZITAKO ADINGABEAK	<i>Familian esku hartzeko programaren batean parte hartzen dutenak</i>	<i>Inolako laguntza programatan parte hartzen ez dutenak</i>	Guzt.	Oharra
BHZetan hartutakoak	0	14	14	
Familian hartutakoak	0	227	227	Zenbait familia hartzaile, beren kabuz, familia biologikoarekin harremanetan jartzen dira eta lagundu egiten dute.
Harrera etxeetan hartutakoak	0	148	148	Harrera etxeak, beren kabuz, zenbait familia biologikoarekin harremanetan jartzen dira eta lagundu egiten dituzte.
GUZTIRA	0	389	389	

**FAMILIAN HARTUTAKO SEME -ALABA ADINGABEAK DITUZTEN
ETA TRATATU EGITEN DITUZTEN FAMILIAK**

	2002	2004
Familia osatu eta adingabea haiekin itzultzeko tratatzen dituzten familia biologikoak	% 5,0	% 4,0

Iturria: behin-behineko ebaluazioa.

LAGUNTZAREN BAT ESKURATZEN DUTEN FAMILIA HARTZAILEEN %

<i>Laguntzaren bat eskuratzen duten familia hartzaileen %</i>	2005
Familia hezitzailea	<i>Zehaztu gabe</i>
Laneratzeko laguntza	<i>Zehaztu gabe</i>
Adimen osasunaren alorrekoa eta drogazaletasunen aurkakoa	Adimen osasunaren alorreko tratamenduak adimen osasunaren alorreko sare publikoak ematen ditu.
Ekonomikoa	Salbuespenezko egoeretan ematen da, babesgabetasun egoera jakin bat konpondu eta adingabeak harrera etxeetara eraman behar ez izateko.
Bestelakoa (nolakoa?)	Psikologo eta gizarte langile banak osatutako lantalde batek familiak eta adingabeak laguntzen ditu sexu abusua gertatzen direnean.
Familia bisitatzea	
Familien etxera egiten diren bisitak urteko	<i>Zehaztu gabe</i>

Haur eta Gazteendako Planak ematen du egoera horren berri. Hain zuzen ere, adingabeak hartzeko bi moduen jarraipena egin eta halakoetan esku hartzeaz ari denean, halako laguntza programa bat ez izatea nabarmentzen du. Alde horretatik, adierazgarria da adingabeak harrera etxeetan hartzen dituztenean jazotzen den egoeraz egiten duen aipamena; izan ere, lehenik dio egoera horretan dauden adingabeen % 50en baino gehiagoren kasuan familiaren etxera itzultzea dela etorkizunerako proposamena, baina, ondoren, dio iragarpenok nekez lor daitezkeela, egun familian esku hartzeko baliabideen eskasia dela eta. Zehatz-mehatz, honako hauek dira gabeziok:

- Zenbait adingaberi familiarekin itzultzeko plana egokitzen diete, baina adingabeon familia biologikoen % 37,2k bakarrik lortzen dute familia hezitzaile baten laguntza; % 33k baino ez, adimen osasunaren alorreko arazoak tratatzekoa; eta % 31k bertzerik ez, laneratzekoa.

- Familiak Hezteko Programa (egun, Familian Esku Hartzeko Programa) ez da erabiltzen harrera etxeetan dauden adingabeen familiak laguntzeko, eta ardura edo erantzukizun hori, praktikan, harrera etxeak kudeatzen dituzten erakundeen esku gelditzen da, lehen aipatu bezala.

- Oinarrizko gizarte zerbitzuek baliabide muga-tuak dituzte familian esku hartzeko, eta ez dirudi dituztenak nahikoak direnik familiarengandik bereiz dauden adingabeen familiarteko arazoen larritasunari erantzuteko.

- Oinarrizko gizarte zerbitzuetako profesionalak uste dute familian esku hartzeko programak seme-alabak etxean dituzten familiekin erabili behar direla.

Arazo horri guztiari heltzeko, Haur eta Gazteendako Planak eta esku hartzeko eskuliburuak Familian Esku Hartzeko Programa Espezializatuaz ezarri eta garatzen dute, hurrenez hurren. Haren helburua da babesgabetasun larriko egoeran dauden haurren familia guztiek, behar badute, laguntza eta tratamendu baliabideak erabili ahal izatea, haurrak familiarengandik eta ingurune sozialetik ez bereizteko ez ezik, banantzea halabeharrezkoa bada, adingabea familiarekin lehenbailehen itzultzeko ere.

Familian Esku Hartzeko Programa Espezializatu hainbat programatan eta azpiprogramatan banatu izan da, eta, babesgabetasun egoera amaitzea ez ezik, familia osatzea ere du funtsezko helburu. Ildo horretan, programa eta azpiprograma guztiak bat datoz eta haien esparrua familia osoa da.

Hona hemen haiei buruzko aipamen txiki bat, Haurren babesgabetasun egoeretan esku hartzeko eskuliburuak azaltzen dituen bezala:

- Familiak berriz elkartzeko programa

Helburua da familia batuta mantentzea eta, aldi baterako, haurren babesgabetasun egoera hain larria zelako administrazio publikoak haien gaineko tutoretza edo zaintza bere gain hartu behar izan du, familiarengandik bereizten dituzten haurrak familiarengana itzul daitezzen lortzea.

- Familiaren barnean jazotzen diren sexu abusua tratatzeko programa

Honako hauek dira programaren helburuak:

a) Familiaren barnean sexu abusua jazotzen direla-eta, administrazioak haurrak babesteko neurriak hartu eta erabakitzen duenean familiaren etxetik joan behar dutela aldi baterako, familia berriz elkar dadin lortzea, ikerketa eta ebaluazioa egin eta familia berriz elkartzeko prozesuari ekitea egokia dela ebatzi ondoren; halakoetan, abusuen egilea familiatik kanpo ala barne gera daiteke. Hau da, programa familiak berriz elkartzeko programa da berez, baina alde nabarmenak daude baten eta bertzearen artean, eta ezberdintasunok, bertzeak bertze, esku hartzeko metodologian eta erabili beharreko baliabideetan dute eragina.

b) Abusuen egilea etxetik joaten denean eta haurra etxean geratzen denean, sexu abusua berritoki gerta ez daitezzen lortzea.

Hala eta guztiz ere, gaur egun, seme-alaba adingabeengandik bereizten dituzten familia biologikoak ez dira behar bezainbat eta programazio bati jarraiki laguntzen, esku hartzeko eskuliburuarekin bat, halako programen onuradun izan behar duten arren.

Are gehiago, Familian Esku Hartzeko Programa Espezializatuan parte hartzen duten familia guztien % 4k bakarrik hartzen dute parte familiak berriz elkartzeko azpiprograman.

Bestalde, laguntza mota honi dagokionez, nabarmentzekoa da esku hartzeko eskuliburuak berak esku hartzeari buruz aipatzen duen oinarrizko filosofia. Izan ere, familia oro har laguntzea hartzen du pertsonak garatzeko biderik egokientzat, eta dio gurasoak direla seme-alaben babes iturririk onena eta haien oinarrizko beharrei erantzuteko baliabide normala, eta, hortaz, laguntza sistema informalen (hala nola, senitartekoen eta adiskideen) eta formalen (osasun etxeen, ikastetxeen, komunitateko gizarte zerbitzuen...) laguntza izan behar dutela.

Horretarako, funtsezkoa da alor honetan esku hartzen duten administrazioak elkarrekin koordinatzea, esku-hartzea eraginkor eta fidagarria dela ziurtatzeko. Sare publikoen eta erabil daitezkeen neurrien aniztasuna dela-eta, egoera konplexuegia da, eta erran daiteke babesgabetasun egoeran dauden adingabeen jarraipena egitea dela adingabeak babesteko sistemaren zailtasun nagusietako bat. Hori dela-eta, egoera antolatu egin behar da, babes sistema osatzen duten profesional eta eragile guztiak elkarrekin koordinatuz eta nork dagokion erantzukizuna bere gain hartuz, eta adingabeak babesteko programak gizarte bazterketari aurre egiteko programekin lotu behar dira, sarritan, haurrak babestu behar izateko eta gizartetik bazter geratzeko arrazoiak berdinak baitira eta oro har heldu behar baitaie.

Alde horretatik, esku hartzeko eskuliburuak aipatzen duen kasuan kasuko arduradun teknikoa proposa da kasuaren zuzendaritza teknikoa bere gain hartzeko: onartzen diren neurriak eta ekimenak koordinatu behar ditu, kasua aldi-aldi berrikusi behar du eta, gainera, adingabeen eta familien erreferentea izan behar du, zalantza edo gatazkaren bat pizten denerako.

Ildo horretan, prozesuan esku hartzen duten pertsonak (gurasoak, senideak, etab.) komunikatzeko bideak ere hobetu behar dira, Adin Txikikoak Babesteko Atalaren gaur egungo lan baldintzetan eta bulegoetan ez baita posible. Horregatik, komeni da sistemaren bat ezartzeko aukera aztertzea, egiten dituzten deiak eta gainerako galderak bide-

ratu eta haiei erantzuteko; hain zuzen ere, sistema horrek erantzuteko ardura duen profesionalarengana bideratu behar ditu deiak eta galderak, eta, azkenean, pertsona horiek behar duten erantzuna lortzeko bide eman.

Izan ere, administrazioko egiturak kasuan kasuko egoerara eta adingabeen beraien egoerara egokitu behar du, ez alderantziz: baliabideak kudeatzeko bitartekoek ahalik eta malguenak izan behar dute eta halako egoeretan esku hartzen duten profesionalak harrera etxeetara eta adingabeen etxera behar bezainbatean joateko aukera izan behar dute; gainera, kudeaketa bitarteko egoiak izan behar dituzte, behar bezala lan egiteko.

Azkenik, aipatzekoa da Adingabeen Fiskaltzak oso eginkizun esanguratsua izan dezakeela halako egoeren jarraipena egiten eta halakoetan laguntza ematen. Epaitegietako zerbitzuek, oro har, gero eta gehiago parte hartzen dute jarraipen lan guztietan, neurri batean, Adingabeen babes juridikoari buruzko urtarrilaren 15eko 1/1996 Lege Organikoak haurren eta nerabeen ongizatea zaintzeko eginkizuna areagotzen duelako, baina, hala ere, komeni da ildo honetan sakontzea eta, horretarako, fiskaltzak baliabide gehiago izatea.

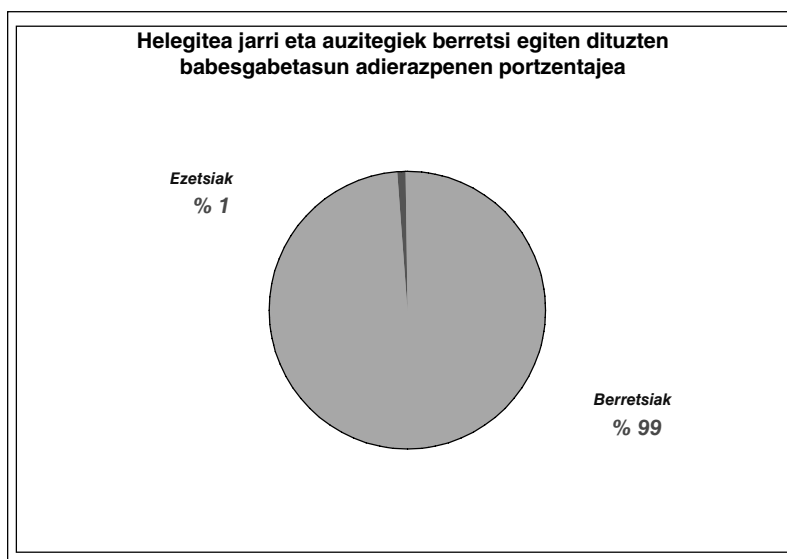
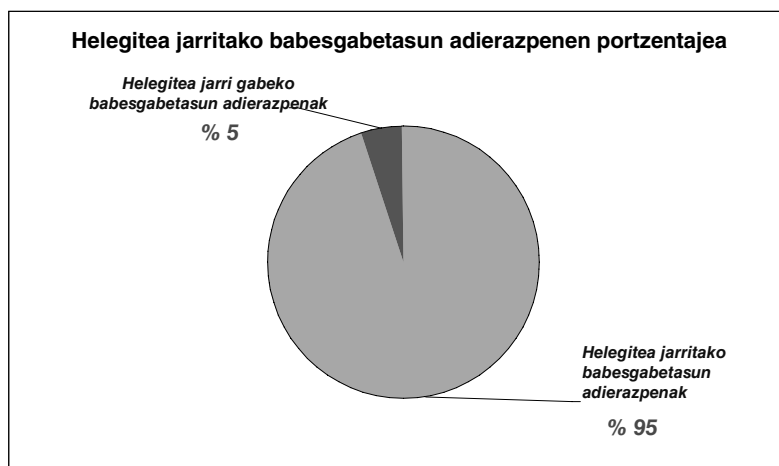
8.8. SISTEMAREN EBALUAZIOA ETA IKERKETA

Jarraian, espedienteak amaitutzat emateko arrazoiari buruz helarazi dizkiguten datuak emanen ditugu. Adierazten dutenez, familiarekin bueltatzea da arrazoi nagusia.

Behin-behineko ebaluazioa txostena (2003-2004)

Adina, batez bertze	15 urte
Familiarekin bueltatzea, etab.	% 65
Nor bere kabuz bizitzen hastea eta 18 urte betetzea	% 30
Bertze autonomia erkidego batera joatea	% 5
Adopzioa	
Babesgabetasun egoera amaitzea edo konpontzea	
Bertze batzuk	

Halaber, sistema ebaluatzeko adierazlea izan daitekeen aldetik, babesgabetasun adierazpenen aurka aurkezten dituzten helegiteen kopurua ematen dugu, ehunekotan, eta baita epaileek onartu edo ezetsi egiten dituzten errekursoen ehunekoa ere.



Halako datuak eta informazioa erabiltzen ditugunean, gogoan izan beharra dago zerbitzuak emateko modu asko daudela (administrazioak bere kabuz, itunak eginez, etab.), baina horiek guztiek badutela izendatzaile komunik: haiek abian jartzeko erantzukizuna publikoa da eta, hortaz, baita hartzen diren neurriak betearazi eta haien jarraipena egitekoa ere.

Alor honetako jardunaren arduradun diren aldetik, administrazio publiko eskudunek (berezik, Nafarroako Gobernuak, adingabeak babesteko erakunde publikoa den neurrian), sistematikoki, alor honetan hartzen diren neurriak kontrolatu eta ebaluatu behar dituzte aldian-aldian, dagokien

ardura bete egiten dutela eta sistemaren erabiltzaileen eskubideak bermatzeko, eta zerbitzua hobetu egingen dela ziurtatzeko.

Jakina, horretarako, lehenik eta behin, zerbitzuak ikuskatu eta kontrolatu behar dituzte, gutxieneko eskakizun materialak eta funtzionalak betetzen dituztela ziurtatzeko eta zerbitzu publikoa eman beharra babesteko; azken batean, beharrezko kalitate mailak bermatzeko.

Alabaina, sistema bertze mekanismo batzuek ere osatu behar dute, zenbateraino den eraginkorra eta zer-nolako emaitzak lortzen dituen zehazteko beharrezko datuak biltzeko.

Haur eta Gazteendako Planak kontuan hartzen du horren garrantzia, eta, ildo gidarien artean, kalitateaz eta eraginkortasunaz ari dela, honako hau xedatzen du: "Haurrak babesteko sistemak eta hura osatzen duten zerbitzuek neurri fidagarri eta baliagarriak hartu behar dituzte, esku-hartzearen eragingarritasuna eta kalitatea jarraituki ebaluatzen; hau da, jakiteko zenbaterainoko ahalmena duten erabiltzaileen beharrei erantzuteko."

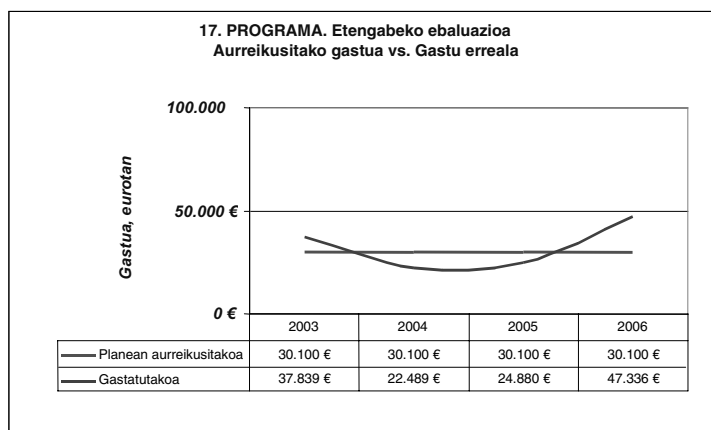
Gainera, honako hau ere ezartzen du: "Zerbitzuon helburuak eragingarritasuna eta kalitatea hobetzea izan behar du betiere, eta, horretarako, jakintza zientifikoa eguneratu eta haurren babesgabetasun arazoei heltzeko estrategiei eta metodoei buruzko ezaguera berriak aplikatu behar ditu."

Hori dela-eta, Planak bera jarraituki ebaluatzen programa bat dakar. Haren xedea, funtsean,

Plana ezartzeko prozesuaren eta hura osatzen duten programen jarraipena egitea da, eta, horretarako, hainbat adierazle ezarri behar omen dira. Bertzeak bertze, Familia Zuzendaritza Nagusiaren 2004ko oroitidazkitik ondorioztatzen denez, zenbait sortuak dira dagoeneko.

Ildo horretan, txostenean behin eta berriz aipatu dugunez, 2003an eta 2004an Planaren behin-behineko ebaluazioa egin zuten, urte horietan buruzkoa, eta egun 2005. eta 2006. urteak ebaluatzen ari dira. Bi ebaluazioak Euskal Herriko Unibertsitateko lantalde teknikoak egin ditu, Plana bera prestatzen lagundu baitzuen.

Bildu dugun informazio ekonomikotik ondorioztatzen denez, Planak esparru honetan egindako iragarpenak nahiko neurri onean betetzen ari dira.



Ildo berean, Haur eta Gazteendako Planaren Jarraipena Egiteko Batzorde Teknikoak hainbat bilera egin ditu orain arte, 2003ko otsailaren 17an, 2004ko maiatzaren 12an eta 2005eko maiatzaren 6an, eta jakin badakigu 2006ko azken hilabetean bertze bat egin zuela. Hain zuzen, Batzorde Teknikoa Familia Zuzendaritza Nagusiko, oinarrizko gizarte zerbitzuetako, harrera etxeak kudeatzen dituzten erakundeetako, Fiskaltzako, Familia Epaitetikiko, Foruzaingoko, adimen osasunaren alorreko haurrentzako eta gazteentzako unitateko, Drogamenpeketasunaren aurkako Foru Planeko eta Eskolatzeko Batzordeko ordezkariak osatzen dute.

Alabaina, sistema horiez gaindi dagoen ebaluazio lanaren falta antzematen da. Izan ere, aipatu sistemak jarraipena egiteko prozedurekin nahasten dira eta, maiz, txostenak eta urteko oroitidazkiak egitera mugatzen dira; horrek ez du erran nahi dokumentuok ez dakartzatenik elementu beharrezkoak eta kontuan hartu beharrekoak babes sistemaren funtzionamenduaren berri jakin nahi izanez gero.

Azaldutako funtzionamendua, baina, nekez jazo daiteke aipatzen ari garen esparru teorikoen barnean, ezta espedienteen analisiaren esparruan ere. Aitzitik, prozesuko fase bakoitzaren ebaluazio kualitatiboa egin behar da, eta kontrol mekanismo sistematikoak ezarri behar dira, laguntza emateko benetako modua egiaztatu eta fase bakoitzean zer emaitza lortzen diren ikusteko.

Alde horretatik, bereziki nabarmengarria da adingabeak babesteko hartzen diren neurrien epe luzeko emaitzak ebaluatzen dituen azterlanik ez izatea.

Azkenik, Haur eta Gazteendako Planak ezartzen duenarekin bat, jakintza zientifikoa eguneratu eta haurren babesgabetasun arazoei heltzeko estrategiei eta metodoei buruzko ezaguera berriak aplikatu behar dira, batez ere, kontuan izanik Planaren epea amaitu egin dela eta, ebaluazioaren emaitzen arabera (batez ere, 2005eko eta 2006ko ebaluazioaren arabera), datozen urteetarako plan berri bat egin behar dela.

9. ONDORIO ETA GOMENDIO NAGUSIAK

(Letra larriz txosteneko zer ataletaz ari garen adierazi dugu; letra etzanez gomendioak azpimarratu ditugu; eta letra lodiz, testuaren edukia zeri buruzkoa den hobeto ulertzeko pasarteak).

Analisi luze eta sakona egin dugula-eta, arartekoak testu osoan egindako ondorio eta gomendio nagusiak laburtu eta nabarmentzea zaila da. Hala ere, orain arte errandako guztia sinplifikatze aldera, ideia nagusitzat ditugunak emanen ditugu, baina, nolana ere, komeni da txosten osoa irakurri edo, behintzat, dena delako gaiari buruzko pasarteak begiratzea. Hau da, inolaz ere ez dugu jo behar jarraian diogunak orain artekoa ordezkatzeko due-nik.

ARAU ESPARRUA

1. Oro har, **gaur egun Nafarroan indarrean dagoen arau esparrua** osoa da, eta nahikoa da haurrak eta gazteak zuzenbide eta administrazio arloan modu eraginkorrean babestea ziurtatu eta Nafarroako administrazio publikoak alor honetan sakontasunez esku hartzeko beharrezko bitarteko ez hornitzeko.

Ardatza Haurrentzako eta nerabeentzako sustapenari, laguntzari eta babesari buruzko abenduaren 5eko 15/2005 Foru Legea da. Hain zuzen, 15/2005 Legeak alor honetako eskumenak banatzen ditu, Nafarroako Foru Komunitateko administrazioaren eta toki entitateen artean; erakunde laguntzaileek zer baldintza bete behar dituzten zehazten du; adingabeen eskubideen zerrenda luze bat eta haien betebeharren laburrago bat egiten du, nazioarteko itunen eta Adingabeen babes juridikoari buruzko urtarrilaren 15eko 1/1996 Lege Organikoaren ildoan; arrisku eta babesgabetasun egoerei eta gatazka sozialei aurrea hartu eta haien aurka babesteko ekimenak eta neurriak ezartzen ditu; erreforma sistemaren esparruan, adingabeak hartzeko etxeen araubidea xedatzen du; eta zehapen araubidea zedarritzen du, arau-haustea eta administrazioaren zigorrak tipifikatuz.

Alabaina, Foru Legea arauz garatu behar da zenbait xedapen zehazteko, funtsean, alderdi organikoari eta prozedurazko alderdiei buruzkoak: erakunde laguntzaileak akreditatu eta Foru Komunitateko administrazioaren erregistroetan izena ematea; laguntza zerbitzuak, etxeak eta zentroak sortu eta martxan jartzeko araubidea; adingabeei zer debeku, muga eta neurri ezarri behar zaizkien; arriskua ebaluatu eta babesgabetasun egoerari buruzko adierazpena egiteko prozedurak; adingabeak haien borondatez zaintzeko prozedura; adingabeak hartzeko prozeduraren edukia eta proze-

dura bera; zer neurri hartu behar diren gatazka sozialak dituzten adingabeen ingurunean; erreforma sistemaren esparruan epaileek ebazten dituzten neurriak betearazteko prozedura; harrera etxetan bizi diren adingabeei neurriak ezartzeko prozedura; administrazioaren arauak hasteagatik zigorrak jartzeko prozedura...

Horregatik, Familia, Kirol, Gazteria eta Gizarte Gaien Departamentuari gomendatuko diogu Foru Legearen arauzko garapena lehenbailehen susta dezan, ahalik eta modu eraginkorrean aplikatzea ziurtatzeko.

Foru Legea osatzeko, Gizarte zerbitzuei buruzko abenduaren 14ko 15/2006 Foru Legea aldarrikatu dute berriki, *eta hori dela-eta, beharrezkoa izanen da administrazioak xedapen egokiak ematea, zubi gisa, lege baten eta bertzearen xedapenak lotzeko.*

2. **Nafarroako Gobernuak Zailtasun Sozialak dituzten Haur eta Gazteendako Plana** prestatu zuen, eta ikusi dugu jada oso bitarteko baliagarria dela helburuak eta epeak finkatzeko, zer egin behar den erabakitzeko, zenbateko aurrekontua beharko den zehaztu eta hura bideratzeko, ebaluazioa egiteko adierazleak erabiltzeko... Hain zuzen ere, Planak haurrak babesteko araudiaren xedapen orokorrak eta abstraktuak gauzatzen ditu, administrazioak plangintza egiteko bitartekoa da, eta, hori dela-eta, abenduaren 15eko 15/2005 Foru Legeko 6.5. artikulua ere aipatzen du, oro har: "Gizarte zailtasunak dituzten haurrak eta nerabeak zaintzeko ondoz ondoko planen plangintza egin eta haiek garatuko dira, haien betetzearen gaineko ebaluazioa egin ondoren".

Familia, Kirol, Gazteria eta Gizarte Gaien Departamentuari gomendatuko diogu zailtasun sozialak dituzten haur eta gazteentzat bertze plan bat presta dezan, urte askotarako, egungo legezko eta arauzko esparruarekin guztiz bat datorrena, behar adinako giza baliabideez, aurrekontuaz eta baliabide materialez hornitutakoa eta, adierazle fidagarrien bitartez, aldi-aldi ebalua daitekeena. Lortu beharreko helburu batek haurren eta nerabeen oinarrizko eskubideak bermatzea izan behar du berariaz.

BABES SAREA: ESKUMENEN BANAKETA

3. **Nafarroako babes sarea** alor honetako eskumenak ahalik eta modu eraginkorrean banatzearen emaitza da. Hain zuzen ere, eskumenak Nafarroako Foru Komunitateko administrazioaren eta toki erakunde eskudunen (udalen eta, baldin badagokio, mankomunitateen) artean banatuta daude: bata laguntza sare espezializatua osatzen

du, eta bertzeek, oinarrizko gizarte zerbitzuak, lehen mailako laguntza sarea.

Laguntza sare espezializatua kasu larriez arduratzen da, eta lehen mailakoa, hain larriak ez direnez.

Horiez gain, haurrak eta nerabeak artatzeko lantaldeak (HNAL) sortu dira, edo sortzekotan dira, lurralde jakin batean (Lizarran, Tafallan eta abarretan) edo biztanle askoko eskualde batean (hala nola, Iruñean) esku hartzen duten jakintza arlo askotako taldeak. Iruñekoa izan ezik –Iruñeko Udalaren mendekoa da–, Nafarroako Foru Komunitateko administrazioaren mendekoak dira eta hark sustatzen ditu, eta lehen mailako laguntza sarea laguntzen dute.

Egun, Iruñeko (udalerriko) eta Lizarra aldeko lantaldeak daude eratuta, eta, 2007an, Tafalla aldekoa sortuko da. Lehenengo biek Nafarroako biztanleriaren erdiaren beharrei erantzuten diete, eta berriak 44.873 biztanleren beharrei erantzunen die.

Lizarrako lantaldearen sorrera eta 45 kasutan izandako esperientzia oinarrizko gizarte zerbitzuak laguntzeko talde espezializatuok sortzea oso egokia izan den frogak dira.

Iruñeko Udalak baliabide nahiko bideratzen du Haurrak eta Nerabeak Artatzeko Lantaldera: 2006an, 15 profesionalek osatzen zuten eta urteko gastua 500.000 eurotik gorakoa zen; Lantaldeak 224.919 biztanleren beharrei erantzuten zien orduan. Lizarrako Lantaldeak 2007an izanen dituen baliabideak urriagoak dira, jakina, biztanle gutxiago (70.179) lagundu behar dituelako: lau profesional eta 136.000 euroko aurrekontua urtean.

Gizarte zerbitzuei buruzko abenduaren 14ko 15/2006 Foru Legeak xedatzen duenez, gizarte etxeak sortu behar dira gizarte zerbitzuetako sailetan, eta lantaldeok haietan parte hartu behar dute. Oso neurri egokia da hori, eta zortzi urteren buruan Nafarroan halako hamar lantalde izateko helburua lortzeko bide eman dezake.

*Egungo ildoan lan egiten jarraitzeko gomendatuko dugu, eta Zailtasun Sozialak dituzten Haur eta Gazteendako Planak eta Gizarte zerbitzuei buruzko abenduaren 14ko 15/2006 Foru Legeak finkatzen dituzten helburuak lortzeko, hots, **gizarte zerbitzuak ematen dituzten gizarte etxeetan Nafarroako biztanleriaren % 100 estaltzeko behar adina HNAL sortzeko.***

Haurrak eta nerabeak artatzeko lantaldeok behar bezainbateko giza baliabideak eta aurrekontua izan behar dituzte, bai abenduaren 5eko 15/2005 Foru Legeko eta bai zailtasun sozialak

dituzten haur eta gazteentzat egiten duten plan berriko xedapenak betetzeko.

Gainera, gomendatuko dugu Planak lantaldeok sortzeko iragartzen duen aurrekontua modu eraginkor batean gauzatzea. Erraterako, 2006an, haurrak eta nerabeak artatzeko lantaldeak sortzeko gastua Planak iragarritakoaren erdia ere ez zen izan.

Orobat, komenigarria da gaur egun lehen mailako sarearen eta sare espezializatuaren artean dagoen koordinazioa hobetzea, baita haurrak babesten diharduten zerbitzu publiko guztiak eraginkortasunez koordinatzea ere.

LEHEN MAILAKO SAREA

4. Nafarroako Foru Komunitateko administrazioak **oinarrizko gizarte zerbitzuak finantzatzen laguntzen du**. Horretarako, lehen, diru-laguntzak banatzeko deialdiak egiten zituen urtero, baina sistema ordezkatu du eta eraginkorrago bat darabil: gaur egun, zerbitzu bakoitzarekin urte askotarako hitzarmenak egin eta, hartara, alde zuretik bermatzen du finantzazioaren egonkortasun, jarraitutasun eta segurtasun juridikoa eta ekonomikoa, hainbat urtetarako. Hori guztia Nafarroako arartekoak garai batean egindako gomendioari erantzunez egin du.

Etorkezunean ere urte askotarako hitzarmen bidezko sistema erabiltzen jarraitzeko gomendatuko dugu, eta, beharrezkoa bada, aurrekontua handiagotzeko, lehen mailako sareak modu eragingarrian esku hartzen duela ziurtatzearen.

5. **Oinarrizko laguntzako haur eta familientzako laguntza programaren** helburua adingabe-
ei haien garapen pertsonalari bide ematen dion ingurunea ziurtatzea da, babesa eta laguntza pertsonala, familiartekoa eta soziala emateko tresnen bidez. Programa, ordea, ez da aldi eta maila berean ezarri Nafarroako eskualde guztietan, baina, behinik behin, hura ezartzeko gastua bikoiztu egin da hiru ekitalditan eta, 2006an, 663.491,45 eurokoa izan zen.

Programaren hazkundera (2006an hasitakoa) adierazgarria izaten jarraitzeko gomendatuko dugu, eta oinarrizko gizarte zerbitzu guztiek programan parte hartzeko, oraindik ere % 25ek ez baitute parte hartzen.

SARE ESPEZIALIZATUA

6. Oro har, **Nafarroako Foru Komunitateak sare espezializatua antolatzeko egindako organigrama** egokia da kasuan kasuko beharrei eran-

tzun, bete beharreko eginkizunak bete eta lortu beharreko helburuak lortzeko.

Ardura nagusia Gizarte Ongizate, Kirol eta Gazteria Departamentuko Adin Txikikoak Babesteko Atalari (Familia Zuzendaritza Nagusiko Familiaren eta Adin Txikikoen Politiken Plangintza, Segimendu eta Ebaluaziorako Atalari) dagokio.

Alabaina, Haurrentzako eta nerabeentzako sustapenari, laguntzari eta babesari buruzko abenduaren 5eko 15/2005 Foru Legea berritzailea eta garrantzizkoa da oso, eta alor hau ere oso zail eta berezia da, oihartzun handia du gizartean eta giza baliabide eta aurrekontu nahikoak behar dira. Horregatik guztiagatik, komeni da jarduna zentralizatzeko eskumena duen administrazioko unitateak mailaz igo eta, gutxienez, zerbitzu batekin parekatzea; zerbitzu berriak aipatu legearen izenarekin lotuta egon behar du, betiere, Familia Zuzendaritza Nagusiaren edo dagokionaren esparruan.

Adin Txikikoak Babesteko Ataleko nazioarteko adopzio saila ez da txosten honen gaia, baina han aritzen direnek lan handia egin behar dute –urtean 100 adingabe baino gehiago adoptatzen dituzte eta 175 familiak eskatzen dute adoptatzeko–. Hori dela-eta, are argiago dugu sail hori mailaz igo eta atal bihurtu behar dela eta, ondorioz, Atala zerbitzu bihurtu behar dela, eta langile eta baliabide material gehiago bideratu behar direla. Bertze horrenbeste erran daiteke Zailtasun edo Gatazka Sozialetan dauden Adingabeak Laguntzeko Bulegoaz eta haren hurreneko Gatazka eta Berreziketa Lantaldeaz, 165 adingabe laguntzen baitituzte: 45, barnealdian, eta bertze 120ak, kanpoan.

7. Adingabeak babesteko sare espezializatuan lan egiten duten **giza baliabideen multzoa** 243 profesionalak osatzen dute, baina 23 lagun bakarrik dira Adin Txikikoak Babesteko Atalaren baren baliabideak. Ataleko langileen zerrenda modu errealista batean ebaluatzeko gomendatuko dugu, eta, argi eta garbi beharrezkoa dela ikusten denez, haien kopurua nabarmen handiagotzeko, helarazten dizkieten eskariei behar bezala erantzutearren; gainera, langileok espezializatuta egon behar dute, prestakuntza egokiaren bidez. Hartara, azken hiru ekitaldiotako joera (alor honetako giza baliabideen kuantitateak pixka bat gora egitekoa) gainditu daiteke, eskasa baitirudi; izan ere, kontuan izan beharra dago sare espezializatuak lan handia duela egiteko eta Foru Legeak eginkizun sozial garrantzitsua egokitzen diola.

8. 2002-2006 aldirako **Haur eta Gazteendako Plana ezartzeko gastua** hasieran aurrez ikusitakoa baino txikiagoa izan zen lehen urteetan, baina 2006an iragarritakoaren parekoa izan zen, eta,

2007. urteko proiektuaren arabera, baliabide ekonomikoak berriz ugarituko dira.

Hau da, baliabide ekonomikoek nahikoak dirudite, baina kalkulatu den aurrekontuaren gauzatea hobetu egin behar da.

Hain zuzen ere, aurrekontua berrikusi eta zuzendu egin behar da, behar baino baliabide gutxiago bideratzen badira. Alde horretatik, garrantzi kualitatibo handikoa dela-eta, kanpo lantaldeak (ikertu, ebaluatu eta esku hartzeko taldea; programan esku hartzeko talde espezializatua; nerabeak hezteko taldea; eta ingurune irekiko taldea) osatzen dituztenekin itunak eta kontratuak egiteko gastua bereziki analizatu behar da.

9. **Familia hartzaileak** adingabeak babesteko politikaren funtsezko oinarritzat hartzen jarraitu behar dugu, eta, hortaz, Foru Komunitateko administrazioak haiek laguntzen jarraitu behar du.

2007ko urtarrilaren 1ean, 190 familia hartzaile zeuden Nafarroan: 129 adingabeen familia hedatuak ziren, eta 61, haienak ez bertze batzuk. Ildo horretan, azken hamarkadan % 57 handitu da familia hartzaileen kopurua, baina hedatuen ehunekoak behera egin du adingabeenak ez diren aldean.

10. Oro har, txosten hau egiten ari garela, eskaria kontuan izanik, **harrera etxeen egungo sarea** egokia dela erran daiteke: guztira, 21 establezimenduk (laguntzako 14 etxebizitzak edo etxek, bi behaketa eta harrera zentrok, lau harrera etxek eta desohitzeko zentro batek) osatzen dute. Gauza bera erran daiteke eguneko zentroaz eta elkartze-ko gunez ere.

11. Adin Txikikoak Babesteko Atalaren esku dauden **espazio fisikoak eta baliabide materialek** eskasak dirudite, eta horrek (espazio fisikoa urria izateak) Atalera jotzen duten pertsonen intimitatean du eragina, oso gai zailak azaldu behar baitituzte.

Arazo horren jakitun, Gizarte Gaien Departamentua Familia Zuzendaritza Nagusiaren eraikina guztiz berritzeko proiektu bat bideratzen ari da eta baliabide ekonomikoak bideratzen ari da, tresnak berri, espedienteak informatizatu, espedienteak kudeatzeko sistema berri bat ezarri, informazioa biltzeko sistema hobetu eta abarretarako.

Gizarte Gaien Departamentuari gomendatuko diogu Familia Zuzendaritza Nagusiaren eraikina berritzeko, eta aparteko arreta jartzeko erabiltzaileen intimitatean.

Halaber, adingabeei buruzko espedienteak kudeatzeko sistema moderno (informatiko) eta eraginkor bat abian jartzeko gomendatuko diogu.

12. Zailtasun Sozialak dituzten Haur eta Gazteendako Planak **Azpiegiturak Sortzeko Programaren** esparruan finkatutako zenbait helburu lortzeke daude. Bereziki, adingabeek epaileek ebatzitako neurriak betetzeko zentroaren eraikuntza atzeratuta dagoela sumatzen da. Dena dela, Gizarte Gaien Departamentuak jakinarazi digunez, proiektu tekniko bat onartu dute zentro hori egiten hasteko eta lanak egiteko baimena eskatu diote Arangurengo Udalari.

Lehenbailehen hobetu beharreko esparrua da hau eta, hori dela-eta, gomendatuko dugu beharrezko zuzemenak azkarrago egiteko, Nafarroako lehenbailehen izan dezan adingabeek epaileek ezartzen dizkieten neurriak betetzeko zentroa.

LEHEN MAILAKO PREBENTZIOA ETA ESKU-HARTZEA

Lehen mailako prebentzioa

13. Nafarroako Gobernuak Zailtasun Sozialak dituzten Haur eta Gazteendako Plana prestatu zuen, eta, haren esparruan, **Sentsibilizazio Eta Lehen Mailako Prebentzio Programa**. Bada, helburuak, proposatzen dituen neurriak eta hura ebatzitzeko adierazleak egokiak eta zuzenak direla erran daiteke. Alabaina, programa horren esparruan gastatutako zenbatekoa hasiera batean 2002-2006 aldirako ezarritako aurrekontua baino nabarmenki txikiagoa dela ikusten da, eta, *hori dela-eta, gomendatuko dugu aurrerantzean aurrekontuaren gauzatzea hobetzea edo, bestela, aurrekontua bere horretan gauzatzea ezinezkoa bada, aurrez kalkulatu den gastu publikoa hain handia izatea komeni den neurtzea.*

14. Oinarrizko **gizarte zerbitzuak eta lehen mailako laguntza zerbitzuak**, *nagusiki, lehen eta bigarren mailako prebentzioaren alorrean jardutea lortu behar dugu.* Prebentzio fasean, funtsezkoa da bertze oinarrizko zerbitzuekin, zerbitzu espezializatuekin eta esparru honetan dabiltzan erakundeekin eta elkarteekin sarean (koordinatuta) lan egiteko sistema ezartzea, baita gizarteak parte har dezan eta areago parte har dezan bultzatzea ere, haurrak laguntzeko auzo eta familia elkarten eta taldeen bitartez.

Lehen mailako esku-hartzea

15. Adingabeen babesgabetasun egoerak garaiz antzeman eta oinarrizko gizarte zerbitzuei jakinarazteari dagokionez, egokitze dugu bai **Harrera eta Orientabide Sozialerako Programa**

izatea, bai kasuak oinarrizko gizarte zerbitzuen bidez bideratzea (kasuak haiei helaraztea) ere.

Sistema hobetzeko, baina, Gizarte Gaien Departamentuak Nafarroako Foru Komunitatean haurren babesgabetasun egoeretan esku hartzeko eskuliburua ezagutarazi beharko luke alor honetan aritzen diren profesionalen artean, eta beharrezko prestakuntza ikastaroak eman beharko lizkieke Adin Txikikoak Babesteko Ataleko, oinarrizko gizarte zerbitzuetako eta alor honetan esku hartzen duten Foru Komunitateko administrazioko bertze zerbitzu batzuetako langileei.

Halaber, haurrak babesten trebatu eta haurrak babestu behar diren kontzientzia harrarazteko lan egiten segitu behar da, gidaliburuaren bidez eta irakasleen artean eta guraso elkarteetan eta bestelako familia elkarteetan bertze ekimen batzuk antolatuz, esku-hartzea Hezkuntza Departamentuarekin koordinatuta betiere.

Alde horretatik, Familia Zuzendaritza Nagusiak berriki onartu dituen neurriak ontzat jotzekoak dira.

Eskuliburuaren bidez, administrazio publikoen eta alor honetan esku hartzen duten zerbitzu publikoen (osasun etxeen, udaltzaingoaren, prebentzioan dabiltzan komunitate elkarten, adimen osasunaren alorreko etxeen, erietxeen...) artean behar bezalako koordinazioa izatea ziurtatu behar da, lehen fasean esku hartzen duten profesionali kasuen bilakaeraren berri emateko mekanismoak izatea, profesional jakin batzuk adingabeen banakako tutore aritzea eta bakoitzaren bilakaeraren jarraipena egitea...

16. **Kasuen hasiera bateko ebaluazioari eta haiek Adin Txikikoak Babesteko Atalera bideratzeari dagokionez**, oinarrizko gizarte zerbitzuek bideratzen dute kasu gehien (kasu guztien % 59), baina bertze batzuek ere jakinarazten dizkiote Atalari kasuak (oro har, larrienak), hala nola, epaitegi-
etako zerbitzuek (% 12) eta osasun zerbitzuek (% 9,3).

Egitekoaren garrantzia ikusirik, gomendatuko dugu haurrentzako eta nerabeentzako laguntzan espezializatutako giza baliabideak ugaritzea, bai langile espezializatuei kontratua eginez eta haiek oinarrizko gizarte zerbitzuetara atxikiz, bai ziurtatuz HNALek behar adina laguntzen dituztela egun dauden langile espezializatuak.

Halaber, egungo langileen prestakuntza hobetu behar da, bereziki, adingabeak eta kasuan-kasuan parte hartzen duten pertsonak babesteko neurriak erabakitzeari eta haien eskubideak (nor-

beraren eta familiaren intimitaterako eskubidea eta ohorerako eskubidea) babesteari dagokionez.

17. Arrisku txikiko eta neurrizko arriskuko egoeretan, tentagarria da oinarrizko gizarte zerbitzuek Adin Txikikoak Babesteko Atalera bideratzea kasuak, baina halakorik ez gertatzea lortu behar da.

Horretarako, honako hau gomendatuko dugu:

a) argi eta garbi zehazteko zer egoeraren kudeaketa dagokien oinarrizko gizarte zerbitzuei; b) oinarrizko gizarte zerbitzuak behar bezainbeste langilez hornitzeko; c) oinarrizko gizarte zerbitzuetako langileak halako egoeretan eman beharreko urratsetan trebatzeko; d) Adin Txikikoak Babesteko Atalak langileok laguntzeko, baina ez haiek ordezkatzeko, sistema zentralizatu ez eta oinarrizko zerbitzuak alde batera ez gelditzearren; eta e) HNAL sortzen jarraitzeko.

Iruñeko eta Lizarrako HNAL sortu izana oso ona eta baliagarria izan da, eta esperientzia unitate berri horrek etorkizunean egin dezakeen lanaren adierazgarri da.

Garrantzizkoa da Nafarroako Foru Komunitateko administrazioak prebentzioaren ikuspegitik ekitea haurrak arrisku psikiatrikoan egotea eragiten duten arrazoiei, baliabide psikosozialak eta hezkuntza arlokoak erabiliz, eta kontuan izatea askotariko behar berriak sortzen ari direla. Behar berrioi behar bezalako erantzunak eman behar zaizkie, eta, horretarako, baliabide aproposak egokitu eta ezarri behar dira. Alde horretatik, nabarmendu beharra dago laguntza psikiatrikoa gero eta beharrezkoagoa dela, eta, hori dela-eta, neurri egokiak hartu behar direla, irizpide malguak eta prozedurak ezartzeko, adimen osasunaren arloko sareak tratamendu egoki eta, beharrezkoa izanez gero, ezberdina ematen duela ziurtatze aldera.

BABESGABETASUN EGOERETAN ESKU HARTZEA

(Proporzioan, hau da txosteneko atalik luzee-na, adingabeen eskubideen errespetuaren ikuspegitik kontuan hartu beharrekoena dela-eta).

18. Azken urteotan, bai **familiarengandik bereizten dituzten adingabeen kopurua**, bai haien 18 urtetik beherako mila biztanleko tasa hazi dira Nafarroan:

2000. urtean, 304 adingabe zeuden bereizita eta milako tasa 2,91koa zen; 2006. urtean, berriz, 375 zeuden bereizita eta milako tasa 3,29koa zen.

Gaur egun, harrera etxeetan hartzen dituzten adingabeen aldean, askoz ere gehiago hartzen dituzte familian duela bi urte baino: 2000. urtean

156 adingabe zeuden familian hartuta, eta 2006an, 228; aitzitik, 2000. urtean 148 adingabe zeuden harrera etxeetan hartuta, eta 2006an, 147.

1996. urtean, 18 urtetik beherako mila biztanleko 3,69 adingabe zeuden familiarengandik bereizita Nafarroan, eta 3,25 Espainian. 2000. urtean, berriz, Nafarroako tasa 2,91koa zen, eta Espainiakoa, 4,78koa.

19. Adingabeak **arriskuan edo babesgabe** daudela antzematen denean, ikerketa eta ebaluazioa egin behar da, baina, arartekoaren ustez, Gizarte Gaien Departamentuak hainbat hobekuntza egin ditzake fase honetan:

– Adin Txikikoak Babesteko Atalak abiarazten dituen espedienteek, honelakorik ez badakarte, adingabeei, haien zuzeneko senideei, familiarteko harremanei eta baldintzei, egoera eragiten duten arrazoiei... buruz ahalik eta informazio gehien ekarri behar dute, baita txosten medikoak, sozialak, psikologikoak edo, bestela, psikiatrikoak, eskolakoak, epaitegietakoak... ere.

– Nafarroako Foru Komunitatean haurren babesgabetasun egoeretan esku hartzeko eskuliburua eta ereduak eta inprimakiak bateratzea oso baliagarriak dira lan egiteko. Betiere, helburu nagusiak beharrezko informazioa biltzea izan behar du, babes neurriak erabakitzeke, eta baita hartzen diren neurriak eta kasuan-kasuan esku hartzen duten profesionalen antzematen dituzten egitateak eta alderdi teknikoak dokumentatzea. Hartara, segurtasun juridikoa handiagoa da eta, batez ere, hobeto babesten dira adingabeen eta kasuan-kasuan parte hartzen duten pertsonen eskubideak.

– Ahal dela, profesionalen egiteko nagusiak, haurren eta nerabeen ongizatea bermatzea ez ezik, gurasoek aukerarik egokienak analizatzen parte har dezaten lortzea ere izan behar du, eta, horretarako, neurri jakin batzuen egokitasunaren arrazoiak azaldu behar dizkiete, eta haiei buruz zer iritzi duten entzun. Horretarako, ordea, profesionalok baliabideak izan behar dituzte eskura, eta egoerei aurre egiteko beharrezko laguntza, prestakuntza eta aholkularitza eman behar zaie.

– Indarrean dagoen legediak xedatzen dituen jakinarazpen formalez gain, gurasoei haien ulermenera egokitutako azalpenak ere eman behar zaizkie, eskubidea baitute. Horretarako, liburuxkak erabil daitezke, hizkuntza apalean, adingabeak babesteko sistemaren funtzionamendua azaltzeko. Era berean, komeni da, seme-alabei kalte egiten ez dietenean, edo mesedegarria denean, aztertzea ea komeni ote den gurasoak Ebaluazio Batzorde Teknikoak adingabeei buruz erabakitze-

ko antolatzen dituen bileretara joatea, eta kasuan kasuko gorabeherei buruzko eztabaida plural batean parte hartzea, hobeto jakiteko zergatik den hobe neurri bat ala bertzea hartzea.

– Halaber, ziurtatu behar da hurrek eta nerabeek beraiek ere modu aktiboan parte hartzea, eta, horretarako, haiek formalki entzuteaz gain, iritzia emateko bideak eskaini eta, komenigarria bada, iritzi hori kontuan hartu ere egin behar da, erabakitzeko. Horretarako, komeni da haien ulermenera egokitutako material didaktikoak sortzea, zer eskubide dituzten, zer egoeratan dauden, prozedurak nolakoak diren, eskumenak nori dagozkion... argitzeko.

– Komenigarria da erabiltzaileek kexak eta erreklamazioak aurkezteko sistema bat ezartzea ere, administrazioa edo epaitegietara jo beharrik izan gabe, bigarren mailakoak diren baina gurasoak eta kasuan-kasuan esku hartzen duten profesionalak aurrez aurre jarrarazten dituzten arazoak ebazteko. Ebaluazio Batzorde Teknikoaren bidez edo bertze organoren baten bidez ere egin daiteke hori, eta gurasoek ere parte har dezakete, konfiantzako pertsona batekin batera, lagun egin diezaien edo haien izenean mintza dadin.

– Ebaluazio Batzorde Teknikoa izan daiteke kide anitzeko organo aproposa, jakintza arlo askotako pertsonak osatzen dutela eta profesionala dela-eta, adingabeen buruzko erabaki nagusiak hartzeko. Hori dela-eta, gomendatuko dugu esku hartzeko eskuliburuak aipatzen dituen eginkizun guztiak egokitu dakizkion.

– Administrazioaren gomendioekin ados ez dauden gurasoek eta tutoreek doako laguntza juridikoa izateko eskubidea izan behar dute, abokatu defentsarien bidez, batik bat, babesgabetasun prozedura abian jartzen denean. Zuzenbide arloko profesionala gurasoen eta kasuan-kasuan esku hartzen duten teknikarien arteko bitartekari edo lokarria izan daiteke, eta haien arteko harremana zentzuzko ildoan bideratu eta esku-hartzearen aurkako jarrera hobetzen lagun dezake.

– Adingabeak babesteko prozedurek ahalik eta azkarrenak eta arinenak izan behar dute, are gehiago kontuan izanik interesdunen (adingabeen eta zuzeneko senideen) bere-berezko eskubideez ari garela. Legediak, arauak eta esku hartzeko eskuliburuak ezartzen dituzten epeak guztiz errespetatu behar dira, eta, ahal dela, baita laburtu. Gainera, erabakitzeko oinarritzat erabiltzen diren txostenen ereduak bateratzeko iradokiko dugu.

Egoera konpontzeko plana. Arduraduna eta ebaluazioa

20. Betiere, **egoera konpontzeko plan** bat izatea ziurtatu behar da, modu eraginkorrean esku hartzeko bitarteko gisa erabiltzeko, formalitate hutsa izan ezean. Gomendatuko dugu Ebaluazio Batzordeak plana praktikan onartzeko, esku hartzeko eskuliburuak berak xedatzen duenez. Plana aplikatzeko, beharrezko baliabideak utzi behar dira zerbitzu eskudunen esku, 2003ko Haur eta Gazteendako Planaren esparruko 6. programa betetze aldera.

21. **Foru Komunitateko administrazioak ebaluazio fasean** hartzen dituen erabakiak proportzionatuak direla iruditzen zaigu. Errate baterako, 2004. urtean, kasuen % 18 familian esku hartzeko programa espezializatua erabiliz ebatzi zituen; % 35, adingabeak familian hartuz; % 31, adingabeak harrera etxeetan hartuz; eta % 3, adopzioaren bitartez. Hala eta guztiz ere, gogoan izan beharra dago, oro har, egin beharreko lehen gauza adingabeen arazoak familian esku hartzeko programaren bitartez konpontzea dela, eta halakorik egin ezin edo komeni ez denean bakarrik jo behar dela adingabeak familiarengandik bereiztera.

22. Egoera konpontzeko plana **ebaluatzeko**, gomendatuko dugu pertsona bakarrak bi eginkizun nagusi bete behar ez izatea: batetik, esku hartzeko ardua nor bere gain hartzea –zenbaitetan, adingabeak familiarengandik bereiztea dakar-eta, bertzetik, egoera konpontzen saiatzea. Alde horretatik, kasuan kasuko arduradun teknikoak funtsezkoa da plana gauzatzeko, esku hartzeko eskuliburuari jarraiki, eta adingabeekin eta gurasoekin hartu beharreko neurrietan adosten saiatzea dagokio, beharrezko konpromisoak onar ditzaten bultzatuz.

Kasuan kasuko arduradun teknikoaren lana eraginkorragoa izateko, Adin Txikikoak Babesteko Ataleko profesionalak egin beharreko lana hobeto banatzeko gomendatuko dugu, edo, beharrezkoa izanez gero, egiteko esanguratsu honetan aritzen diren langile gehiago izateko. Izan ere, Haur eta Gazteendako Planak profesional bakoitzeko ratioari buruzko orientabideak proposatzen ditu, baina egiazko ratioak askoz ere handiagoak dira.

Gainera, 8. programaren, “Antolamendua eta esku hartzeko prozedura” izenekoaren esparruan gastatzen den zenbatekoa handiagotu behar da. Erraterako, 2004an (aurrekontua gehien gauzatu zen urtean), aurrekontuaren % 40 bakarrik gauzatu zen.

Familian modu espezializatuan esku hartzea

23. Adingabeei tratu txarrak ematen dizkieten edo haiek zabarkeriaz tratatzen dituzten familietan esku hartzeko, Nafarroako Gobernuak kontratua egin zion Pauma enpresari, eta hark kudeatzen du esku-hartzea, familian esku hartzeko programaren bitartez.

Baliabide gehiago bideratzeko gomendatuko dugu, familien kopurua handitu eta laguntza hobetzeko. Izan ere, gaur egun, halako laguntza mota behar duten zenbait familiak ez dute eskuratzerik.

Informazio sistemak hobetzeko ere gomendatuko dugu, zehazkiago jakiteko nola bilakatzen den babesgabetasun larriko egoeran daudela jotzen den baina familiartekoengandik bereizten ez diren adingabeen egoera.

Oinarrizko adierazleak sistematikoki ezartzeko ere gomendatuko dugu, sistemaren eraginkortasuna ebaluatu eta neurtzeko zenbat egiten duen behera familiarengandik bereizi behar diren adingabeen ehunekoak.

Azkenik, HNALen egitekoa argitzeko gomendatuko dugu, babesgabetasun egoera larrian dauden eta familiarengandik bereizten dituzten adingabeen jarraipena egiteari dagokionez, eta Adin Txikikoak Babesteko Atalaren eta oinarrizko gizarte zerbitzuen zein adimen osasunaren alorreko sarearen arteko koordinazioa hobetzeko.

24. Adingabeak familian hartzea

Gaur egun, MAGALE da Nafarroako familia hartzaileak biltzen dituen elkarte bakarra; hain zuzen ere, 2003an sortu zen eta familia hartzaileen % 18,4k osatzen dute. Bada, elkarteko kideei egindako inkesta bati eta familia hartzaileek 20 galdeketeri erantzun izanari esker, badakigu zer iritzi duten adingabeak hartzeko modu honen Nafarroako ereduari buruz.

Haien erranetan, administrazioak ez die behar bezalako jarraipena egiten familia hartzaileei eta haiek hartzen dituzten adingabeei, eta ez dago azterlanik Nafarroan adingabeak familian hartzeari buruz.

Sistemaren kontrako kritikak gorabehera, eta adingabeak familian denbora luzez hartu behar dituzten arren –batez bertze, 6,4 urtez–, galdeketeri erantzun dioten 20 familietan 13k gomendatu eginen liokete bertze familia batzuei adingabe bat etxean hartzeko; hiruk ez liokete gomendatuko; eta bertze hiruk ez dute erantzun, uste baitute ez dela gomendio kontua, norberaren erabakia baizik.

Adingabeak familian hartzeari dagokionez, gomendatuko dugu kontuan hartzeko familia hartzaileen iradokizunak, Nafarroan familian hartzen dituzten adingabeen kopuruari buruzko azterketak egiteko eta familia hartzaileei etengabeko laguntza zerbitzua emateko, arazo edo zalantzaren bat dutenean hara jo eta behar bezalako aholkularitza izan dezaten.

25. Elkartzeko guneak eta bisita erregimena

Gaia zehazkiago arautzeko gomendatuko dugu, eta Gizarte Ongizate kontseilariak otsailaren 20an emandako 18/2002 Foru Agindua (indarrean dagoena) ordezkatzeko. Araudiak elkartzeko guneen hainbat alderdiri heldu behar die: definizioari; onuradunei; guneak erabiltzeko moduari; hain aritzen direnen soslai profesionalari; funtzionamenduaren baldintza materialei; baldintza arkitektonikoei buruzko gutxieneko arau teknikoei; egungo ordutegia baino luzeagoa izan beharri; erabiltzaileek nahi dutena ez egiteko, bisitak aldatzeko edo bertan behera uzteko arrazoiei eta prozedurari; erreklamazioak aurkezteko sistema malgua izan beharri; baliabide gutxien duten familiei laguntza eman beharri garraiobide publikoa erabiltzeko...

Adingabeak etxeetan hartzea

26. Batez bertze, 150 bat adingabe hartzen dituzte urtean harrera etxeetan, eta nabarmentzekoa da Foru Komunitateko administrazioak **ahalegin ekonomiko** handia egin behar duela horretarako, gastatzen duen zenbatekoa aurrekontuak ezartzen duena baino handiagoa baita. Errate baterako, 2006an, Nafarroako Foru Komunitateko administrazioak 7.000.000 euro bideratu zituen alor honetarako.

27. Lehenbailehen, gizarte zerbitzuen arloko baimen, arau-hauste eta zehapenen araubideari buruzko maiatzaren 23ko 209/1991 Foru Dekretua ordezkatu eta 15/2005 Foru Legeko 91. artikulua eta hurrengoak eta Gizarte zerbitzuei buruzko 14/2006 Foru Legea garatu behar dira, adingabeentzako harrera etxeak antolatu eta abian jartzeko bete beharreko baldintzak arautzeko.

28. **Haurrei eta nerabeei buruzko erabakiek** haien ezaugarrien arabekoak izan behar dute, oro har. Horretarako, harrera etxeen eta etxebizitzaren sareak dibertsifikatu egin behar du eta askotariko laguntza programek eta harrera etxe motek osatu behar dute.

29. **Erakundeen** (oinarrizko gizarte zerbitzuen, harrera etxeen, Familian Esku Hartzeko Lantalde Espezializatuaren, hezkuntza arloaren, adimen osasunaren alorreko etxeen...) **arteko koordina-**

zioa hobetzeko gomendatuko dugu, ezinbesteko baldintza den aldetik haurren eskubideak eta haurrak beraiek babesten direla ziurtatzeko. Ildo horretan, jakintza arlo eta sektore askotako erakundeek eta profesionalak batera lan egin behar dute, sarean, Gizarte Ongizateko Departamentuak esku hartzeari buruz argitaratutako eskuliburuak berak dioenez.

30. Laguntzako etxebizitzetan eta zentroetan (hiru etxebizitzatan, bi behaketa eta harrera zentroetan, hiru harrera etxetan eta droga kontsumoari aurre egiteko zentro terapeutiko batean) **izan gara**, eta, han egindako elkarrizketek frogatzen dutenez, erakunde guztiek auzirik garrantzitsuenetan (harreran, bilakaeran, unean uneko egoeretan...) esku hartzeko protokoloak dituzte, eta hainbatek Europako kalitate egiaztagiria ere eskuratu dituzte. Gainera, harrera etxeetako lantalde teknikoak hartzen dituen adingabeen familiek ere lan egiten du.

Adingabeentzako banakako heziketa planak prestatzen dituzte, *baina ez da jo behar eskakizun formalak direnik, adingabeen egoeraren jarraipena, plangintza eta ebaluazioa egiteko elementuak baizik.*

Laguntzako zentroak eta etxebizitzak kalitate ereduak lantzen dituzten talde txikientzako unitateak (ez erakunde handiak) izatea bultzatzen ari dira, eta lan ildo horretan jarraitu behar da, oso positiboa baita. Zenbaitek EFQM egiaztagiria ere dute, baina Foru Komunitateko administrazioak ebaluazioak egin behar ditu aldian-aldian zentro bakoitzean, kalitate estandarrak betetzen dituztela ziurtatzeko.

Orobat, halako zentroetako profesionalak etengabe prestatzen segitu behar dute, Gizarte Ongizateko Departamentuaren eta zentro bakoitzeko zuzendarien eta arduradun pedagogikoen artean osatutako planei jarraiki. Ildo horretan, halabeharrezkoa da indarkeriazko gatazkei eta istiluei aurrea hartzeko prestatzea.

Adingabe jakin bati harrera etxe bat edo bertzea egokitzeak adingabeen beharren arabera izan behar du, hartu behar dutenean dagoen toki kopuruaren arabera baino gehiago.

Sarri, behaketa eta harrera zentroetan adingabe gehiago izaten dira hartzen ahal dituztenak baino, eta, beraz, Gizarte Ongizateko Departamentuak arazoari erantzun behar dio.

31. Irabazi asmorik gabeko elkarte pribatuek sistema publikoa laguntzeko balio handiko sarea osatzen dute, eta, hortaz, Foru Komunitateko admi-

nistrazioak behar bezala tratatu behar ditu eta behar adina lagundu behar ditu diruz.

Elkarteak eta erakundeak, lehenik eta behin, pozik daude Adin Txikikoak Babesteko Atalak egiten dien jarraipenarekin eta ez dute uste etengabeko laguntza zerbitzua behar dutenik; bigarrenik, Foru Administrazioa arinagoa izatea eta erakundeen lana ez burokratizatzea nahi dute; hirugarrenik, uste dute baliabideak dibertsifikatu egin behar direla, gero eta kasu gehiagotan (adingabe atzerriarren, autisten, buruko gaixotasunen bat dutenen... kasuetan) lagundu behar dutelako eta kasuak gero eta zailagoak direlako; laugarrenik, adingabe bakoitzari buruzko ebaluazioa hobetzeko galdegiten dute; bosgarrenik, faltan ematen dute Hezkuntza eta Osasun departamentuek are gehiago ez esku hartzea eta gehiago ez laguntzea adingabeon kasuetan; eta, seigarrenik, aldian-aldian bilerak, bilguneak eta batzarrak antola daitezen bultzatzea nahi dute, erakundeek nork bere zentroen funtzionamenduaren berri emateko elkarri.

32. Gizarte Ongizateko Departamentuari iradokiko diogu aldian-aldian inkestak egin diezazkien harrera etxeetan hartuta dauden adingabeei. Txosten berezia egiteko, guk ere helarazi diegu galdeketa bat 36 haurri, eta, haren arabera, biziki-deak balioesten dituzte gehien eta harrera etxeko arauak gutxien, adin horretako gaztetxoaren artean pentsatzekoa denez. Bestalde, adingabe gehienak gustura daude harrera etxeetan eta ondo egokitu dira.

33. Elkarteen eta erakundeen ustez, gaur egungo sistemak gabeziak eta ahuleziak ditu adingabeek 18 urte bete eta harrera etxeetatik joan behar dutenean. Ondorio orokorra da konpontzeke dagoen arazoa dela.

Haien erranetan, estrategikoa da 18tik 21 urtera bitarteko gazteak haien kabuz bizitzen trebatzeko baliabide berriak sortzea, hala nola, egokitzeo etxebizitzak, ez baita zentzuzkoa adingabeak zaindu eta 18 urte betetzen dituztenean bakarrik uztea. Horretarako, ordea, administrazioak areago esku hartu eta, enprekin eta gizarte etxeekin elkarlanean, gazteok laneratzeko proiektuak sustatu behar omen ditu.

Gizarte Ongizateko Departamentuaren ustez, berriz, Adin Txikikoak Babesteko Atalak lagundu egiten ditu gazteak hartuta egon diren bitartean erreferentetzat izan dituztenengandik bereizteko prozesuan. Lanerako prestatu, lanpostu bat aurkitu, bizilekua topatu edo, litekeena bada, berriz familiartean bizitzen hasten diren bitartean zaintzen ditu, eta gazteok erakundeetatik atera ondoko jarraipenaren gastuak ordaintzen ditu.

Hala eta guztiz ere, administrazioak harrera etxeetatik joan ondoko eta nor bere kabuz bizitzen hasteko programa berrikusi eta sendotu behar du, garai erabakigarria baita hura gizarteratzeko, batez ere, erakundeetan egon diren gazteen bizitzan.

34. Gizarte Ongizatearen Departamentuko Familia Zuzendaritza Nagusia **helduen laguntzarik ez duten adingabe atzerritarrak laguntzeko baliabide bat** diseinatu eta abian jartzera bultzatuko dugu, solidario jokatu eta Kanariar uharteetara heltzen diren adingabeak Nafarroan hartzeko. Halaber, zailtasun sozial bereziak dituzten adingabeak itundu gabeko harrera etxeetan hartzeko laguntzak banatzen jarraitzea bultzatuko dugu.

35. Zentzatzeko etxeetan dauden adingabeak

Gatazka eta Berreziketa Lantaldeak egin behar dituen ebaluazio txostenen kopurua modu ikusgarrian handitzen da urte batetik bertze, gatazka eta berreziketa fiskaltzek eskatzen dizkietenena batik bat, eta, hori dela-eta, *beharrezkoa da Lantaldearen baliabide profesionalak ugaritzea.*

36. Jarraipena eta laguntza

Langileen baliabide ekonomikoak eta materialak ugaritu behar dira, lehen mailako laguntza sarean lan egiten dutenenak eta baita bigarren mailako laguntza sarekoenak, seme-alaba adingabeengandik bereizten dituzten familia biologikoak laguntzeko, tratatzen dituzten familien ehunekoak (% 4 eta % 5 artekoa) oso txikia baita.

Hau da, seme-alaba adingabeengandik bereizten dituzten familia biologikoei ematen zaien laguntza hobetzeko gomendatuko dugu.

Ildo horretan, erran bezala, kasuan kasuko arduradun teknikoaren egiteko adierazgarria da, kasuaren zuzendaritza tekniko bere gain hartu eta onartu beharreko neurri eta ekimen guztiak sustatu eta koordina baititzake. Horretarako, aldi-an-aldian, bilerak egin behar ditu egoera aztertze-ko eta, gainera, adingabeen eta familien erreferente bihur daiteke zalantzak edo arazoak dituztenean.

37. Sistemaren ebaluazioa eta ikerketa

Gizarte Ongizateko Departamentuak Haur eta Gazteendako Planaren behin-behineko ebaluazioa egin zuen, 2003. eta 2004. urteei buruzkoa, eta 2005. eta 2006. urteei buruzkoa egiten ari da orain.

Alabaina, ez du kasuak, estatistikak eta espedienteak analizatu bakarrik egin behar, ezta urteko

oroitidazkiak egin. Aitzitik, osotasunaren ebaluazio kualitatibo jarraitua egin behar du, epe luzera.

Horrenbestez, Gizarte Gaien Departamentuari adingabeak babesteko Nafarroako politika publikoaren ebaluazioa sustatzeko gomendatuko diogu. Politika publikoa ebaluatzeko, Politika publikoak eta zerbitzu publikoen kalitatea ebaluatzeari buruzko abenduaren 29ko 21/2005 Foru Legeak oso erreferente baliagarriak eta guztiak onartutakoak dakartza.

Halaber, honako hau gomendatuko dugu:

a) *Administrazioak ematen dituen edo haren ardurapekoak diren zerbitzu publikoen kalitateari buruzko adierazle fidagarri eta baliozkoak sortzeko, haien eragingarritasuna eta kalitatea (hau da, erabiltzaileen beharrei eta eskariei erantzuteko gaitasuna) jarraituki ebaluatzearen.*

b) *Jakintza zientifikoa eguneratu eta haurren babesgabetasun arazoei heltzeko estrategiei eta metodoei buruzko ezaguerak berriak aplikatzeko.*

Haur eta gazteendako plan berria egin beharra aukera ezin hobea da kalitate plana ere egiteko, epe luzekoa, helburu eskuragarriak finkatzen dituen eta ebaluatu egin daitekeena; alegia, jarraipena egiteko modukoa izan behar du.

ADINGABEEN OINARRIZKO ESKUBIDEAK IKUSKATU ETA KONTROLATZEA

38. Ez dugu sumatu Nafarroan nazioarteko, Estatuko edo Foru Komunitateko araudiek aipatzen dituzten haurren eta nerabeen oinarrizko eskubideak nabarmenki urratzen direnik, baina horrek ez du erran nahi inoiz halakorik gertatuko ez denik. Inoiz eta, are gutxiago, egituraz adingabeen oinarrizko eskubideak urratzeari aurrea hartzeko, Gizarte honako hau gomendatuko diogu Gizarte Gaien Departamentuari:

a) *Adingabeen eskubideak urtero ikuskatzeko plan egoki eta espezifikoak prestatzeko, ikustearren zer egoeratan dagoen arrisku gehien oinarrizko eskubideak urratzeko; zenbat ikuskatze egin behar dituen zehazteko, leku eta egoera arriskutsu guztiak edo, gutxienez, larrienak aztertzearen eta haien lagin adierazgarria osatzearen; eta plana gauzatzeko baliabideak eta egutegia finkatzeko. Bereziki, plana gauzatu behar da adingabeak giltzapetzen dituzten tokietan; beren jarrera dela-eta, arduradunek eta langileek zigortu edo antzeko zerbaitekin diezaieketen tokietan. Planak ziurtatu behar du adingabeek uneoro dutela beren eskubideen berri, ahal bezainbat erabil ditzaketela, eta, formalak ez ezik, eragingarriak diren erreklamazio-*

ak egin ditzaketela kalte egiten dieten erabaki guztien aurka.

b) Ikuskatze lana behar bezala egiteko baliabideez hornitzeko.

c) Ikuskatze lana egiteko arduradunei prestakuntza egokia emateko.

d) Ikuskatze lana behar bezala egiteko, haren emaitzak aktetan biltzeko eta aktak ikuskatze planen gauzatzea kontrolatzen duten administrazio organoen esku jartzeko.

e) Dagokionari egiten duenaren larritasunaren arabera zigor egoki eta proportzionatuak ezartzeko, adingabeei edo dena delakoari haien eskubideak zuzenean edo zeharka ukatzeagatik, egitez edo ez-egitez. Egitea edo ez-egitea oso larria ez bada, zigorra ohartarazpen edo jakinarazpen modukoa izan daiteke, zigortzeko baino gehiago, kontzientzia harrarazteko.

Nafarroako arartekoak, antolamendu juridikoak egokitzen dizkion eskumenak erabiliz, administrazioak gomendio horixe eta txosteneko gainerako gomendioak zenbateraino betetzen dituen aztertzeko txostenak egiten ditu, eta ad hoc jarraipena egiten du. Hain zuzen, administrazioaren jarduna ikuskatuko du, adingabeen eskubideak noiznahi eta nonahi errespetatzen direla ziurtatzeko.

ONDORIO OROKORRA

Laburbilduz, Nafarroako administrazio publikoek adingabeak babesteko egiten duten lana, oro har, nahikoa eta ona dela erran daiteke. Jardun publikoaren bertze esparru askotan bezala, nabarmen hobetu daitezkeen gauzak daude, baina, hala ere, bidegabekoa da erratea adingabeak babesteko Nafarroako botere publikoen lana, oro har, txarra edo eskasa dela.

Hobetu egin daitezkeen gauzen artean, bereziki, Foru Komunitate osoan adingabeen babesa sustatu eta kudeatzeaz arduratzen diren administrazio unitateak (batik bat, Gizarte Gaien Departamentuko Adin Txikikoak Babesteko Atala edo zuzenean egiteko horietaz arduratzen den maila handiagoko bertze unitate bat) giza baliabide gehiagoz hornitu beharra dugu, eta babesgabetsun egoeretan esku hartzeko espezifikoki trebatu beharra.

Halaber, haurrak eta nerabeak artatzeko lantaldeak lehenbailehen sortu behar dira.

Orobat, adingabeak babesteko planen eta programen esparruan ezartzen diren aurrekontuak modu eraginkorrean gauzatu behar dira, azkenean, hasiera batean finkatzen diren helburuak lortu egiten direla ziurtatzeko.

Berebat, kasuan-kasuan parte hartzen duten subjektu guztiek (adingabeek eta gurasoek, baina baita zuzenean esku hartzen duten profesionalak (gizarte langileek, hezitzaileek, psikologoek eta, baldin badagokio, medikuek) parte hartzeko eta iritzia emateko administrazioaren prozedurak (errealak, ez juridikoak eta formalak soilik) hobetu behar dira.

Adingabeen babesaren alorrean lan egiten duten zerbitzu publiko guztien arteko koordinazioa hobetu ere egin behar da.

Azkenik, adingabeak babesteko politika publikoa ebaluatu eta zerbitzu publikoen kalitatea hobetzeko teknikak erabiltzen hasi behar da, eta adingabeen eskubideak urtero ikuskatzeko plan egoki eta espezifikoa prestatu eta gauzatu, ikustearren zer egoeratan dagoen arrisku gehien haurren eta nerabeen oinarrizko eskubideak urratzeko.

HARPIDETZAREN PREZIOA ALDIZKARI OFIZIALA ETA BILKURA EGUNKARIA	IDAZKARITZA ETA ADMINISTRAZIOA NAFARROAKO PARLAMENTUA «Nafarroako Parlamentuko Aldizkari Ofiziala» Navas de Tolosa, 1 31002 IRUÑA
Urtebete 47,00 euro	
Aldizkari Ofizialaren prezioa, aleko 1,25 »	
Bilkura Egunkariaren prezioa, aleko 1,40 »	